

ОТЁДЛО,

ВЕНЁЦЬКИЙ МУРИН.

Dramatis personae.

ВЕНЕЦЬКИЙ ДОЖ.
БРАБАНЦЮ, Сенатор.
Двоє інших Сенаторів.
КТРАЦІАНО, Брат Бра-
банців.
ЛОДОВИКО, Родич Бра-
банців.
ОТЕЛЛО, Мурин.
КАССІО, його Наказний.
ЯКГО, його Хорунжий.
РОДРИКГО, Венецький
Дворянин.

МОНТАНО, Кгубернатор
над Кіпром.
ДУРЕНЬ, Слуга Отеллів.
ВІСТОВИК.

ДЕЗДЕМОНА, Дочка
Брабанцієва и Жона
Отеллова.
ЕМИЛЯ, Жона Якгова.
БЯНКА, Полюбовниця
Кассієва.

Отамани, Дворяне, Посланці, Музики, Прибічники
и такі інші.

Сцена першого Акту в Венеції, а далі у Пристані
на Кіпрі.

А К Т П Е Р В И Й.

С Ц Е Н А П Е Р В А.

Венеція. Гулиця.

Всїхóдитъ Родрикго та Якго.

Р о д р и к г о.

Та годі! се міні досадно вельми.
Ти, Якго, брав у мене не кишéні,
Мов се була тво́я торби́на влáсна.
Та й знав про се.

Я к г о.

Знав. Ні, ви слухайте лиш.

Коли́ хоть у ві́сні́ такé я ба́чив,
Неха́й я бу́ду про́клят перед ва́ми.

Р о д р и к г о.

А ти ж ка́зав, нена́видиш песя́юху.

Я к г о.

Коли́ не пра́вда, бу́дь я в вас леда́що.
Аж трéе ду́ків горо́дзьки́х просі́ли,
Що́б він ме́не зроби́в свої́м нака́зним;

Шанку́ючи блага́ли, и кляну́сь вам,
Що зве́рхности я заслужи́в давно́ вже.
Та зго́рда він ору́довати люби́ть.
Одмо́вився наду́тими реча́ми,
Припра́вивши воєнщиною су́то,
Та й закінчи́в моїм паві́м ласка́вим,
Що вже, мовля́в, я ви́брав офице́ра...
Кого́ ж він ви́брав?

Флоре́нця Ка́ссія Миха́йла, от що!
Вели́кого ціфі́рника, се пра́вда,
Та за́клят він у га́рне же́нське тіло.
Из ро́ду ві́йська не во́див у по́ле,
А боє́ві поря́дки шу́пить сті́лько,
Як пло́ха па́нночка: бо зна́й прова́дить
Не лу́чче писаря́ки судово́го,
Бес пра́ктики тебрію похо́дів.
От він кого́, добродію, вподо́бав!
А я, що бивсь пе́ред очі́ма в не́го
На Ро́досі, на Кі́прі, та й усю́ди
По христи́янських и пога́нських зе́млях,
Я му́шу на́годи ще визи́рати,
Черес книга́рника прихо́до-росхи́дного.
Оце́ ж він бу́де пра́вою руко́ю,
А я (пожа́лься Бо́же!), я хору́нжим
Їго́ ясновельмо́жного мургу́рства.

Родри́кго.

Кляну́ся не́бом, я б радні́йший — ка́том.

Якго́.

Ну, та на се нема́є лі́ків: служба́!
Підви́шшують по бу́кві та по дру́жбі,
Не по старі́й кгра́діці, де дру́гий —
Наслі́дник пе́рвого. Тепе́р суді́те

Самі чи є міні за щò хоть кріхту
Любіти Мұрина.

Родрикго.

То и служіти ж

Не став би я ёму.

Якго.

О пане, пане!

Я не ёму служу, собі самому.
Про се спокійтеся. Не всім нам бути
Панами, и не всім прихильно служять.
Дивітеся, скільки мотлоху на світі,
Що кля́нчить, догаджа́ючи вельмо́жним,
Що, оду́ривши у прихильні́м ра́бстві,
Силку́юцця всю́ жизнь, за харчува́ннє,
Мов па́нські осли, а при́йде ста́рість,
Іх ви́женуть у ши́ю. Я б сих че́сних
Плуті́г повчи́в служіти — бато́гами.
А і́нші служа́ть тілько́ задля́ віду,
Своє́ лице́ служе́бним тілько́ ро́блять;
Прихильні́м сло́вом па́на відбу́вають,
А в се́рці вля́сній хо́ті дого́джають!
Як же набу́ють собі ки́шеню ту́го,
Пано́шяцця самі не згі́рш од па́на.
Сі моло́дці вроді́лись не без гла́зду,
И я одні́м є́ таких хоті́в би бу́ти.
Бо, мій до́бродію,
Се певна рі́ч, як те, що ви Родри́кго,
Будь Мұрин я, я б не схоті́в бу́ть Ягом.
Я не ёму служу, собі самому,
И, Бог міні́ судді́, не задля́ дру́жби,
Не задля́ до́вгу, ні! а під сим ві́дом
Задля́ моє́ї вля́сної ко́ристі.

Колиб я виявив своїм посту́пком
Мою́ приро́ду и жада́ння се́рця,
Тогді́ я за́раз ви́ставив би се́рце
На рукаві́, щоб воронне́ клюва́ло.
Ні, я — не я.

Родрикго.

И що́ за дівне́ ща́сте
Се́му губа́тому служи́ло чо́рту,
Коли́ єму́ се вдасця́!

Якго.

Ось гука́йте
Іі оцця́, збудіть єго́ та навздогони́!
Кричіть по гу́лицях „Оте́лло Му́рин“!
Всіх ро́дичів іі побудара́жете,
Щоб ра́дощі єму́ сим отру́їти,
И хотьби́ жив у ра́йськім вертогра́ді,
Ви му́хами кусли́вими розму́чте;
Хотьби́ вкві́ччавсь роскі́шними кві́тками,
Неха́й вони́ єму́ приви́нуть трі́хи.

Родрикго.

Се й е́сть іі оцця́ бу́динок. Загука́ю!

Якго.

Гукáйте, да та́ким страше́нним гласом,
Мов, са́ме в о́бляги, пча́ла́сь поже́жа
В вели́кому, многонаро́днім мі́сті.

Родрикго.

Аго́в! Браба́нціо! синьо́р Браба́нц'о!

Якго.

Встава́йте! гов! злоді́ї кра́дуть! кра́дуть!
Браба́нціо! дочка́ та скрі́ні ва́ші!
Злоді́ї гов, злоді́ї!

Яеляецця Брабанціо вгори, в Вікні.

БРАБАНЦІО.

Чого́ ви кричите́ так стра́шно?

Що́ тут таке́ шчині́лось?

РОДРИКГО.

Чи всі́ сем'я́не ва́ші до́ма, па́не?

ЯКГО.

Чи двéрі за́мкнені́?

БРАБАНЦІО.

А що́ вам с то́го?

ЯКГО.

Що́ нам? вас обікра́дено! о со́ром!

Добро́дію, вдяга́йте ва́ші ша́ти.

В вас се́рце попола́м: бо ви втеря́ли

Душі́ своєї́ цілу́ полови́ну.

Оце́ тепе́р ба́ра́н старі́й та чо́рний

Зопя́всь на ва́шу бі́лу ю ягни́цю.

Боржі́й встава́йте та дзвони́те в дзвона́,

Буді́те на́ших городя́н хропли́вих,

Ато́ чортя́ка з вас изро́бить ді́да.

Встава́йте, я кажу́!

БРАБАНЦІО.

Що́ ви! скрути́лись?

РОДРИКГО.

Чи ви познае́те, ша́новний па́не,

Мій го́лос?

БРАБАНЦІО.

Ні. Хто́ ж ви такі́, скажі́те?

РОДРИКГО.

Имя́ моє́ Родри́кго.

БРАБАНЦІО.

Чорти́ б тебе́ вхопи́ли!

Я за́каза́в то́бі почесе́ькі, пря́мо,

Блукати знай коло моїх присінків.
Дочка моя не для таких залетів.
А ти, ночний прожоро, опияко,
З досади ходиш та мене трівожиш...

Родрикго.

Добродію, добродію, до...

Брабанціо.

Тільки ж

Ти певен будь, я и гніва и власти
Доволі маю, щоб тебе впинити.

Родрикго.

Спокійтись, любий пане...

Брабанціо.

Що ти задумав

Про злодійк якихсь міні плескати?
Та ж се Венеція: мій дім не клауна.

Родрикго.

Брабанціо, наш преславетний пане!
Я вас звіщаю прости́м, щирим серцем...

Якго. Чорті батька зна' що, добродію! Ви одін с тих, що не схотіли б служити Богу, колиб вам се звелів чорт. Що ми прийшли до вас не по-слугою, то здаємось вам гультаями, и ви попус-каєте, щоб вашу дочку та накрів варварійський жеребець. Вам хочецця, щоб ваші унуки ржали в вас перед носом. Хочете, щоб бахмати були ва-шими сватами, а ступаки родичами.

Брабанціо. Що ти за поганець? хто ти такий?

Якго. Я той, добродію, що прийшов сказати вам: ваша дочка тепер удвох из Мурином — звіря з двома спінами.

БРАБАНЦІО.

Ледáщо ти ледáче!

Якго.

Ви... сенáтор.

БРАБАНЦІО.

За се ти одвічáтимеш: я знаю

Родрікга.

Родрикго.

Я готóв, мій любій пáне,

Да тільки вас благáю, об'ясніте,

Чи се по вáшій вóлі и по згóді

(Як я вже й дúмаю), що вáша гáрна

Дочкá, пiт тёмную годíну нóчи,

Оддáвшись оборóні кгондольєра,

Наёмного ледáща, перехóдить

В жореткі об'я́ття Мúрина сласнóго.

Ко́лі се вáша вóля и ваш дóзвiл,

То ми зробiли вам бесстiдну крiвду;

Ко́лі ж вонó все пóтай вас чинiлось,

Ви дорека́ли нам несправедлiво.

Не дúмайте, що, звiчай занедбáвши,

Я з вáшою славетностею граюсь.

Ко́лі доццi призво́лу не да́вали,

То се вонá вчинiла бунт великий,

Оддáвши довг свiй, красоту́ и рóзум

И вi свої достáтки заволóцi,

Пройдiсвiту якóмусь. Обшука́йтесь:

Ко́лі ви знайдете ii ще дóма,

Нехай тогдi мене́ карає прáво,

Що я из вас так гiрко насмiявся.

БРАБАНЦІО.

Крешiть огню́! агóв! подáйте свiтла!

Ззивайте всіх моїх людей докупі! —
Не дармо я такé в ві сні побáчив:
Менé вже дáвить, нáче він справдівся. —
Гей, світла! світла!

[Виходить.

Я к г о.

Ну, тепér прощáйте,
Міні не лічить, бóвши підначáльним
(Та ще й нездóрово, що я у слóужбі),
На Мúрина такé ясити з вáми.
Зостáвшися ж, я мýсив би ясити.
А я-то знáю, хоть ёму́ и крúто
Загнúть сенаторі яку́ карлю́чку,
Та ви́пхати від себе не посміюсь:
Бо Кипровська війна́ тепér палає,
И Мúрин голóсно объя́влен стáршим.
Ні для душі спасéння нáші дúки
Другóго стáршого не настанóвлять,
Що мав би стíлько дóсвіду в похóдах.
Оттíм же то, хоть я ёго́ так са́мо
Люблю́, як грішник любить áдські мýки,
Та, рáди нужд життá мого́ земно́го,
Повíнен виставля́ть любóви пра́пор.
Се тíлько знак, та й гóді. Щоб нехíбно
Ёго́ знайти́, шука́йте в Сакгитта́рі.
Я бóду там из ним. Тепér прощáйте.

[Виходить.

Ве́йхóдять Брабанцю та Слуги с Факлáми.

БРАБАНЦЮ.

Так, ста́лась хáлепа: вона́ втіка́чка!
Одно́ міні з знева́женої жíзні,
Одно́ зіста́лося міні — скорóбота...
Ну, де ж її вбачáв есі, Родрі́кго? —

О бідолашна дівчино!... З Отеллом,
Ти кажеш?... О, хто схоче батьком бути!...
Як ти впізнав її?... О, неподобно
Ти ошукала батька!... Що ж сказала?
Що каже?

Гей, ще факелів давайте!
Будіть увесь мій рід!

И вже, ти кажеш,
Ти думаєш, звінчалися?

Родрикго.

Так, здається,

Що вже.

Брабанціо.

О небеса!... Ну, як же, як же
Вона влизнула?... О! ти, кров зрадлива!...
Одці! тепер ніхто не вбеспечайтесь
Дівчачим розумом и їх ділами...
Та, може, є такі лихі чарі,
Що збаламучують дівочтво юне?
Ви про такє, Родрикго, не читали?

Родрикго.

Читав, добродію, читав доволі.

Брабанціо.

Збудіте брата.

Що було б оддати

Ії за тебе!

Хто сюди бігайте,

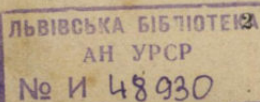
А хто туди!

Чи знаєш ти, мій друже,
Де б нам її из Мурином спіткати?

Родрикго.

Я думаю, що ми єго спіткаєм,

Шекспирові Твори, I.

Абій була надéжна страж из на́ми.

БРАБАНЦІО.

Прощу́ тебе, веді нас. Бúдем стúкати
У ко́жні двéрі. Маю вла́сть веліти. —
Узбро́йтеся, агóв! та посклика́йте
Ночні́х отамані́в.

Руша́й, Родрі́кго....

Я на́граджу́ тебе́ за пра́цю.

[Вихо́дять.]

С Ц Ё Н А Д Р Ё Г А.

Там же. Инша Гулиця.

Вихо́дять Отелло, Якго та При́вiчники с Фа́келами.

Я к го.

Хоть на войні вбивав люде́й я ча́сто,
Та со́вість я́кось мов не по́пускає
Міні у́бити самохі́ть лю́дину.
Не вмію скривди́ти йно́ді, а шко́да!
Раз де́сять, мо́же, я вже намі́рювся
Е́го штиркну́ти в бі́к, та ба́! не мо́жна.

О т е л л о.

Так лу́чче, як во́но вже е́сть.

Я к го.

Да тільки,

Що репету́є и таке́ гука́є
Проти́в пова́ги ва́шої и че́сти,
Що благоче́стия мо́го ма́лого
Вже не ста́є таку́ терпі́ть на́ругу.

Скажіть міні, добродію, будласко,
Чи так як слід оце ви одружились?
Бо знайте, що макгніфика сей гордий
Приятелів без ліку має всюди,
И, за підмогою панів вельможних.
У раді й дожа часом переважить.
Він допевнитися розводу буде,
Або ж такі на вас накіне пуга,
Такі перешкоди, які в сенаті
Пані приятелі для нього змислять.

О т е л л о.

Нехай виявлює свою досаду,
А послуги мої сенату скажуть
Панам за мене слово голоснійше.
Коли побачу, що хвалитись чесною,
Я доведу, що я царського роду,
А подвиги мої и без величчя
Не знижують моєї високости.
Знай, Якго, що, колиб не Дездемона,
Колиб я не любив її як душу, —
За всі сокровища на дні морському
Не підхилив би я під іншу волю
Своєї волі, вольної без краю...
Ге, що се? глянь! що се за світло ходить?

Я к г о.

Се батько из друзьми піднявсь на ноги.
Сховайтесь лучче.

О т е л л о.

Ні, нехай изнайдуть.

Мій стан, мій ранг, моя душа безвинна
Покажуть, що я прав. Чи він же бо се?

Якго.

Клянусь Янусом, хтось інший.

Виходять Кассіо та кілька Отаманів с Факелами.

ОТЕЛЛО.

Се мій наказний з отаманнем дожа. —

Нехай вам добре ніч поможе, друзі.

Що, Кассіо, нового?

КАССІО.

Мій гетьмане,

Дож вас вітає й трібує вас зараз,

Негайно зараз перед себе.

ОТЕЛЛО.

Що там,

Ти думаєш?

КАССІО.

Прийшло що небудь с Кіпру,

Якась гаряча справа. Бо кгалері

Дванадцять вісників, один за другим,

Прислали сєї ночі навздогони.

И многі консулі давно вже в раду

Зійшлись у дожа. Вас шукать пильно.

Як не знайшли вас у господі вашій,

Сенат послав по місту три посельства

По вас.

ОТЕЛЛО.

Гаразд, що ви мені спіткали.

Я заирну додому на словечко,

И йду из вами.

[Виходить.]

КАССІО.

Що він тут робить?

Якго.

Він захопив ладівану кгалеру.
Аби правний був приз, пануй до віку.

Кассіо.

Не розумію вас.

Якго.

Він одружився.

Кассіо.

Иє ким?

Вертаєця Отелло.

Якго.

Иє ким? Ив... ну!... Гетьмане, йдімо?

Отелло.

Готів.

Кассіо.

Оце по вас и друга купа.

Якго.

Ге, се Брабанціо!... Остерегайтесь,
Гетьмане мій: бо він не з добрим дұхом.

Всїходять Брабанціо, Родриго та Отамани, с Факелами и Зброєю.

Отамани.

Гей, стіймо!

Родриго.

Се ж и есть, синьоре, Мұрин.

Брабанціо.

А бийте злодіяку!

[Виймають Мечі з обох боків.]

Якго.

Чи се ви, Родриго?

Готів, добродію, готів служити.

О Т Е Л Л О.

Впиніть блискучу вашу зброю, друзі:
Бо від росі заржавіє.

Синьоре,

Літами вашими більш ніж оружем
Ви зможете міні повелівати.

БРАБАНЦІО.

О злодію гідкий! де запроторив
Мою дочку? Се ти, мурло прокляте,
Причарував якось до себе бідну.
Здаюсь на всіх людей розумних, правих,
Чи можня річ, щоб се були не чарі?
Що дівчина така ніжна, вродлива,
Щаслива дома, незохітна заміж,
Цураючись залётників найкращих,
Багатих, значних, пишно кучерявих,
Пустілася на всьогосвітній посміх,
И виіралась з отецької опіки,
Щоб кинутись на чорну грудину
Такого ўрода, що тільки можна
Їго жахатися, а не любити!
Суді мені весь світ, коли не правда,
Що ти якісь над нею чарі вдіяв,
Забаламутив чисту кров дівочку
Якимсь гідким напоєм похотливим.
Я висліджу, я випитаю тайну:
Бо мисль її хапає вже, доходить.
Оце ж беру тебе я під сторожу
За ошукання міру та за чарі,
Що правом заборонені сурово.
Беріть його! коли ж пручатись буде,
Вгамуйте силою, хоть би и згинув.

ОТЕЛЛО.

Стій! ждіть ладу, и ви, мої орлята,
И інші. Бо, колиб дійшло до зброї,
Я б рубонув без вашого підказу. —
Коли ви хочете, щоб я явився
На сей ваш позов одповідь держати?

БРАБАНЦЮ.

В туряку! Там сидіти дотіль будеш,
Докіль народне право, в вишшій раді,
Звелить вести тебе на суд сенатський.

ОТЕЛЛО.

Коли вволю я вашу волю, як же
Вволю я волю дожову? бо озде
Стоять ёго спішні послі круг мене,
Щоб я з'явивсь перёд сенат негайно
Для государнєї якоїсь справи.

ОТАМАН.

Се правда, преславєтний наш синьоре.
Вже дож у раді, и я певно знаю,
Що вже й по вашу честь давнó послали.

БРАБАНЦЮ.

Як! дож у раді під ночну́ годину? —
Ведіть туді. Се не порожня справа.
Сам дож и всі браті мої в сенаті
Почують сю наругу так, як власну.
Бо тільки ми попустим попуск, на́ми
Раби́ с поганами рядіти б́удуть.

СЦЕНА ТРІЙТЯ.

Там же. Радня Палата.

Дож та Сенаторі сидять за Столом; Отамани до
послуги.

Д о ж.

В сих новинах єдїности немає,
Щоб нїти віри їм.

Первий Сенатор.

Так, порівнілись.

В моїм листі стоїть сто сім кгальонів.

Другий Сенатор.

В моїм дві сотні. Ну, та се не шкодить.
В таких случаях пішуть по догадкам,
И часто різно. Тільки всі донбєсять,
Що Тўрчин путь морський на Кипр верстає.

Д о ж.

Сєго доволі з нас до рахування.
На помилїці безпечитись не бўду,
А діло головне вбачаю добре:
Страшенне діло...

Матрос из надвору.

Гов! агів! гов! гов!

Вєїходить Отаман из Матросом.

О т а м а н.

Посєл з кгалєр.

Д о ж.

Ну, говори, щò сталоєсь?

М а т р о с.

Готуюцца у Тўрчина на Родос.

Звелів міні так донесті сенату
Добродій Анджело.

Д о ж.

Ну, щò ви скажете про сю одміну?

Первий Сенатор.

Неможня річ, не допускає розум.
Се хитрощі, щоб одвести нас на бік.
Подумайте, щò Кипр для Турків значить.
Він більше важить в Турчина, ніж Родос.
Та й захопить ёго далёко лёгше:
Ні твердження не має він такого,
Ані потуг таких, як на Родосі.
Се зміркувавши, нічого нам думать,
Щоб Турчин кинув необачно здобич,
Котра для нього перву річ становить,
И зважився на трудність без ужитку.

Д о ж.

Так, думка в ёго, певно, не про Родос.

О т а м а н.

Прийшла ище повнова.

Виходить Посланець.

П о с л а н е ц ь.

Шановне милостиве панство! Турчин,
Прямуючи як раз против Родоса,
Злучивсь с своїми зайвими статками.

Первий Сенатор.

Так я й казав. А скільки їх, на приклад?

П о с л а н е ц ь.

Та парусів с трицятток, и тепера
Воні вернулись на стару дорóгу,
Прямуючи вже просто протів Кипру. —

Синьор Монта̀но, вірний ваш потужник,
Покірно вам сю новину́ донбсить,
И прбсить вас не сумня́йсь нять віри.

До ж.

Эге́, на Кипр. Тепе́р се річ виді́ма. —
Чи в го́роді наш Лу́чикос, пан Ма́ркус?

Первий Сена́тор.

Тепе́р він у Фло́ренції, синьо́ре.

До ж.

Пишіть од нас, щоб як бо́ржій верну́вся.

Первий Сена́тор.

А ось Браба́нцію й хоро́брий Му́рин.

Всїхба́ють Браба́нцію, Отелло, Я́кго, Родрикго та
Отамани.

До ж.

Хоро́брий наш Отелло, ми шлемо́ вас
На во́рога всесві́тнього, на Ту́рка. — [До Браба́нции.
Я вас не ба́чив, любий мій синьо́ре.
Допоможі́те нам сю ніч у ра́ді.

Браба́нцію.

А ви міні́ допоможі́те за́раз,
О милості́вий до́жу! Виба́чайте,
Не сан мій и не госуда́рні спра́ви
Зня́ли мене́ с посте́лі. Ні, грома́дзькі
Тепе́р мене́ турбо́ти не турбо́ують.
Моя́ домо́ва ту́га розли́лася
Тако́ю по́віддю, котра́ пожéрла
Всі́ й́нші кло́поти, и все окрі́ла.

До ж.

Що́, що́ таке?

БРАБАНЦІО.
О дочко, дочко!
До ж.

Вмёрла?

БРАБАНЦІО.
Для мене вмёрла, так! Обмáнено, о!
Украдено, зопсовано небо́гу —
Чи чáрами, чи тíми лікарства́ми,
Що у лихі́х обмáнщиків купують.
Бо, щоб отта́к приро́да скаже́ніла,
Не бу́вши псована або́ безу́мна,
Сёго без де́монства не мо́же ста́тись.

До ж.

Хто б він ні був, що сим ледáчим рб́ом
Однíв у вас дочку́, а вас у не́ї,
Ви бу́дете крíваву кни́гу пра́ва
Самі читáти в літерах жорсто́ких,
Хоть би́ тут провини́в и син мiй рíдний.

БРАБАНЦІО.
Покíрна ва́шій че́стi дя́ка, до́же.
Ось хто в цiм дíлі провини́в, сей Му́рин,
Що ви ёго́, зда́ецця, повелíли
Для госуда́рнєi кликну́ти спра́ви.

ДОЖ И СЕНАТОРІ.
Жалку́емо про се, жалку́ем ду́же.
До ж до Отелла.

Що́ ж ма́єте самі про се сказа́ти?

БРАБАНЦІО.
Нiчо́го, тíлько, що воно́ так спра́вді.

О Т Е Л Л О.
Могу́ще, ви́соко пова́жне па́нство,
Ви, благо́рдні, любiі синьо́ри!

Що викрав я дочку в сего старого,
Се щира правда; правда й те, що з нею
Я одруживсь. От вам мой провинность,
Вшикована чолѡм, як есть велика.
А більш нема. У мене мова прѡста.
Я не прорѣчистий на красне слово:
Бо з малку жив по таборах військових,
И крашші сили клав на воюваннє.
Ось тільки девять місяців минуло,
Як я кругом себе коша не бачив,
И мало знаю що про справи свѣту,
Опріч боїв и подвигов військових.
Тим мало допоможу собі в цій справі,
Оправдуючи сам себе словами.
Та прихиліте милостиве ухо
До безокрасного оповідання
Про всю исторію мого кохання:
Які зілля та чарі й заклинання,
Які слова могли б допомагати
Міні дочку Брабанція з'єднати.

БРАБАНЦЮ.

Дівча неспіливе собі из малку,
Тихенької, впокійної удачи,
Що мов само від себе червоніло, —
И ось, протів природи, літ, звичаю,
Протів своєї чести, та й усього,
Кохає те, на що жахалось глянуть.
Та се ж хибá який кульгавий рѡзум
Признає можним, щоб найкращше серце
Так бунтувало против прав природи.
Тут кожне з'уздить дух пекельний злющий.
Тим знов тверджу, що він се вкѡїв з нею

Якімся зіллям, що їй кров сказало,
Чи одурманив закляттём нещасну.

Д о ж.

Певніти річ, се ще не доказати.
Подайте нам статёчне свідкуваннє.
А щò здаецця вам ёго винюю,
То ще хибкє, убо́ге домисля́ннє.

П е р в и й С е н а т о р .

Тенєр кажіте ви самі, Отелло:
Чи ви якім кривім, насильним рб́ом
Опанували, отруїли д́ушу
И здобули собі дівоцьке сєрце,
Чи ви її зъєдна́ли намовля́ннєм
И тим лиця́ннєм чєсним, що парує
З душею д́ушу?

О т е л л о .

Я прошу́ вас пильно,
Пошліте ви по п́анну в Сакгитт́ари:
Нехай перед оцѣм про мене ска́же.
Коли в її слова́х явлюсь я винним,
Возьміть од мене ва́шу віру п́овну
И мій висóкий ранг. . . ні, покара́йте
Мене й на самій жи́зні.

Д о ж.

П о п р о с і т е

П е р е д с е н а т с и н ъ о р у Д е з д е м о н у .

О т е л л о .

Хору́нжий, проведіть їх в Сакгитт́ари.
Ви знаєте се місце як найл́учче.

[Виходить Яко́го с Прибічниками.]

А по́кіль при́йде, я, мов перед Бо́гом
На спóвіді грі́хів крові моє́ї,

Так перёд вáшою повагою признаюсь,
Як у вродливо́ї зъєдна́в коха́нне,
И як вона́ мене́ собі зъєдна́ла.

Д о ж.

Скажи́, скажи́ нам се, Отелло.

О т е л л о.

Отце́дь її любив мене́, и ча́сто,
Закликавши, роспи́тував у мене́
Про всі приго́ди жи́зні, рік за ро́ком,
Про б́итви, обляга́ння, приключе́ння,
В яких я подвиза́всь и оберта́вся.
И пробегáв я все, почáвши з ма́лку,
Аж по́ки він проси́в опові́дати.
Я опові́дував страши́ні приго́ди,
Сумні случа́ї на моря́х и су́ші;
Як жи́знь мо́я на волоску́ висі́ла:
Як на нево́льницьких сто́яв я ри́нках,
Де нас прода́вано из рук у ру́ки;
Як с ка́торги тяжко́ї ви́зволя́вся
И по світа́х широ́ких валаса́вся.
Я говори́в про глибоче́нні́ їми,
Про піскові́ степі́ неисходи́мі,
Про ка́мянні лама́льні, ске́лі, го́ри,
Що голово́ю не́бо підпи́рають,
Про Каниба́лів, саможе́рців ди́ких,
Антропофа́кгів, людоі́дів лю́тих,
И тих, що голо́ва́ росте́ с під па́хи.
Люби́ла все те слуха́ть Дездемо́на,
Та господа́рство їй перебива́ло.
Хуте́нько впора́вшись, до нас верта́лась
И слухала́ без на́ситу розмо́ву.
Се постері́гши, ви́брав я го́дину

И так її принадив, що від сёрця,
Від щірого вона менé благала,
Щоб розказав я всі свої пригоди,
Котрі вона частинами чувала.
Почав я ряд у ряд оповіданнє,
И часто аж до сліз її доводив,
Як згадував про халепи страшенні,
Що дознавав за молодого віку.
А як скінчив, то, в нагорбоду праці,
Від неї цілий світ жалю одержав.
Вона клялась, що се предивні речі
И жалібні, чудовно жалібніі.
Вона б хотіла їх не знати зовсім,
И знов хотіла, щоб Господь послав їй
Такого самого всевіду мұжа.
Вона прохала, що коли хто небудь
З моїх приятелів її полюбить,
Нехай лицьєцця до неї сміло,
Аби навчивсь исторії моєї.
Се зрозумівши, дав я волю слову.
Вона менé любила за пригоди,
А я її за жалощі до мене.
Оце ж моє усе и чаруваннє...
Та ось, до нас мой надходить пані.

Взиходять Дездемона, Ягко та Прибічники.

Д о ж.

Ся повість и мою б дочку зєднала.
Брабанціо, мій любий друже,
Поправте як найкраще вашу шкоду:
Бо хоть поламана, та лучча зброя,
Ніж голі рўки.

БРАБАНЦЮ.

Ні, я вас благаяю,
Нехай вона сама промовить слово.
Коли й вона лицялася до нього,
Щоб я погіб на віки из душею,
Коли сьому пошкоджу чоловіку! —
Ну, приступі, мой поважна пані.
Хто міз симі вельможними панами
Найбільше нат тобою має право?

ДЕЗДЕМОНА.

Мій благородний баче, я тут бачу
Двойкий довг. Я вам повинна життяю
И вихованнем, а вони обое,
И жизнь и вихованне, поучають,
Як вельми я вас поважати мущу.
По довгу ви мій господін найперший,
И тут я вам дочка покірня ваша.
Та ось мій муж; и, як мой паньматка
Являла довг жіночий перед вами,
И над свого оцця вас прекладала,
Так смію й я вам об'явити просто,
Що Мурин пан найстарший буде в мене.

БРАБАНЦЮ.

Бог з вами!... Тут кінець моєму слову...
Тепер до государнього вернімось діла,
Коли на се зволить вельможність ваша...
О, лучче б я чужу прийняв дитину!...
Ході ж тепер, мій Мурине, до мене.
Від щірого тобі вручаю серця,
Чого від щірого не дав би серця,
Колиб не оддалось тобі й без мене.
А що до тебе, дорогой клейноте,

Я радуюсь, що більш дітей не маю:
Бо ти б мене тираннії навчила,
И я б на ланцюзі держав їх дома. —
Тепер скінчив я слово, ваша милость.

Д о ж.

Нехай же замість вас хоть я промовлю,
И віречу мій суд, такий, щоб стався
Обом коханкам сходами угору
До вашого благоволення, друже.
Коли одрадошів у тузі не знаходиш,
Вгамуйся, не сумуй: бо більш собі зашкодиш.
Журитись про напасть, що вже була, минула,
Се клікати, щоб знов нова біда зорнула.
Кому чим не далі фортуна навітшатись,
Терпіннем може він из неї насміятись.
Кого окрадено, нехай смієця с кражи:
Відкраде трόхи сим у злодія с пропажи.
Коли ж після біди вдаватимесся в тугу,
То сим робитимеш крадіж собі ще й другу.

Б р а б а н ц і о.

Нехай же Турчин Кипр од нас собі здобуде:
Не втратимо його, докіль сміятись будем.
Охочим серцем той приймає гарну раду,
Кому вона дає прибавочну одраду.
Біда ж нам, скоро ми, щоб довг журби oddати,
Повинні засобу в терпіння позичати.
Такі сентенції, солідкі, чи гіркі,
До правди и до лжи однаково близькіі.
Слова всегда слова; доволі я їх слухав,
Та в серце вражене не ходять через ухо...
Пора нам радитись про справи государні.

Д о ж. Турчин двинув на Кипр из великими

потугами. . . . Отелло, вам лѹчче знана оборонність
місця, и хоть у нас там намісник вельми здібний,
та громадська дѹмка панѹе над усіма справами
и гѹлосно покликѹе на вас. Оце ж мѹсите захма-
рити сяєво вѹшого новѹго щѹстя сим тяжким та
хуртовинним походом.

О т е л л о.

Тиран звичай, сенаторі вельможні,
Давно зробив міні постіль військову
Залізнокамяну мов пуховою
Периною, що трійчі перебіта,
И признаюсь, що все моє завзяте
Знаходжу я в тяжких, жоретких походах.
Оце ж готов рушати на невірних.
Тепер, схиляючись низенько перед вами,
Благаю вас мою жону вбеспечить,
По сану дівлячись її й повязі,
Виставно и вигідно, як пристойно
Такий урѹженій особі чесній.

Д о ж.

Нехай живе в оцця, коли їй любо...

Б р а б а н ц і о.

Я не волю; міні се геть не любо.

О т е л л о.

И я.

Д е з д е м о н а.

И я. Бо в паноцця в господі,
Перед очима в него, я чим небудь
Россердила б его и огорчила.
Мій милостивий дожу, прихиліте
К моім словам лагідне ваше ухо,
Нехай ваш гѹлос зрѹбицця для мене,

В моїй простоті, кглейтовім писаннєм.

Д о ж.

Що ж, Дездемонно, вам од мене вгодно?

Д е з д е м о н а.

Я полюбїла Мўрина всїм сєрцем.

Нехай же знають по широкім свїті,

Як збунтувалась я протїв фортўни.

Бо сєрцем оддалась я у підданство

Удїчі любого мого кохання.

Лице Отеллове в душі у него:

Я всю фортўну й дўшу присвятила

Їго воїнственній душі и славі.

Не хочу ж я, мої панове любі,

Тут мирно пробувати мїлю,

Як дух єго буїтиме войною.

Тогдї святє, за що єго кохаю,

Видїймеця від мене, и я буду,

В розлўці з мїлим, тїжко сумувати.

Благаю вас, нехай и я з ним їду.

О т е л л о.

Давайте вїші голосї, панове;

Благаю вас її вволїти волю.

Свидїтель Бог, прошу вас не для того,

Абї свою жадобу вгонобїти,

Або щоб юний жар та молодощї

Собї на любов пїшу обернути.

Нї, хочу бїти перед нею чєсним,

И сохрани вас Бїже помишлїти,

Що вїжнї и велїкї вїші справи

Я о занедбав як нєбудь через неї.

Колиб пустунчик легкокрилий, Кўпид,

Понївечив мїні знарядде чєсне

Ума́ та пра́ці, що́ я став би мля́вим,
Зага́йливим, недба́лим в ва́ших спра́вах.
Неха́й з мого́ шело́ма зро́блять го́рщик,
И все низьке́, все недосто́йне вста́не
Проти́в моєї́ осейно́ї сла́ви.

До ж.

Да бу́де ж так воно́, як ви ми́з се́бе
Ура́дите про се удво́х, чи і́хать,
Чи зостава́тись до́ма Девдемо́ні.
Нега́йне ді́ло во́пиє, хапа́йтесь!
Одві́том ва́шим му́сить бу́ти е́коре́сть.
Ще́ за́ ночі й на мо́ре!

О т е л л о.

Рад від се́рця.

До ж.

У ра́нці знов ми му́симо зібра́тись.
Оте́лло, ви зоста́вте офице́ра,
Що́б переда́в вам на́ші повелі́ння
З усі́м та́ким, що́ ми вам дозво́ляєм,
По са́ну ва́шому й заслу́зі.

О т е л л о.

До́бре,

За ва́шим до́зволом, пресві́тлий до́же,
Хору́нжий мій — наде́жний, че́сний во́їн.
Ї́му жо́ну́ я провес́ті вруча́ю,
И зді́бен він на́ка́зи переда́ти,
Які́ ви зво́лите́ міні́ посла́ти.

До ж.

Неха́й так бу́де.

Всі́м вам на добра́ніч. —

А вам, синьо́ре благо́родний, от що́: [До Брабанці́я.
Ко́ли ми ці́ним до́блесть ви́йше вроди́,

То чорний зять ваш сіе красотою.

Первий Сенатор.

Прощай, наш Мўрине хоробрий,
Шануй свою кохану Дездемону.

Брабанціо.

Дивися пильно, Мўрине, в обидва:
Звелá оцця, щоб не звелá и мўжа.

[Виходять Дож, Сенаторі, Отамани и Ишті.

Отелло.

За ёї вірность поручуся жизню. —

Мій чесний Яго, мўшу Дездемону

Мою тобі зоставити на догляд.

Прощу тебе, нехай твоє подружжє

При бóці в неї бóде, докіль знайдеш

Найлўччу нагоду везті до мене. —

Ну, Дезде, ще годинка тилько

Зісталась на любóв, на господарство,

На роспорядок. Мўсим слўхати часу.

[Виходять Отелло та Дездемона.

Родрикго. Якго!

Якго. Щò скажеш, благородне сёрце?

Родрикго. Щò, ти думаеть, я тепёр зроблю?

Якго. Щò ж? ляжеш та заснеш.

Родрикго. Зараз візьму та й утоплюсь.

Якго. Коли се зробиш, я бильш не любитиму
тебе. О, нависний ти паничу!

Родрикго. Нависний, хто живе, коли жити
одна мўка. Мўсимо вмірати, коли наш лікарь смерть.

Якго. О легкóдуху! Я вже чотіри рази сім
літ дивлюсь на світ, и с того часу, як роспізнав,
щò добрò, а щò лїхо, ще не знаходив такого чоло-
вїка, щò вмів би себе любити. Перш нїж би я ска-

зав, що втоплюсь не кохання до якої кўрки, я промінйав би своє чоловіцтво на обізнєство.

Родрикго. Що ж маю робити? Признаюсь, міні й стїдно так закохатись, та в мене нема на се цїнотї.

Якго. Цїнотї? ах, ти дуле! Се ж наше діло, чи бїти сяким, чи таким. Наші тїла, се наші садї, а наші волї — садивнїчі; так що, коли ми хочемо розводити крапїву, чи сїяти салату, насаджувати гисоп, чи виполївати зїлле, кохатись у в одних рослїнах, чи висисати зємлю всїкими, пустїшити недбальством, чи плодорїдити працею, то сила и порядкуваннє бїде не в чому иншому, як у наших волях. Коли вага нашої жїзнї не має шальки розуму, щоб вїважати шальку чувствєнности, кров и нїзкїсть нашої природи доведуть нас до паскїдного закінчаннє. Та е в нас розум на прохолїду наших бїснєватих поривів, наших необорїмих пїхотей. Тим у мене те, що ви зветє любїв, тїлько пїгонець або вовчїк.

Родрикго. Нї, де ж такі!

Якго. Се прїсто пїхїть кровї и потураннє своїй волї. Та бувай же бо мїжем! Топїтись? Топї кїшок та слїпїх цуценїт. Я озвївсь твоїм другом, и признаюсь, що привїзан до пїслуги тобї найкрїпшими канатами. Нїколи не був я тобї так у пригїді, як тепєр. Наберї гаман грїшей; иди на сю войну; перемїни собї облїччє рїбленою бородєю; кажї тобї, наберї повен гаман грїшей. Не мїжня єє рїч, щоб Дездемона та любїла довго Мїрина... наберї повен гаман грїшей... ані він її. Почалась вона, ся любїв, ктвїлтом; побїчиш, що так сїмо вона

й закінчи́ця... Набері́ тільки по́вен гама́н гро́шей. Сі Му́рини пере́міню́ця в свої́м хоті́нні... Набері́ по́вен гама́н гро́шей. Ся харч зда́ецця ё́му тепе́р солóдка, як сарана́, а ско́ро зроби́ця гі́рка, як чо́ртове я́блуко. Вона́ ж пере́міни́ця з молодóщів. Як напасе́ця ё́го ті́лом, побáчить тоді́, що поми́лилась ви́бором. Забажа́е пере́міни, забажа́е. Тим-то й набері́ по́вен гама́н гро́шей... Коли́ вже захоті́в есі́ себе́ занапасті́ти, дак зроби́ ж се хоть кра́шче, ніж топлінне́м. Роздобу́дь як найо́блш гро́шей. Мо́же, сві́тощі́ та порóжні́ обі́тниці́ між волоцё́гою Му́рином та крутохвóстою Венеці́янкою не всто́ять проти́в мого́ глۇ́зду и всё́го пекельного́ ко́дла. Тим-то напта́ш собі́ гро́шей. Ка́зна що́ ви́гадав то́питись! На бі́са воно́ то́бі здало́сь? Лу́чче на ши́бенницю́ пола́сувавши́сь, ніж уто́питись не доско́чивши.

Родрикго. А чи ти ж пе́вен у свої́х наді́ях, як я спу́щу́сь на те́бе?

Якго. Смі́ло спуска́йся на ме́не... Иди́, здобува́й гро́шей. Я ча́сто ка́зав то́бі и перека́зую знов и знов, що нена́виджу Му́рина. Мо́й спра́ва зако́лупуе́ міні́ се́рця, и в те́бе не ме́нша причи́на. Зье́днóчимося ж, щоб нам пометі́тись на нёму. Як приста́виш ё́му ро́ги, се то́бі бу́де вті́ха, а міні́ забавка. Бага́цько ще сиді́ть у в утробі́ вре́мени, що́ коли́сь ви́яви́ця. Иди́ ж, иди́, готу́й собі́ гро́ші. За́втра погу́торимо́ ще про се. *Adieu.*

Родрикго. Де ж ми побáчимо́сь у ра́нці?

Якго. У ме́не в ле́жі.

Родрикго. При́йду́ до те́бе пе́вно.

Якго. Прихо́дь. Бува́й здо́ров! Та чýеш, Родри́кго?

Родрикго. Що такé?

Якго. Ні слова більш про топлінне. Чуєш же?

Родрикго. Тепér я вже не той. Попрóдаю всю свою зéмлю.

Якго. Ну, бувай же здоров! Напхай гроши́ма гаманá до́бре. [Виходить Родрикго.

Так я всегда́ роблю́ собі з дурни́х кишéню.

Бо шпéтив би набу́тий в жи́зні рóзум,

Коли́б мій час теря́в є таки́м бека́сом,

Не роблячи собі є тогó користи́.

Нена́виджу я Му́рина, и ка́жуть,

Він працюва́в за ме́не на постéлі.

Брехни́ вонó, чи ні, та річ таки́вська,

Що пра́вда и підзі́р одно́ для ме́не.

Міні він ві́рить, тим я ще певни́ше

На нéму ви́повню́ свій те́мний задóм.

Вродли́вий Ка́ссіо... ге, се річ га́рна!

Зіпхну́ ёго́, и ним же оперю́ся.

Двойна́ ома́на... Як би? Ну, побáчим.

Ось, трóхи згóдом, натурчу́ Отéлу,

Що ню́хаецця він з ёго́ жонóю.

Підли́за га́рний мов на те й роді́вся,

Щоб жи́ночки скака́ли з ним у грéчку.

А Му́рин, щі́рий и прями́й є при́роди,

Вважа́є че́сним ко́жного, хто схóче,

И за́ ніс так ёго́ воді́ти мо́жна,

Як и осла́.

Так, так... за́чатте ста́лось... пéкло з ні́чю

Чудóвишні роді́ни я́влять лю́дям.

[Виходить.

АКТ ДРУГИЙ.

СЦЕНА ПЕРВА.

Пристань у Кипрі. Платформа.

Віходять Монтано та двоє *Дворян*.

МОНТАНО.

Чи є скіли бачите ви щò на морі?

ПЕРВИЙ ДВОРЯНИН.

Нічого. Височенні ходять філі,
И я не бачу міз землею й небом
Ні паруса.

МОНТАНО.

Міні здавалось, що й на сусі вітер,
Бурхаючи, гукав и гомонів сердіто.
Ніколи так бойниці не хитались.
Коли він бушував так и на морі,
Які дубові рёбра встоять в гніздах
Против тих гір, що пруть и б'ють у боки?
Ох, щò-то ми почуємо сёгодні?

Другий Дворянин.

Що флот турецький рознесло по морю.
Бо он, дивись, зацінівся весь беріг.
Ревучі філі наче б'ють у хмари
И, знявши вгору величезну гріву,
Мов кїдають під саме небо воду,
Щоб погасить огністого ведмедя,
Що полюса недвижного пильнує.
Я з роду не видав ище на морі
Такого бунту й існування філі.

Монтано.

Коли турецький флот не заховався
В затишну гавань, він погіб до щенту:
Нельзя такі відержати бұри.

Виходить третій Дворянин.

Третій Дворянин.

Панове, новина! кінець походу!
Страшенна бұря так розбила Турків,
Що весь їх задум обернувся у нівець.
Одін венецький карабел поважний
Був свідком, як їх що-найкращчі сұдна
Порозбивало й потопило в морі.

Монтано.

Чи справді?

Третій Дворянин.

Так. Той карабел ускочив

У бұхту саме, и одін Веронець,
Михайло Кассіо, ступів на беріг.
Се наказний хороброго Отелла;
А Мурин сам зостався десь на морі.
Иде сюди гетьманом повноправним.

М о н т а н о.

Я рад сѣмѹ. Він звѣрхности достѣен.

ТРЕЙТІЙ ДВОРЯНИН.

Та сей же Кассію, хоть нас потішив
Турецькою бідю, сам сумує
И молицця, щоб Мўрин жив зістаўся:
Бо розлучилися вони під бўрю.

МОНТАНО.

Нехай Господь храни́ть єго́ від смєрти:
Бо я служив під ним. Він так воює,
Як воїну справдєшнєму годи́ця.
Ходімо в гавань, гов! та подивімоєь
На те судно́, що прибуло́ до Кїпру,
И чи не зу́дримо гурто́м Отєлла,
Де нєбо́ в сїняві злилоєь из мѡрем.

ТРЕЙТІЙ ДВОРЯНИН.

Ходім, ходім. Бо що-минúти трéба
Якóгось прибу́ття́ новóго ждáти.

Виходить Кассю.

К А С С И О.

Спасібі вам, хорóбриі Кипріяне,
Що Мўрина цінўете так дóбре...
О, сохрани ёго від хуртовини нéбо!
Бо розлучило нас опáсне мóре.

ДРУГОЙ ДВОРЯНИН.

Чи він на доброму судні вітрує?

К А С С И О.

Їго судно міцне, будівля добра,
А лощман досвідний, тямущий вельми.
Тим и моя надія ще не вмерла.
Одужає ще...

[З за Сцени: Па́рус! па́рус! па́рус!

Вєйдхóдить Посла́нець.

КАССІО.

Щò се за гук?

ПОСЛА́НЕЦЬ.

У го́роді ні д́уха, а над мо́рем
Всі то́вплячись гука́ють „па́рус! па́рус“!

КАССІО.

Я чу́ю се́рцем, що се він, наш д́ука. [Чути Гармати.

ДРУГИЙ ДВОРЯНИН.

Се возда́ють ясу́, се нас віта́ють.
Тепе́р хоть зна́ем певно, що не во́рог.

КАССІО.

Добро́дію, прошу́ я вас, и́діте
Та прине́сіте зві́стку, хто прибу́де.

ДРУГИЙ ДВОРЯНИН.

Иду́.

[Виходить.

МОНТАНО.

Скажі́те, па́не наказни́й, будла́ско,
Чи д́ука ваш жо́на́тий?

КАССІО.

Ще й щаслі́во, —

С тако́ю па́нною, що ні сказа́ти,
Ні описа́ть перо́м, ні змалюва́ти.
Бо у все́му, чим лю́ба нам лю́дина,
Вона́ справде́шне ді́во.

Хто прича́лив?

Верта́ецця други́й Дворя́нинъ.

ДРУГИЙ ДВОРЯНИН.

Якийся Я́кго, Му́ринів хору́нжий.

К а с с і о.

Постіг як найщасливіше в са́му по́ру.
Ба и хурто́вина, серди́те мо́ре,
Вітри́ скігляві, щелепа́сті скелі
И піски, зра́дники підві́дні, кіля
Безви́нного заче́пи, мов би чу́вши
Кра́су боже́ственной Дездемо́ни,
Поки́нули свою́ приро́ду сме́ртну.

М о н т а н о.

А хто ж се Дездемо́на?

К а с с і о.

Я про не́ї

Вам говорі́в: се на́шого гетьма́на
Гетьма́н, ис по́четом хоро́брим Якга,
Що на́шу думку ви́передив ти́жнем.
Вели́кий Зе́все! сохрани́ Отелла,
Надмі́ ёго вітри́ло вля́сним ду́хом!
Неха́й він на́шу га́вань ошасли́вить
Своім судно́м поту́жним, заспоко́їть
Любо́в свою́ в объ́яттях Дездемо́ни,
Нови́й ого́нь у нас в серця́х запáliть
И Кипр увес́ь поті́шить...

О, диві́тесь!

Вихо́дять Дездемона, Еми́ля, Якго, Родрикго та
Прия́чники.

Сокро́вище судна́ на бе́ріг вийшло.
На вко́лішки, Кипря́не, перед не́ю! —
Віта́ємо тебе́, вельмо́жна па́ні!
Да бу́де благода́ть небе́сна всю́ди
Перет тобо́ю й за тобо́ю ві́чно!

Д Е З Д Е М О Н А.

Спасибі вам, наш Кассію хоробрий.
Яка в вас чутка про мого Отелла?

К А С С І О.

Ще не прибув, и те одно я знаю,
Що він здоров и незабаром буде.

Д Е З Д Е М О Н А.

О! я боюсь... Як ви з ними розлучились?

К А С С І О.

Страшенна боротьба из небом моря
Нас порівнила різно.

[З за Сцени: Парус, парус!

Га! чуєте? знов парус!

[Чути Гармати.

Другий Дворянин.

Се воздають ясу до замку з моря.
Се друг також.

К А С С І О.

Довідайтесь про гостя.

[Виходить Дворянин.

Здоров, хорунжий!

Привітаймось пані.

[До Емілі.

Ти не гнівись на мене, любий Якго,
Що я так запроста. Се вихованне
Дає міні таку в звичаях смілось.

[Щілюючи її.

Я к го.

Колиб вона губами вас так часто,
Як язиком мене, вгощала, певно
Булó б з вас.

Д Е З Д Е М О Н А.

Ах! вона мовчуща зовсім.

Я к го.

Ні, говірка аж натто. Я що-разу

Се дознаю, як хочецця засну́ти.
Ге, ге! се перед ва́ми, йсна па́ні,
Вона́ хова́е трóхи язика́ у се́рці,
И тільки думкою скрома́дить мо́ркву.

Е м и л я.

Чи то ж тобі таке плести́ про мене́!

Я к го.

Ну, ну! ви всі — малю́нки за двері́ма,
В світли́цях даво́ни, у пека́рнях ді́кі
Кішкі́, святі́ в своїх обі́дах, хто ж би
Зобі́див вас — чорті́ці, в господарстві́
Шути́, а на постеля́х госпо́діні.

Дездемона́.

О, фи! сорóмся, клеветни́че!

Я к го.

Та се ж бо пра́вда: я ж такі́ не Ту́рчин...

Ви вста́ли — за́бавка, лягла́ — ро́бота.

Е м и л я.

Не ти міні́ напи́шеш пане́кгірик.

Я к го.

Ні, не найма́й.

Дездемона́.

А що́ б же ти про мене́

Писа́въ, коли́б мене́ прийшло́сь хвали́ти?

Я к го.

О, благо́родна па́ні! не годжу́ся

На се: бо я ні́ що́, коли́ не крі́тик.

Дездемона́.

Ну, попрóбуй...

А посла́ли в при́стань?

Я к го.

Посла́ли, йсна па́ні.

Дездемона.

Міні не весело; я тільки хочу
Себе саму притворством обманіти. —
Ну, що б же ти сказав, мені хваливши?

Якго.

Я й заходивсь уже, та в мене рбазум,
Мов той карук в сукно, упився в мішок.
Не лізе з голови. Та вже, ось, муза
На світ своєю дитину появила.
Коли вона розумна и вродлива,
Зуміє с красоти зробити діво.

Дездемона.

Гаразд. А як же чорна, та розумна?

Якго.

Коли вона розумна, хоть и чорна,
То знайде білого собі моторна.

Дездемона.

Все гірш та гірш.

Емиля.

Ну, що ж, коли дурна, хоть и вродлива?

Якго.

Ні, красота дурною не буває:
Бо їй и дур наслідника придбає.

Дездемона. Се все недоладні старі вірші
до реготання дурням у шинку. Якá ж мизерна буде
в тебе хвала тій, що и погана и дурна?

Якго.

Такі ступи ще дурні не бувало,
Щоб у розумних краль дурниць не переймала.

Дездемона. О грубиянський недомисел! Най-
гіршу хвалиш найлучче. Якá ж у тебе хвала про заслу-
жену справді жінчину? про таку, що, в благородз-

тві свого достоїнства, не злякалась би вивзати свічення і самі влоти?

Кассіо.

Таку, що вродою своєю не пишалась;
Умівши говорити, ні з ким не заїдалась;
Багата золотом, носила прости шати;
Цуралася гречок, при нагоді скакати;
Надёжний знавши путь до помсти в пересерді,
Палкий обиди жар топила в милосерді:
И стільки розуму в собі в голівці мала,
Що за живу тарань солоні не брала;
Уміла думати и з думками ховатись,
Побачивши „хвості“, назад не озиратись?
Така годилась би, колиб таку спиткати...

Дездемона. До чого ж?

Якго.

Опецьків годувати и пивом шинкувати.

Дездемона. О, що ж се за криве та кульгаве закінчання! Не вчись у нього, Емілію, хоть він и муж твій. — Що скажете ви, Кассіо? чи не самий же він злочестивий и беспутний ціновщик?

Кассіо. Він говорить запроста, синьоро. Більш уподобаєте ви в нім воїна, ніж ученого.

Якго [стиха]. Бері її за руку. Еге, добре! перешепніть. Буде з мене й такої тоненької павутинки, щоб уловити таку велику муху, як сей Кассіо. Еге, всміхайся до неї. Я заплутаю тебе у твої ж вихиліси. Правда, правда, що й казати! Коли така нісенітниця викрутить у тебе наказництво, то лучче б ти не цілував так часто своїх трох пальців; а ти знов готов виявлювати ними кавалера. Вельми добре, гарно поцілував еси! на прочудо вкло-

нівся! Так, отта́к як раз! Ужé й знов пáльці до губ?
Лучче бу́ло б для тебе, ко́либ се бу́ли клисти́рні
дудкі... [Чути Трубу.] Му́рин! Я зна́ю ёго́ га́сло.

КАССІО. Се справді він.

ДЕЗДЕМОНА. Ходім ёму́ назу́стріч та приві-
та́ймо.

КАССІО. Го, вже він тут!

Виходить Отелло с Прибічникáми.

О Т Е Л Л О.

Мій гáрний во́їне!

ДЕЗДЕМОНА.

Отéлло! мíлий!

О Т Е Л Л О.

Я стíлько ж ра́дуюсь, як и дивю́юсь,
Що ти вже тут, ду́ші мо́єї вті́хо!
Ко́либ уся́ка бу́ря так стихáла,
Неха́й би ві́тер бушувáв аж до́ти,
До́кіль збу́дів би сме́рть, и су́дна лі́зли
На го́ри водяні́, з Олі́мпом рівні́,
Що́б у безо́дню рíнутись, як в пе́кло.
Ко́либ тепéр міні́ уме́рти, був би
Я найщасли́вший в сві́ті: бо бо́юся,
Мо́я ду́ша́ так по́вно вдово́льні́лась,
Що́ вже тако́го ща́стя не дозна́е
В гряду́щому недові́домім.

ДЕЗДЕМОНА.

Бо́же!

Не доведі́, що́б и лю́бов и ща́сте
В нас не рослі́ з лі́та́ми ра́зом.

О Т Е Л Л О.

Амі́нь, бла́гії сі́ли! Я не вмі́ю

И вимовити, щò се за блажєнство.
Вонò стоїть отту́т. Аж на́тто щастя!
Нехай же ся єдина суперєчка
Між на́шими серцями́ тїлько́ й б́уде.

[Щілюючи її]

Якго ети́ха.

О! ви настрóбені сє́годні́ гáрно;
Та я, не будь я чє́сним чоловїком,
Ко́ли не одверчу́ вам тих ко́лòчків,
Що сю музи́ку вдє́ржують.

О т е л л о.

Ходїмо

До зáмку.

Новина́ вам, любі́ друзі́:

Войні́ кінє́ць: бо Ту́рки потопїли́сь.

Як тут живу́ть мої́ старі́ знако́мі? —

Ти, сє́рденько, Кипрї́нам б́удеш любá:

Вонї́ менє́ ко́ли́сь любї́ли д́уже.

Я гові́ркий над звї́чай, сє́рденї́тко:

Від щастя́ сам себє́ не пам'ята́ю. —

Ти, любі́й Якго, їди́ на прї́стань з́араз:

Там ви́грузи́ш мої́ скринькі́ й пакунки́,

Та приве́дє́ш до зáмку й морехóда.

Душá правді́ва; за є́го заслуги́

Ми мусимо́ є́му́ возда́ти ша́ну.

Ходїмо́, Дездемо́но. Знов ві́таю

Тебє́ у Кї́прі.

Виходять Отелло, Дездемона и Прибічники.

Якго [До Слуги]. Спі́ткає́ш менє́ з́араз на прї́-
стані́. — [До Родрикга]. Ходї́ лишє́нь сю́ді... Ко́ли ти
не ба́ба — а ка́жуть, що в за́ко́ханого бї́льш благо-
ро́дзтва, нї́ж далá є́му́ при́рода — слухай менє́. На-

казний сієї ночі чатує на замковому дворіщі. Та на сам перед мушу тобі сказати, що Деадемона за-
кохана в нім певно.

Родрикго. У нёму! не можна се річ.

Якго. Палец до губ... так, и дай собі втовк-
мачити. Згадай, як дуже вона любила спершу
Мурина тільки за хвастаннє та за оповіданнє їй
химерних відумок. То вона ёго й навпослі любити-
ме за балаканнє?... Нехай твої розумна душа сёго
не думає. Їй треба пасти очі, а що за втіха дивити-
сь на диявола?... Як наша кров зробицця млівою
актом грання, — щоб запалити її знов и збудити
в наситі нову жадобу, треба любого віду, симпатії
літ, вихованности и вроди, — всёго того, чого нема
в Мурина. Оце ж недостача сих жаданих витід об-
манить її делікатню ніжність. Зробицця вона попе-
реду сита Мурином, далій він їй обридне и зро-
бицця ненавидним. Сама природа навчатиме її в цім,
та й примусить до якого іншого вибору. От же, до-
бродію, коли вонó так станеця (яко ж и стоїть уже
вонó вельми виразно та форсовано), то хто піднівсь
так високо по сходах сієї фортуни, як сєї Кассію?
Багацько в плутяги хісту, а совісти не більше, як
стілєк, абї прикриватись простою формою бувало-
сти и людзкості, щоб лўчче вгонобляти свої сла-
ні та гидкі поваби. Ніхтó, о, ніхтó! Тонкий, про-
нозливий плут! пройдоха на нагоди! Очіма чекá-
нить и підрóблює всякі достоїнства, дарма що справ-
вдешнєго достоїнства ніколи не появить. Дияволь-
ский ошуст! До того ж ищє ледяцо вродливе, мо-
лоде, и має всі прикмети, до котрих доглядаюцця

молоді недбумки. Проклітий паливода! и вона вже ёго нагібала.

Родрикго. Про неї не можна сёго думати в ній стілько ангельського.

Якго. Ангельска ти дүля! Та'ж вино, що вона п'є, роблять из винограду. Колиб вона була святá, не полюбила б вона Мурина. Святá ієшня! Хибá ти не бáчив, як вона забавлялась ёго до́мнею? Не помітив хибá сёго?

Родрикго. Бáчив, тільки ж то була одна: ввічливість.

Якго. Роспуста! клянусь оцією рукою. Index и темновáтий прблог до истóрії роекóшів та грішних думок. Вони так наближались губáми, що їх дихáнне цілувалось. Ледáчі думки, Родрикго! Коли сі взаімності знайшли собі дорóгу, то недалéко й головнá робóта, тілéсне закінчáння. Пш! Дай же міні, добрóдію, себе наставити: я ж привіз тебе из Венéції. Чатуй сії вóчи. Щó до на́казу, я дам ёго тобі. Кáссію тебе не знаé. Я бóду недалéчко 'д вас. Знайді який случáй россéрдити Кáссія: чи нáтто голосно́ю розмóвою, чи глузува́нням з ёго дисципліни, чи яким хочеш їншим рóбом: врэмя самó тобі прислужи́ця як найлúчче.

Родрикго. Дóбре.

Якго. Він, добрóдію, палкий и дуже скóрий на сёрце. Мóже, вдáрить тебе перначём. Доведі ёго до сёго: бо я збунту́ю сим Кипрýн, и вони пóти не вгамую́ця, пóки Кáссію не втеріе свого врі́ду. Ти зна́йдеш так б́лижчу дорóгу до своїх бáжáнь, а я зроблю́ так, щóб їх прекла́дали над їнші. Вéльми бóде дóбре, як віде́ємо геть сей перéпин.

Бес сього нема́ й наді́ї допевні́тись нам свого́ щастя́.

Родрикго. Я се зроблю́, аби́ на́года.

Якго. Ручаю́сь то́бі. Ми побачимо́сь незаба́ром на за́мку. Му́шу ви́ладувати є́го до́бро. Бува́й здоро́в.

Родрикго. Adieu.

[Вихо́дить.]

Якго.

Що лю́бить Кассіо́ її, се пе́вно;

И що вона́ є́го, річ натуральна.

А Му́рин — хоть нена́видний для ме́не —

Статечно́ї, ніжно́ї, че́сної вда́чи,

И смію́ думати, що Дездемо́ні

Він бу́де доро́гим супру́гом. Сам я

Ї́ї люблю́ — не про́сто с похоті́ння

(Хоть, мо́же, я и не зовсі́м безви́нен

В такі́м тяжкі́м грі́ху), а ті́лько с по́мсти:

Бо я підба́рюю, що ла́сий Му́рин

Зліза́в на мій престо́л. Ся думка́ кля́та

Гризé мене́, мов мінера́л отру́тний,

И я нічи́м душі́ не заспоко́ю, —

Неха́й за жі́нку жі́нкою запла́тить.

Коли́ ж не вда́сця се, то хоть у се́рце

Ї́му́ такий страше́нний жа́ль впрова́джу,

Що го́їти шкода́ є́го росе́удком.

Що́б се зроби́ть, я й Кассіо́ дам пінфи́,

Аби́ мизе́рний хорти́к сей вене́цький,

Що я наси́лу вдє́ржую, не зра́див

Мене́ у ці́м гарі́чім полюва́нні.

Змалю́ю Му́ринові́ Кассі́я леда́чим

(Бо й сей, бою́сь, мою́ шля́фми́цю зна́е).

И бу́де Му́рин дя́кувати́, люби́ти

И награ́ждатъ мене́ за те, що ду́рнем

Зроблю ёго між дурнями дурними,
Що я впокій ёго й беспечність тиху
Переверну на біснування дике.
Отгугт вонó, та ще мутне: бо злюку
Тоді побачать, як покаже штуку.

С Ц Ё Н А Д Р Ё Г А.

Гулиця.

Виходять Герольд ис Прокламацією; за ним Нарóд.

Герольд. Воли́ть наш благородний и хорóбрий гетьма́н Отелло, щоб, за поново́ю півних вісте́й про погібель турецького флóту, уся́кий чоловік триумфува́в, хто танцями, хто фейєрвєрками, до яко́ї хто забавки ма́є охóту. Бо, опрі́ч сих щасливих новин, тепє́р він справля́є й своє́ весі́лля. Про се бу́ла ёго ла́ска опові́стити. Усе́ї світли́ці замко́ві ві́тчйнено, и неха́й ко́жне до схочу́ весели́ця від се́ї пята́ї годі́ни та аж по́ки дзві́н відзвонить оди́на́ццяту. Да благослови́ть Не́бо Кипр и на́шого благородного гетьма́на Отелла!

[Виходить.

СЦЕНА ТРІТЯ.

Світлиця на Замку.

Виходить Отелло, Дездемона, Кассіо та *Прибічники*.

ОТЕЛЛО.

Сю ніч, Михайло друже, ти чатуєш.
Навчаймось чесну у всімۇ знать міру,
Щоб не давать гульні багáто вóлі.

КАССІО.

Я дав поря́док Якгу, щò чині́ти,
Протé моім нагля́ну влáсним óком.

ОТЕЛЛО.

О, Якго найпевні́ша в нас лю́ді́на!
Миха́йло, на добра́ніч. За́втра ра́но
С тобóю пéршим ма́ю говорі́ти. —
Ході́мо, се́рденько. Щò ми купі́ли, [До Дездемо́ни.
Прийшла́ порá вжива́ти з упо́кбем,
Та ще ми здóбиччю не поді́лились. —
Добра́ніч.

[Виходять Отелло з Дездемоною та Прибічниками.]

Виходить Якго.

КАССІО. Здо́ров, Якго! По́ра нам на ча́ту.

Якго. Ще не час, па́не нака́зний: не бі́ло
ще й де́сяті. Ге́тьма́н ви́проводив нас так ра́но за-
для́ любóви до сво́єї Дездемо́ни, та ні за щò ё́го
й гóдити: ще й одні́й но́чи не пробу́в він из не́ю,
а вона́ бу́ла ó за́бавко́ю й Зеве́сові.

КАССІО. Найдо́стойні́ша па́ні.

Якго. И руча́юсь вам, по́вна жа́ру.

К а с с і о. Справді, що за свіжа, що за делікатна краса!

Я к г о. А які в неї очі! Так мов тобі й трублять на переговори.

К а с с і о. Принадні очі, а протé, міні здається, такі соромляжі.

Я к г о. А як говорить, хибá се не візов на любов?

К а с с і о. Справді, вона самé совершénство.

Я к г о. Нехай же щастить їх постéлі! Ходімо, пане наказний, я призапасив кінву вина, а тут є кúпка кіпрських юнаків, що бажають випити за здоров'є чорного Отéлла.

К а с с і о. Не сéгодні, любий Якго. У мене голова дуже квóла и нещáсна на підпíток. Я ó хотів, щоб відумали який іншій звичай для дóказу при́тельства.

Я к г о. О! се ж наші друзі. Один тільки кúбок. Я пítиму за вас.

К а с с і о. Сегóдні я випив тільки кúбок, да й то розбáвивши, а дивісь, які він тут рóбить переміни. Се моя бідá, така квóлість, и я не смію епокушувати її бiльше.

Я к г о. Ге, приятелю! се ж ніч весéлощів. Юнакі просять.

К а с с і о. Де ж вони?

Я к г о. Тут за дверіма. Поклічте їх сюди будласко.

К а с с і о. Та вже нехай, хоть се міні й не по нутру.

[Вихóдить Кассіо.]

Я к г о.

Колиб міні, до того, що він випив,

Ще хоть один ёму прибавить кўбок,
Він був би на обїду й сварку скорий,
Як пес моєї молодїї панї.

Дурний Родрікго мій, що з закохання
Перевернув на вїворот свій розум,
Пив кўхлями с питу́н за Дездемону, —
Як раз годи́ця чатува́ти ча́ту;
А трох Кипрія́н вельмо́жних, дўхом го́рдих,
Що честь своєю́ оддалеки́ боро́нять,
Завзя́тих вояки́в між вояка́ми,
Я підпоїв, — и сі на ча́ті бу́дуть.
Тепер нехай у мене тільки Кассій
Серед п'яни́ць що́ зробить на знева́гу
Острови́ків... Та ось вони́ собо́ром.
Коли́ мій сон у на́слідках справди́ця,
Мій чо́вен полети́ть, як ві́льна пти́ця.

Верта́ецця Кассіо, з ним Монтано и Дворяне.

Кассіо. Клянусь не́бом, вони́ вже втелю́-
щили міні́ ведме́дика.

Монтано. Да́лебі́ невели́чкого, — не бі́льш
кў́бка, як я во́їн.

Якго. Вина́, гов!

Ви, пляшкі́, дзень, дзень!

[Співає.

Ви, шкля́нкі, дзелё́нь!

Як пи́ти, що́ й би́ти:

Не до́вго нам жи́ти, —

Гей, пиймо́ ж, та́ й би́ймо!

Вина́, небожа́та!

[Приносять Вино́.

Кассіо. Клянусь не́бом, на проди́во пи́сня.

Якго. Навчи́вся я́ її́ в Анкля́ї. Там не ляка́-
ю́ця кў́хля. Ва́ші Да́ни, ва́ші Ні́мці, ва́ші товсто́-

п'узі Голєндри... та пий же, го!... нехай схова-
юцяя перєд Британом.

Кассіо. Чи справді ваш Британ такий ми-
стець п'їти?

Якго. Ге-ге! він собі цм'улить, а Дан ваш
ужє зверетєнивсь; ще й не впотіє, а Німець ваш
задрів ужє н'оги; ще налив'а' другу кінву, а Го-
лєндер ваш ужє дерє козлі.

Кассіо. За здор'ов'є нашого гетьмана!

Монтано. Я не від с'єго, п'ане наказний;
я вас піддєржу.

Якго. О благод'ятня Англія!

Король Степан був славний воївода,

Пійшла у н'єго на штани корона,

А двох шагів бул'о тїм'асї шк'ода,

Гук'ав кравцєві: „Ти дурна ворона!

Перєд стовп'ом велїкого колїна

Хили своєю прост'ацькую чупрїну.

Від гордощів спустїла вся країна:

Носї ж уб'огу, л'атану свитїну“.

Вина, аг'ов!

Кассіо. Ну, ся пїсня ще краща тїєї.

Якго. Х'очете, я заспїваю вдруге?

Кассіо. Ні: бо той у мене не засл'ужує свого
мїсця, хто такє р'обить... Ну, та небеса над усїма,
и є такі д'уші, що м'усять спастїся, а є й такі, що
не м'усять спастїся.

Якго. Се правда, любий п'ане наказний.

Кассіо. Щ'о до мене сам'ого — не в обїду
гетьмановї, ані ком'у їншому з зн'ачних — я маю
надїю спастїся.

Якго. И я так'ож, п'ане наказний.

Кассіо. Так; тільки, за вашим дозволом, не поперёд мене. Наказний спасєця перш хорунжого. Годі про се. Нум говорити про інші справи.... Прості нам наші гріхи!... Панове, а зазирнімо до нашої служби. Не думайте, панове, що я п'яний. Се мій хорунжий... се моя права рука, а се моя ліва рука. Я здолію стояти на ногах геть добре и говорити геть добре.

Усі. Як найлучче.

Кассіо. Ну, так дуже добре. То ви не мусите думати, що я впився. [Виходить.

Монтано. Панове, на платформу чатувати!

Якго.

От бачите, який нас переважив!
Великий воїн; з нього був би Цезарь,
Порядкував би добре, та ся хіба
З ёго прикметами у рівновазі,
Мов день и ніч під еквіноксу. Шкода!
Боюсь, колиб Отеллове довірре
Не обернулось острову на шкоду,
Як підоп'є...

Монтано.

А се він часто робить?

Якго.

Се в нього перед сном що-дénний пролог.
Не засне и за дві добі бідаха,
Коли винб ёго не заклише.

Монтано.

Годилось би остерегти гетьмана.
Бо, може, він про те й не знає зовсім,
А може, в добрості своїй, не бачить,
И послуги над хіби прекладає.

Як вам здається?

Виходить Родрикго.

Якго стиха йому.

Що се ти, Родрикго?

Иди, прошу тебе, иди до наказного. [Виходить Родрикго.

Монтано.

Великий жалъ, що благородний Мурин

В такім уряді, як сам другий, звівсь

Приятелю з неоправним пороком.

Будь б се чесне діло з'ясувати

Все Мурину.

Якго.

Ні за весь гірний острів.

Я Кассія люблю, и дав би много,

Щоб слобонить его від хі. . . Га! що се?

[З за Сцени кричать „Ратуйте“!]

Вертається Кассіо, женучись за Родрикгом.

Кассіо.

Ти, падло! ледарю!

Монтано.

Що сталося, пане?

Кассіо.

Ледящо! ти мене учити будеш?

Я в боклаг увобью тебе, паскудо.

Родрикго.

Мене ударить!

Кассіо, бьючи Родрикга.

Ти ще й верещати?

Монтано, зупиняючи его.

О пане наказний! вчиніте руку.

КАССІО.

Геть, пане, геть! бо чѣлюсти не бўде.

МОНТАНО.

Ви п'яні, гóді!

КАССІО.

Я п'яний?

[Б'юция.

Якго стиха Родрикгу.

Геть звіцці.

Біжі, кричі, удár на кгвалт у дзвона. —

О пане наказний!

МОНТАНО, гóді! —

Панове! пробі! От вам дóбра чáта! —

[Дзвонять на кгвалт.

Хто се у дзвона вдáрив? Гей, до біса!

Підіймуть місто.

Гóді ж, любий пане!

Ви осорóмите себе на віки.

Вєйхóдить Отелло с Прибічникáми.

ОТЕЛЛО.

Щò тут у вас?

МОНТАНО.

Смертєльна рáна!

Не жити ж и ёму! О, я вміраю!

[Хитаєця.

ОТЕЛЛО.

На вáші жízні, стійте!

Якго.

Стій, мій пане! —

Добрóдію МОНТАНО! Гов, панове!

Чи ви забúли рóзум, місце й чáту?

Та гóді ж! вам гетьмáн повелівáє.

Та стійте ж, рáди соромá самóго!

ОТЕЛЛО.

Що се такé? ш чогó воно́ шчалóся?
Хибá ми Тóрки, щоб такé робíти,
Що небесá борóнять и невíрним?
Сорóмтесь, христия́не, кíнте чва́ру!
Хто хоть двигне́ ще в дíким бiснува́ннi,
Той не бажáе жíти, тут же лíже. —
Та зупинíть сéго́ страши́ного́ дзвóна!
Переля́кае́ він щасли́вий о́стрiв.
Що в вас такé тут скóбiлось, панóве?
Ти, чéсний Я́кго, весь поблíд од гóря.
Кажí, хто зачепíв? Як ти прихíлен,
Так я тобí велю́.

Я́кго.

Я й сам не зна́ю.

Усí бу́ли друзьми́, и за мину́ту
Так розмовля́ли, як весíльня па́ра
Перéд одхо́дом до постéли. Гля́ну —
Мов íх якá планéта стумани́ла —
Мечí добу́ти, и крíвавим о́бем
Один однóму в гру́ди тíчуть. Хто з них
Почáв сю бóчу, я сказа́ть не мо́жу,
И лóчче б в чéсному бо́ю згуби́в я но́ги,
Що привели́ мене́ на се дивíтись.

ОТЕЛЛО.

Як се, Миха́йло, ти забу́всь так вéльми?

КАССИО.

Простíть мене́, не мо́жу говорíти.

ОТЕЛЛО.

Монта́но, ви всегда́ бу́ли цивíльни;
Пова́га й ти́хость ва́ших молодóщiв
Усíм нам зна́ни; наймудрíйшi сóдди

Вас цінували високо. Що ж сталося?
Що чого се так ви обернули в нівець
Свою високу славу, промінявши
Її на прізвище нічного кге́дзя?
Відкажіть, достойний наш Монтано.

Монтано.

Достойний наш Отелло, вельми тяжко
Поранено мене... мовчати мушу,
Щоб не зашкодити... Хорунжий Яко
Роскаже вам усе, що я сказав би.
Я тільки знаю, що цієї ночі
Я не зробив лихого й не промовив,
Хибі вважати стали б за переступ,
Що від напасника оборонявся.

Отелло.

Клянуся небом, я вже починаю
Під кров моїм розсудком підклонятись,
И страсть, опанувавши луччі мислі,
Силкуєця передувати в мене.
Здвигнуся тільки, чи махну рукою, —
Найкращий з вас в моїм гніву потоне.
Скажіть міні, що чого ся пакість вийшла,
Хто розпочав її, и винуватий,
Хоть би він був и брат мій рідний,
Од мене геть!... Як! під воєнну
Годину, в горі, ще небезпечним,
Як люде потрібовані ще страхом,
Та завести домову колотнечу,
В ночі, серед чатовників кошових!
Чудовишна річ!... Яко, хто заціпник?

Монтано.

Коли є приязні, чи по товариські,

Ти скажеш більш чи менш, ніж правда,
Ти не во́як.

Якго.

О, не тісні бо на́тто !

Я б лúчче дав язик сей вíрвать з рóта,
Нíж Кáссію Мíхáйлові зашкóдить.
Ну, та я зна́ю дóбре, щíра прáвда
Не заподíє зла ёму́ ні кріхти.
Ось як бу́ло, гетьма́не. Я з Монтáном
Тут розмовля́в, аж ось одíн вбíгає :
„Рату́йте ! прóбi“ ! и, з мечéм добúтим,
Наш Кáссіо. Сей дворя́нин схопíвся,
Став протíв Кáссіа, благáє, „гóдi“ !
А я боржíй за крикуно́м метну́вся,
Щоб не стрíво́жив (як и ста́лось) мíста,
Та він, легкíй на но́ги, де́сь подíвся.
Тогдi я щò робíть ? верну́вся : бо чу́ю,
Як брязкотáть мечi, а крiз той бря́зкiт
Наш Кáссіо гука́є-проклина́є,
Чогó за ним нiкóли не бувáло.
Верну́вшись за хвилíну, бачу́, бьóцця,
Мов тi скажéнні, як и ви застáли.
Бiльш нiчого мiнi про се казáти.
Бо лю́де всю́ди лю́де, и найлúччий
Забúде iно́дi... Хоть, мóже, трóхи
И скрiвдiв Кáссіо ёго́, — звичáйно,
Як лю́де, розiзливши́сь, бьóють и друзiв ;
Та дúмаю, що й сам дозна́в знева́ги
Вiт то́го, що втека́в, якóй й ко́жен
Не стéрпiв би.

О т е л л о.

Я зна́ю, дóбре, Якго,

Шекспирові Твори, I.

Що Кассія ти, ш чесности и дру́жби,
Покрив передо мно́ю трóхи.

Кассій,

Ти в мене не наказний бiльше.

(*Виходить Дездемона с Почтом*).

Дивись, підняв еси́ й моє коха́нне.

Оце́ ж я на то́бі дам при́клад йншим.

Дездемона.

Що ста́лось тут?

Отелло.

Тепер уже́ все ла́дно.

Тепер ходімо, дороге́нька, спати. —

Добро́дію, я ви́гою вам ра́ни. —

Возьміте, одведіте. —

[Монтано одводять.]

Ти, Якго, сам над го́родом піклу́йся,

И заспо́кій усе́х, ко́го ся ди́ка

Стривóжила труса́.

Ходімо, Дезде́ю.

Така́ во́йча жи́знь, що й сон соло́дкий

Луча́ецця для б́учи покида́ти.

[Виходять усі, окрі́ч Якга та Кассія.]

Якго. Чи вас не поранено, па́не наказний?

Кассіо. Так, що ніякі лі́ки не ви́гоять.

Якго. Що́ ви? боро́ни́ Бо́же!

Кассіо. Репута́ція, репута́ція, репута́ція! О,
я втеря́в мою́ репута́цію! Я втеря́в невмі́рущу ча-
сти́ну себе́ само́го; зіста́лось тілько́ звіря́че...
Мой репута́ція, Якго, мой репута́ція!

Якго. Як че́сний чоло́вік, я ду́мав, що вас по-
ра́нено у ті́ло: тут бо́лить бiльш, ніж у репута́ції.
Репута́ція, се пу́ста и ду́же фалши́ва ви́думка. Ча́-

сто здобувають її без заслуги, и терять без вини. Не втерiali ви нiякої репутації, хибi самi собi на-репутуєте, що втерiali. Годи, приятелю! не 'днiєю ще стiжкою можна пiдойти гетьмановi пiд ласку. Вас искинено тiлько з досади, покарано бiльш ие полiтики, нiж зi злости. Так iнший бiе безвинно свого собаку, щоб залякати величнiго лiва. Попро-сiте його знов, то вiн и ваш.

К а с с и о. Любiйш мiнi просити його, щоб гор-дував мною, нiж обманювати такого дорогого звiрх-ника таким легким, таким п'яним и таким бесстiд-ним отаманом. Упитись? та верзiкати попугаєм? та пiндитись и буйти, лiятись та перекобрюватись ие своєю тiнню?... О невидимий дiху вина! коли ще не мiаеш iмени, то щоб знали, як тебе звати, звiтимемо тебе дiяволом.

Я к г о. За ким се ви гнались из мечем? Що вiн зробив вам?

К а с с и о. Не знаю.

Я к г о. Чи се ж рiч можебня?

К а с с и о. Памятаю багацько, та нiчого iсно. Посердились, та не знаю, за що. О Бiже! на що б людям пускати в рот вiрога, щоб обiкрав iм розум! на що б нам радощами, утiхами, востiргами перевер-тати себе на звiрат!

Я к г о. Ну, ви ж тепiр наче й очуняли. Як се ви протверезились?

К а с с и о. Чортiяка п'янета зволiв поступитись мiсцем чортiцi iрости. Одна хiба показiла мiнi дру-гу, щоб я зненавидiв себе!

Я к г о. Ну, ви вже нiтто сурiвий моралист. Що до часу, до мiсця, до обставин краю, вiд сiрця

бажа́в би я, щоб воно́ не скла́лось. Та вже, коли́ скла́лось, оберта́йте ёго́ собі на добро́.

Кассіо. Пі́йду́ я до не́го проси́ти свого́ місце́я, а він ска́же міні́, що я п'я́ниця. Хоть би́ в ме́не було́ сті́лько роті́в, як у гідри, та́кий відка́з за́тулив би і́х усі́. Бу́ти россу́дливим чолові́ком та з ра́зу й поші́тись у ду́рні, оберну́тись у зві́ря! О ди́косте!... Усе́йка лишня ча́рка прокля́та: сиди́ть у ній дия́вол.

Якго. Го́ді, го́ді! До́бре вино́ исто́та хоро́ша и ласка́ва, аби́ вмі́в обійти́сь из не́ю. Нічо́го і́ї гу́дити, и... лю́бий па́не наказни́й, міні́ зда́ецця, ви та́кі ду́маєте, що я вас лю́блю.

Кассіо. Я впі́внивсь у то́му, до́бродію: упі́вся!

Якго. И ви, и ко́жен живи́й чолові́к мо́же коли́ небу́дь упі́тись, при́ятелю. Я вам скажу́, що́ вам ро́бити. Тепе́р гетьма́нить на́ми гетьма́нша... Я се мо́жу сказа́ти в ті́м респекті́, що він присвя́тив и одда́в себе́ на созерца́нне, розгля́дуванне и бо́готворе́нне і́ї красо́т и кгра́цій. Спові́дайтесь пе́ред не́ю щі́ро, кучте́ і́ї; вона́ помо́же вам верну́ти ва́ше місце́. Вона́ та́ка щі́ра, та́ка до́бра, прихі́льна и свята́ вда́чею, що, в свої́й до́брості́, вважа́тиме за грі́х не зроби́ти бі́льш. Ублага́йте і́ї спайти́ пола́ману ско́ву між ва́ми й і́ї супру́гом, то я закла́дую все, що ма́ю, проти́в поки́дьки — сей перері́в ва́шої лю́бови ще бі́льш употу́жнить і́ї.

Кассіо. Ти ра́еш міні́ до́бре.

Якго. Сви́дкую щі́ростю моє́ї лю́бови и че́сно́ї до́брости.

Кассіо. Ві́рю охоче́, и за́втра ж у ра́нці по-

прошу́ цінотливу Дездемону озвати́сь за мене.
Оччаю́сь у моїй форту́ні, коли вона́ тут мене́
підрі́же.

Я к го. Отта́к лу́чче. Добрáніч, па́не наказни́й.
Пійду́ чатува́ти.

К а с с і о. Добрáніч, че́сний Якго.

[Виходи́ть Кассіо.

Я к го.

Ну, хто ж сказа́в би, що я тут плу́ту́ю?

Та́ж ра́да ся, що я даю́, и щі́ра,

И че́сна й так, зда́ецця. тре́ба б ду́мать,

Та й спра́вді так вонó, що се дорóга

Знов підо́йти у Му́рина під ла́ску.

Бо ле́гше всёго се́рце Дездемо́ни

До че́сного проха́ння нахили́ти.

Вона́ с приро́ди ще́дра, як приро́да.

А їй не тру́дно Му́рина вблагáти

Хоть би́ зре́ктися и свогó креще́ння

И всіх печáтей и симво́лів віри.

Ёго́ ду́ша розмя́кла у коха́нні,

Неха́й из не́ї щò захоче́ лі́пить :

Над хи́бами ёго́ вона́ бо́гиня.

Чогó ж я тут ехі́дний? що порáяв

И показáв путь Ка́ссію до щáстя?

Пекельне́ божество́! коли́ чорті́ка

Підво́дить нас на грі́х що-найчорні́ший,

То ро́бить се під ма́скою святóю.

Отта́к и я. Бо, як сей че́сний ду́рень

Суне́цця с про́зьбою до Дездемо́ни,

А ду́ра Му́ринові ку́чить за́чне,

Ввілаю́ ёму́ таку́ отру́ту в у́хо,

Що се вона́ задля́ ласóти про́сить.

Що більш ёму добра зробити схоче,
То більш терятиме у Мұра віри.
Так оберну́ я добродітель в лёпу,
И з доб́рости її сплету́ тенёта,
Та й половлю́ усіх їх...

Що́, Родри́кго !

Вихо́дить Родри́кго.

Родри́кго. Та що́? я за не́ю жену́сь на вло́-
вах, не так як хорт, що́ лóвить, а що́ тілько́ гав-
кає. Гро́ші ма́ло не всі ро́стринькав; се́ї но́чи мене́
аж на́тто до́бре оддуба́шено: и зда́ецця міні́, кіне́ць
бу́де такий, що́ за мо́ї труда́ наберу́сь до́свіду,
и та́кечки, зо́всім бе́з гро́шей и з невели́чкою при-
ба́вкою ро́зуму, верну́сь у Вене́цію.

Я к го́.

Що́ за неща́сні лю́де бес терпіння!
Яка́ ж се ра́на го́іцця від ра́зу?
Ми ро́зумом, не ча́рами все ро́бим,
А ро́зум слуха́є гайно́го ча́су.
Що́ ж тут нела́дно? що́ тебе́ побі́то?
А ти ёго́ за те не служ́би ви́гнав.
Хоч де-що́ вироста́є и бес со́нця,
Та що́ рані́йш цвіте́, рані́йш и спі́є.
Пожди́ ще тро́хи... Ой! та се́ вже й ра́нок!
В за́баві й пра́ці час пливе́ так шви́дко.
Иди́, де вка́зано то́бі в биле́ті;
Иди́, кажу́; навпо́слі визна́еш бі́льше.
Иди́ ж, иди́.

[Вихо́дить Родри́кго.

Тепе́р зроблю́ дві ре́чі:

Мо́я за Ка́ссія по́пробить па́ню, —
Настро́ю за́раз....

А сам тим часом Мурина спроваджу
И приведу́ як раз тогді до дому,
Як Кассіо благати зачне жінку...
Оце вона, дороба до роботи,
Не холодімо ж гаяннім охоти.

[Виходить.]

АКТ ТРЕЙТІЙ.

СЦЕНА ПЕРВА.

Перед Замком.

Ввійходить Кассіо, з кількома Музиками.

КАССІО.

Заграйте тут, панове — плата буде —
Коротеньке, гетьману на добридень. [Музики грають]

Ввійходить Дурень.

ДУРЕНЬ. Що се панове? чи не були ваші
струменти в Неаполі, що так гугнявють?

ПЕРВИЙ МУЗИКА. Як се, добродію, як?

ДУРЕНЬ. Та' ж се, спасібі вам, струменти
духовні?

ПЕРВИЙ МУЗИКА. А вже ж, добродію.

ДУРЕНЬ. О, то й спусті хвоста!

ПЕРВИЙ МУЗИКА. На що ж спускати хво-
ста, добродію?

ДУРЕНЬ. А як же! Щоб так було, як и

в інших духових струментах, які я знаю. Ну, та ось вам, панове, гроші. Гетьман так уподобав вашу музику, що просить вас, ради прихильности, не чиніте нею гуку.

Первий Музика. Добре, пане, ми не будемо.

Дурень. Коли в вас є така музика, щоб не було чути, то знов приймайтесь, а про чутну музику гетьман, кажуть, не вельми-то дбає.

Первий Музика. Такбі в нас, добродію, нема.

Дурень. Дак поховайте ж ваші дудки в торбіну: бо я йду з господи. Геть собі!

[Виходять Музики.]

Кассіо. Чи чуєш, мій чесний друже?

Дурень. Ні, ваш чесний друг не чує, а я вас чую.

Кассіо. Покинь будласко свої вигадки. Ось тобі кришеник золотого. Коли служача пані, прибічниця гетьманши, встала, скажи їй, що Кассіо благує ласки поговорити трошки з нею. Чи зробиш се?

Дурень. Вона вже встала, добродію. Коли хочете потурбуватись сюди, я донесу їй. [Виходить.]

Виходить Якго.

Кассіо.

Спасібі, друже. Саме в пору, Якго!

Якго.

То ви оце ще й не лягали спати?

Кассіо.

Ні, ще. Як розійшлись, уже світало.

Зосмілюсь я послати до твоєї

Емілі. Хочу їй попросити

Прокурувать міні як небудь приступ

До добродітельної Дездемони.

Якго.

Прийшлю її сюди до вас негайно,
Та й Мурина вмудріюся вивзвать з дому,
Щоб вам було вольнійше розмовляти.

[Виходить.

Кассіо.

За се тобі я вельми, вельми вдячен.

[Виходить Якго.

Ще не видав я з роду Флорентіна
Добрійшого й чеснійшого над Якга.

Виходить Емиля.

Емиля.

Добрідень, пане наказний наш любий!
Жалкую про пригоду вашу; тільки ж
Усе гаразд знов незабаром буде.
Гетьман про се ж жонкою мав розмову,
И пані гаряче за вас озвалась.
А Мурин каже, той, що ви скололи,
Високої тут слави заживає,
Та ще идє й з великого коліна;
Тим, по здоровому уму, не можна
Було не оддалити вас од служби;
Та він, мовляв, вас любить, и не треба
Вам луччого ходатая над него,
Щоб вас при первій нагоді вернути
На службу знов.

Кассіо.

А все такі прощу вас,

Коли в вас лічить се або возможно,
Знайти міні случай поговорити
На самоті з гетьманшею.

Емиля.

Ходімо,

Я проведу вас, де вам буде можна
Из нею щірим серцем розмовляти.

Кассіо.

За се я вам завдячен дуже, дуже.

[Виходять.]

СЦЕНА ДРУГА.

Світлиця на Замку.

Виходять Отелло, Якго та Дворяне.

Отелло.

Оддай листи сі лóцманові, Якго,
И через него уклонись вельможним.
А я пійду оглядувати верки.
Приходь туди.

Якго.

Зроблю, мій добрий пане.

Отелло.

Чи пійдемо, панове, подивітись?

Дворяне.

Вельможного добродія ми слуги.

[Виходять]

С Ц Ё Н А Т Р Ё Й Т Я.

Перед Запком.

Всїхббать Дездемона, Кассіо та Емілія.

Дездемона.

Будь півен, любий Кассіо, що зможу,
Усе зроблю я задля тебе.

Емілія.

Зробіте, люба пані. Муж мій, знаю,
Сумує так, мов про свою пригоду.

Дездемона.

О! чесная душа.

В тїм не сумніся,

[До Кассіо.

Що я вас пороблю такими друзьми,
Як ви й були.

Кассіо.

Добрійшая синьоро,

Що б из Михайлом Кассієм ні сталося,
Він буде вам слугою вірним вічно.

Дездемона.

О, вірю й дякую! мого ви пана

И любите и знаєте оддавна.

Бувайте певні, що од вас він тільки
Задля політики оддаюватись буде.

Кассіо.

Так, пані; та політика ся може
Або на довгий вельми час задлятись,
Або водичею самою пробавлятись,
Чи то в таких обставинах захлінуть,
Що, за очима бівши, геть од місця,
Втерію ласку й пам'ять у гетьмана.

Дездемона.

Ні, не сумнісь. Ось и Еміля свідок,
Що я тобі за місце поручилась.
Знай, що кому я обіцяла дружбу,
Додержую її аж до останку.
Мій пан не матиме покою в мене.
Я знеможу ёго бдіннєм щоденним,
Затуркаю ёго до нестерпіння.
Постіль ёму я оберну у школу,
Обід у сповідь, и в усяке діло
Вплету ёму за Кассіа прохання.
Розвеселися ж, Кассіе: скорійше
Ходатай твій умре, ніж занедбає
Твою нещасну справу.

Виходять Отелло та Яког оддалік.

Еміля.

Иде сюди й гетьман.

Кассіо.

Прощайте, пані.

Дездемона.

Ні, слухайте, як я просіти буду.

Кассіо.

Синьоро, не тепер. Міні ніякось...

Не здібен я и до моєї цілі.

Дездемона.

Ну, добре; так чиніть, як вам найлучче.

[Виходить Кассіо.]

Яког.

Га! се вже й не годіця.

Отелло.

Що ти кажеш?

Я к го.

Нічого, пане, чи ... я й сам не знаю.

О т е л л о.

Чи се не Кассіо пійшов од пані?

Я к го.

Як! Кассіо? Ні, пане. Чи то ж можна,
Щоб він од неї утекав, як злодій,
Зуздівши, що йдетé?

О т е л л о.

Се він, здаецця.

Д е з д е м о н а.

А я, мій пане, з́араз розмовля́ла
З одним просітелем нещасним. Дуже
Він побива́ецця, що ти гні́вися.

О т е л л о.

Про ко́го мо́ва се?

Д е з д е м о н а.

Про наказно́го. Мій ти любий пане,
Ко́лі я в те́бе заслужи́ла ла́ски,
Чи зру́шити тебé поту́гу ма́ю,
То поми́сь із ним тепе́р же, тут же.
Ко́лі тебе не любіть він всім се́рцем
И провини́в з лука́вства, а не ж жа́ру,
То я не зна́ю то́вку в че́сних ли́цях.
Прошу́, верни́ ёго.

О т е л л о.

То се він зви́цці...?

Д е з д е м о н а.

Се він, — та́кий прини́жений, пону́рий,
Що и міні́ свого́ зоста́вив су́му,
И я суму́ю з ним. Верни́ бо, се́рце!

О т е л л о.

Ні, не тепер, кохана Дездемона.
Хай іншим часом.

Дездемона.

Чи се ж буде скоро?

О т е л л о.

Для тебе, серденько, як можна скорше.

Дездемона.

Сьогодні як вечері?

О т е л л о.

Не сьогодні.

Дездемона.

Так як обіду завтра?

О т е л л о.

Завтра дома

Я не обідаю. До замку звано.

Дездемона.

Ну, після завтра к ночі, чи в Вівторок

У ранці, у Вівторок о полудні,

Чи к ночі, чи хоть в Середу у ранці.

Прощу тебе, скажи, коли, да тільки

Не дальш трьох днів. Бо він уже покаявсь.

Та й провина його, як нам здається,

(Хіба що під воїну, мовляв, вам треба

И луччого для прикладу карати)

Така, що тільки пострахати стоїть.

Коли ж, Отелло, прийде він? кажи бо!

Дивуюсь, що б такé було на світі,

В чім я твоєї б не вволила волі,

Абб так гаючись стояла! Де ж пак!

Михайло Кассіо, що ти приводив,

Як залицявсь ище, и як же часто,

Як я було тебе суджу в розмові,
Він тяг за тебе руку! сей Михайло
Не має приступу тепер. Ій Бóгу,
Я стільки навіть би зробила...

О т е л л о.

Ну, годі ж, годі вже! Нехай приходить
Коли хоті. Ні в чім тобі не хóчу
Відмовити.

Д е з д е м о н а.

Та се ж и не прохання.

Се все одно, що я ó тебе просіла,
Надінь перчатки, або звіж ситного,
Або укúтайся, або корисне
Зроби собі самому. Ні, коли вже
Схотіла ó я твою любов извідать,
То мусив би еси щось изробити
Важке, тяжке и претрудне й страшенне.

О т е л л о.

И не відмовив би тобі ні в чо́му.
Благаю тільки, будь така ласкава,
Зоста́в на час мене́ собі самому.

Д е з д е м о н а.

Тобі відмовити? Прощай, мій пане.

О т е л л о.

Прощай; я за́раз бу́ду, се́рце Де́здю.

Д е з д е м о н а.

Ходім, Емілю.

Так чини́, як хóчеш.

Що́ ó ні задума́в ти, на все гото́ва. [Виходить з Емилею.]

О т е л л о.

Прекра́сне су́ществó! Поги́бель ві́чна
Мо́їй душі́, коли тебе́ розлю́бить!

И як тебе́ б я переста́в люби́ти,
Наста́в би всю́ди ха́ос.

Якго.

Мій благоро́дний па́не...

Отелло.

Що́ там, Якго?

Якго.

Чи сей Миха́йло Ка́ссіо, як ви лиця́лись
До па́ні, знав, що ви вже полюби́лись?

Отелло.

Знав од поча́тку й до ко́нця. Для чо́го
Про се пита́еш?

Якго.

Не для чо́го, тільки
Задово́льняючи мою дога́дку.

Отелло.

Яку́ ж се, Якго?

Якго.

До́сі я й не ду́мав,
Щоб він ко́ли́ бува́в знако́м из не́ю.

Отелло.

О, так! ще ду́же ча́сто він між на́ми
Бува́в и посере́дником.

Якго.

Чи спра́вді?

Отелло.

Чи спра́вді? Спра́вді. Що́ тебе́ диву́є?
Хиба́ у те́бе він не че́стен?

Якго.

Че́стен,

Мій па́не.

ОТЕЛЛО.

Честен? Ну, так, честен.

Якго.

Мій пане, скільки я се знаю.

ОТЕЛЛО.

Що там

У тебе на умі?

Якго.

Умі, мій пане?

ОТЕЛЛО.

Умі, мій пане! Ну, клянуся небом,
Він мов луна у мене, мов на думці
У нього щось чудовишне, гидке,
Чого не сміє виявити. Да що там
Ти думаєш? Я чув, що ти пробовкнув
„Оце вже й не годіцця“, як од пані
Моєї Кассіо відходив. Що ж там
Знайшов еси собі не до вподоби?
А як сказав, що він був мій порадник
Увесь той час, як я лицявся до неї,
Ти викликнув: „Чи справді“? та й насупивсь,
Неначе щось страшне в тобі озвалось.
Коли мене ти любиш, не таїся.

Якго.

Ви знаєте, що я люблю вас, пане.

ОТЕЛЛО.

Я думаю, що любиш, и оттім-то,
Що ти так повен вірности и чести,
Що важиш річ свою перш ніж промовиш, —
Оттім мене твоє словце й тривожить.
Бо у людей фалшивих та ехидних
Такé за звичай, а в людей правдивих

Се тайний по́клик, що ис се́рця рве́цця,
Котре не впі́нить чу́вства.

Якго.

Я за не́го,
За Ка́ссія, гото́в клясти́сь, що че́стен.

Отелло.

Я так же ду́маю.

Якго.

И лю́дям тре́ба б
Таки́ми бу́ть, як нам вони́ здаю́цця,
Або́ вже йнши́ми и не здава́тись.

Отелло.

А пе́вно му́сять бу́ти, чим здаю́цця.

Якго.

Оттим-то й ду́маю, що Ка́ссій че́стен.

Отелло.

Ні, ні, тут є́ щось йнше, щось важні́йше.
Прощу́, кажи́ міні́ так, як ти ми́слиш,
Мов сам до се́бе, и промо́в найгі́рше
Найгі́ршими сло́вами.

Якго.

До́брый па́не!

Прості́ть міні́. Я му́шу все чини́ти
По до́вгу служ́би; тут же й раб́ свобо́ден.
Одкрити́ ми́слі? Що́ ж, як там гидо́та?...
В який черто́г паску́дне не зала́зить?
В яко́му чи́стім се́рці не сіда́ють
На су́дищі́ нечи́сті підозрі́ння
Из ду́мками розу́мними, святи́ми?

Отелло.

Ти конспи́руеш про́тив дру́га, Якго,
Коли́ хоть ду́маеш, що він збе́шче́щен,

Та й робиш слух ёго чужим для себе.

Я к го.

Благаю вас... коли я помиляюсь
В моїх догадках... бо нещасна вдача
Мене спонукує там зло вбачати
И підозріти, де нема нічого...
Нехай ваш розум не звертає вваги
На думисли мизерні и непевні.
Ні для впокою вашого — благаю —
Ні для мого достоїнства и чести,
Моїх вам не годіцця знати думок.

О т е л л о.

Що ж там за думки в тебе?

Я к го.

Любий пане,

Дорожче всіх коштовностей для серця
Мужчини й жінчини їх добра слава.
Хто краде в мене гроші, краде смітє,
Такє щось краде, що нічим зробилось.
Гріш був моїм, тепер ёго, а перше
Він був рабом у тисячей таких же.
А той хто добру славу в мене краде,
Бере такє, що сам не збагатицця,
Мене ж изробить старцем між старцями.

О т е л л о.

Я хочу знати, що за думки в тебе.

Я к го.

Не визнає ви моїх таємних думок,
Хоть би в руках моє держали серце,
А й нatto, як вонo у мене в грудях.

О т е л л о.

Га!...

Якго.

О мій пане! бережітесь жально,
Сего зеленобокого дракона,
Що сам собі вироблює ту пищу,
Котрою харчіця. Той рогатий
Живе щасливо, що, дознавшись правди,
Не любить більш бешчєсницї своєї.
А от хто жизнь кленє: хто любить,
Та й не діймає віри; хто сумніця,
Та й більш ищє, ищє міцнійше любить!

О т е л л о.

О жалосте!

Якго.

Убогий, та довольний, роскошє;
А Крезівські скарби убогі будуть,
Мов та зіма, такому, що боїця
З багатиря злиденником зробитись.
О милий Бже! сохрани весь рід мій
Од ревности.

О т е л л о.

Як? як се? Се вже й справді

Ти думаеш, що я собі зробив би
Житє из ревности и, мов той місяць,
Минився від нових що-раз підзорів?
Сумнінє и декрєт — одно у мене.
Одай мене за цапа, як побачиш,
Що я зробив души моєї ділом
Такі пузирчаті, пусті догадки,
Як ти натякуеш. Я не зроблюся
Ревнивим, чуючи, що в мене пані
Вродлива, огрядна та бенкетлива,
Прорєчиста, співоча, веселюча

И танцюрна. Де сяє добродітель,
Там се нове ще сяєво до неї.
Ба й те, що я достоїнствами вбогий,
Менé найменше страхом не трівожить.
Були ж у неї очі в залицінне,
Та й вибрала менé з усіх. Ні, Якго,
Я перш побачу, ніж всумніюсь. Всумнівся —
Дай доводи; а вже як упевніюся,
Тогді прощайте и любов и ревність.

Якго.

Я дуже рад. Тепер я з легким духом
Вам покажу, як я до вас прихилен.
Прийміте ж се від мене, як повинність.
Про доводи ще не промовлю й слова.
Наглядуйте за вашою жонкою;
За Кассієм також дивітесь пильно.
Стреляйте оком без жалю сліпого.
Я б не хотів, щоб ваша благородна
Душа терпіла за добро наругу.
Глядіть. Я знаю сих Венеціянок.
Вони такі гріхи ясують небу,
Яких не сміють ясувати мужу.
В них совість не в тому, щоб зупинитись,
А в тім, щоб добре из гріхом ховатись.

Отелло.

Так думаєш ти?

Якго.

За вас пійшовши, обманила батька.
Як перед вашим поглядом тремтіла,
Тогді найбільше погляд ваш любіла.

Отелло.

Се правда.

Я к го.

Ну, тепер зміркуйте далій.

Коли була така ще молоденька,
Та вміла так туманить батьку очі,
Що той подумав, се було відемство...
Однакож я багацько взяв на себе...
Смирénно вас благаю, вибачайте,
Не осудить мою до вас прихильність.

О т е л л о.

Ні, я тобі завдячен, поки жінзі.

Я к го.

Я бачу, що ваш дух стрівоживсь трόхи.

О т е л л о.

Ні же, ні же.

Я к го.

Я далєбі боюся.

Вповаю, ви зміркуєте, що я вам
Се говорив с прихильности... Да тільки
Я бачу, що ви зрушені... Благаю,
Не виведить з моїх річєй нічого
Значнійшого, як тільки підозріннє.

О т е л л о.

Ні, ні.

Я к го.

Коли ж не вдєржитесь, мій пàне,
Мої слова впадуть в таку гидоту,
Що в мене й думки не було про неї.
Та'ж Кассіо достóйний друг мій... Бачу,
Мій пàне, що ви зрушенні.

О т е л л о.

Не вельми...

Я певен в тїм, що Дездемона чєсна.

Якго.

И мно́гі літа їй из єї чéстю!

И вам, щоб думати про не́ї до́бре!

Отелло.

Коли́ ж сама́ приро́да, заблуді́вшись...

Якго.

Ото́ ж то й е... як от, хоть б́й... дозвóльте

Міні́ зосмі́литися перéд ва́ми...

Що знéхтувала всі́ми жени́хами

И клі́мату сво́го и цвіту́ й са́ну.

Приро́да тут усі́м одна́ко пра́вить.

Гум! і́нший тут почу́в би ди́кий по́ваб,

Гидке́ хоті́ння и нелю́дські́ думки...

Та, ви́бачте в мо́єму́ підозрі́нні,

Я говорю́ не на́впрямкі́ про не́ї,

Хиба́ що, с по́вабу опа́мята́вшись,

Вас до своі́х люде́й рівня́ти за́чне,

Та й жалкува́тиме.

Отелло.

Проща́й; дово́лі!

Коли́ постереже́ш ище́ що-не́будь,

Скажи́ міні́. Звели́ також и жі́нці

Присо́чувати. А тепе́р иди́ вже, Якго.

Якго.

Проща́йте: па́не мій.

[Одхо́дячи.

Отелло.

Про що́ було́ жени́тись? Певне́ діло,

Що че́сна ся люди́на бі́льше зна́є,

Ані́ж вия́влює.

Якго, вертаю́чись.

Мій любі́й па́не,

Коли́б міні́ та вас угово́ріти

Не думати про се. Зіста́вте вре́мю.
Хоть Ка́ссія й годі́лось би верну́ти
(Бо він порядкува́в з вели́ким хі́стом),
Та ви зво́літе ще ё́го приде́ржати :
Поба́чите, що́ він и що́ на думці́ в не́го.
Вважа́йте, як за не́го ва́ша па́ні
Блага́тиме вас из вели́ким жа́ром.
Се бу́де зна́чния рі́ч. Тим ча́сом зна́йте,
Що я аж на́тто вже у стра́хи вда́вся
(Бо я собі́ підзі́рливий не да́рмо),
А їй — ані́ пів сло́ва. Я про́шу вас.

О т е л л о.

Не бі́йся, я себе́ впина́ти вмію.

Я к г о.

Ще раз приймі́ть моє́ проща́ння.

[Вихо́дить.

О т е л л о.

Коза́к сей ве́лыми че́сна́я лю́дина
И визна́в душе́ю у́ченою до́бре
Всі́ спо́нуки лю́дзько́го оберта́ння.
Ко́лі мій со́кіл ди́ко с пут ирве́ця,
Неха́й ті пу́та со́коліні́ бу́дуть
Мо́его се́рця стру́ни доро́гі, —
Я їх порву́: лети́ собі́ за ві́тром
На здо́бич, на тала́н. А я, я чо́рний
И тих мяке́ньких ви́словок не ма́ю,
Котрі́ми їх сві́тлішники ча́рують,
Та и в доли́ну лі́т уже́ спуска́юсь...
Ну, не вели́ке го́ре ще...

Жіно́ча зра́да...

Ошу́кано мене́; мо́я уті́ха
Тепе́р погорда́. О прокля́ттє бра́ка!
Що він да́є нам сі́ ніжні́ істо́ти,

Та не дає їх принаду. Я б лучче
Хотів бути жабою и годуватись
Темнішим смородом, ніж оддавати
Куточок в серці жінщини другому.
Та се вже язва високо поважних,
Впривилеєваних не так, як ніпші.
Як смерть, гірка ся доля немину́ча.
Нам на роду вже язва ся ро́гата
Написана. А ось и Дездемона.

(Виходять Дездемона та Емиля).

Коли вона олжіва, о! то й не́бо
Смієцца с себе. Ні, ні, я не вірю.

Дездемона.

Що ж, мійлий мій Отелю! и обід наш,
И благородні гості, що закликав,
Ждуть та пождуть тебе.

Отелло.

Ох, вибачайте!

Дездемона.

Чого твій го́лос так осла́б? Здо́ров ти?

Отелло.

Бо́літь у мене тут, отту́т у лобі.

Дездемона.

Се певно від б́діння. Воно́ мине́цца.
Дай завяжу́ кріпе́нько. За го́дину
И перест́ане.

Отелло.

Не сягонé ся ху́стка. [Відкидає хустку.
Нехай собі. Ходім, иду́ с тобо́ю.

[Виходять Отелло та Дездемона.

Емиля.

Я вельми рада, що знайшла́ сю ху́стку.

Се первий спомин в неї від Отелла.
Чудний мій муж сто раз мене навчає,
Щоб я украла. Та вона так любить
Сей знак (бо закликав її до віку
Хранити Мурин), що не випускає
Из рук, цілує й розмовляє ніжно.
Я вишию таку для Янга хустку.
Бог знає, на що се йому здалося...
Міні або його вволити волю.

Виходить Янго.

Я н г о.

Ге-ге! ти що тут самотою робиш?

Е м и л я.

Не сердся, я для тебе щось робила.

Я н г о.

Для мене? Ти для мене більш не зробиш...

Е м и л я.

Як що?

Я н г о.

Як жінку нависноголову...

Е м и л я.

Та й годі? А скажи ж тепер, що дав би
Міні за ту самісіньку хустину...

Я н г о.

Що там за хустка?

Е м и л я.

Що за хустка? Ось що!

Се в Дездемони первий подарунок
Од Мурина, що ти про нього кучив...

Я н г о.

Дак ти и вкрала в неї?

Емиля.

Ба, ні: вона сама її згубила,
А я, тут б́увши, и взяла. Дивісь лиш.

Якго.

От д́обра дівчина! Ну, ке ж, давай же.

Емиля.

Про щ́о вона тобі? чо́го так пильно
Бажав с́его?

Якго.

А щ́о тобі до то́го? [Вириваючи хустку.

Емиля.

Коли се не яка вели́ка спра́ва,
Верни́ міні. О бідна па́ні! як побачить,
Щ́о загубила ху́стку, то й здуріє.

Якго.

Не знай про не́ї. Ве́elmi пильна спра́ва.

Иди́, иди́ від ме́не.

[Вихо́дить Емиля.

Згублю́ я ху́стку в Ка́ссієвій ле́жкі,
А він неха́й там зна́йде. Сі дурни́ці,
Легкі як во́здух, для ревни́вця ва́жні,
Мов покреплéнне ис Письма́ Свято́го.
Вонó такі́ що-не́будь зроби́ть. Му́рин
Вже бо́реця з отру́тою мо́єю.
Бо небеспéчні думки та ж отру́та.
Іх спéршу и смако́м насильу вхо́пиш,
А вв́йдуть тро́шки в кров, то загорі́цца,
Мов сірчана́ копа́льня... Я й ка́зав так...

(Вв́ихо́дить Отелло.)

Ось він идé! Ні мак, ні мандраго́ра,
Ні всі зілля́ снотво́рніи на сві́ті
Тепéр не ве́рнуть сна то́бі тако́го,
Який ти знав ще вчо́ра.

ОТЕЛЛО.

Га! га! зрада!

Менé сфалшивити?

Якго.

О мій гетьмане!

Що се вам? кінте се, забутте.

ОТЕЛЛО.

Геть, щчезни! ти оддав менé в катівню.

Клянуся, лúчче знать велику зраду,

Нíж знáти мáло.

Якго.

Що ви, мій гетьмане?

ОТЕЛЛО.

Чи чув я крадені години ласі?

Не бáчив я, не дúмав, не терзався.

И сю ніч дóбре спав, и був весéлий,

И Кассієвих не знайшов цілúнків

У не́ї на губáх.

Когó окрадено, байдúжного про шкóду,

Не знай, то й бóде все ненáче ціле.

Якго.

Міні се гірко чúти.

ОТЕЛЛО.

Щасливий був би я, хоть б́й все в́йсько

С пьонірами полáсувалось не́ю,

Аб́й не знав я. А тепér на віки

Прощáй, висóкий дúху и вгонóбо!

Прощáй, пернáте в́йсько, гóрдí б́йтви,

Що й ш честолýбства рóблять добродітель!

Прощáй, и ржúчий кóню й трúби й сýрми,

И духодв́жні тулумбáси й флéйти,

И царюв́тий стáгу, и вся шáно,

Пихо и гóрдосте, пригóди й сла́во!
И ви проща́йте, па́губні гарма́ти,
Що гріми́те мов Зе́ве бессме́ртний з не́ба!
Проща́йте! вже кі́нець мо́й робо́ті.

Якго.

Чи се ж може́вна рі́ч, мій па́не...

Отелло.

Леда́що! ти міні́ се му́сиш пе́вно
Вказа́ть, що та, ко́го люблю́, блудни́ця!
Дай до́вод пе́вний, я́вний, очови́стий,

[Вхопивши ёго за Горло.]

Ато́ клянусь бессме́ртною душе́ю,
Тобі́ о́ соба́кою роди́тись лу́чче,
Ніж о́повідь дава́ть гніву́ мо́єму!

Якго.

От до чо́го дійшло́!

Отелло.

Неха́й я ба́чу,
Або́ хоть так поста́в міні́ сю спра́ву,
Що́б ні за що́ сумні́нне не че́плялось,
Ато́ здиха́й!

Якго.

Мій благо́рдний па́не...

Отелло.

Ко́ли се клеветá, міні́ на му́ку,
То переста́нь моли́тись, зни́щи со́вієсть,
И на стра́шне грома́дь стра́шні́ше,
Роби́ такé, що́б не́бо заридáло
И вся земл́я зляка́лась: бо́ нічо́го
Вже більшо́го не дода́си до су́ду.

Якго.

О милосе́рдий Бо́же! заступі́ся

Хоть ти за мене. Та чи ви ж людина?
Чи есть у вас душа, або хоть розум?...
Бог з вами! гіді вам служити!
О, горе дурневі, що й ш чести робить
Собі порок!... О світе, о, ти звірю!
Знай, знай... о світе!... быть простим, чесним,
Се не беспечно... Дякую за школу.
Од нині я всіх друзів оццуряюсь,
Коли за дружбу да такє приймати.

ОТЕЛЛО.

Ні, стій... Ти мусиш чесним бути...

Якго.

Я мушу быть розумним. Бо честивость,
Се дұра, що теряє заробіток.

ОТЕЛЛО.

Клянуся світом, так міні здаецця,
Що пані в мене чесна; а знов здасця,
Неначе и нечесна. И про тебе
Я дұмаю, що ти душа правдива,
А знов міні здаецця, що ти клеплеш.
Я хόчу мати який нёбудь довод.
Моє имя було як лик Дііани;
Тепер замазане и чорне, наче
Моє лицє. О, есть ищє на світі
И верівки й ножі, або отрута,
Або огонь, або вода, що топить!
Не потерплю сєго... Колиб же певність!

Якго.

Я бачу, пане, вас жерє досада.
Жаль, що довів до неї. Так ви певним
Хотіли б быть?

О т е л л о.

Хотів би? ні, я хочу!

Я к г о.

И можете. Та як? чого вам треба?
Застать їх на гарячому учинку?
Побачити її під *ним*...

О т е л л о.

Смерть и пекло! о!

Я к г о.

Міні воно труднім здається ділом,
Щоб привести їх до такої сцени.
Бо не дурні вони, щоб смертне око
Вбачано, як вони товчуща,
Опріч їх власного. Ну, що ж? и як же?
Що я казатиму? и де тут певність?
Річ неможевна се вам бачить,
Хоть будь вони бес соромі, як кози,
Хоть будь вони палкі, як обізяни,
И біснуваті, як вовки у тіці,
Або безумні, як п'яні дурнота.
Ну, та коли, кажу, які догадки,
Чи то які обставини могутці,
Що до дверей як раз приводять правди,
Задовольнять вас тріхи, то се можна.

О т е л л о.

Дай явний довод, що вона невірна.

Я к г о.

Я не люблю такої служби,
Та вже зайшов у цій далеко справі,
Задля дурної чесности й любови,
Пійду и дальш. Недавно ми лежали
Ис Кассієм; боліли в мене зуби,

И дуже довго я не міг заснути.
 Буває інший слабодух таківський,
 Що про свої діла и сонний мімрить.
 Таким собі и Кассіо удався.
 Изб сну, чую: „Люба Дездемона,
 Буваймо, каже, сторожки в любові“!
 А потім ухопів мене за руку:
 „О любе, каже, существо“! и кинувсь
 Мені так навіженно цілувати,
 Неначе рвав с коріннем поцілунки,
 Що в мене на губах повиростали.
 А далій ногу на мене закинув,
 Поцілував мене и так промовив:
 „Будь проклята ся доля бідолашня,
 Що Мурину тебе запропастила“!

Отелло.

Чудовишно! о, се не людське діло!

Якго.

Та се ж був тільки сон, мій пане.

Отелло.

Ба, він виявлює, що справді сталося.

Якго.

Хоть се и сон, та в нім тяжке сумнінне,
 И помагав він уликам іншим,
 Легким...

Отелло.

Я розірву її на шматтє!

Якго.

О, ні! держітесь розуму: бо ще ми
 Не бачимо учинку; ще річ можна,
 Що пані... От ви що міні скажіте:
 Чи ви не бачили в руках у пані

Суніцями мере́жаної ху́стки?

О т е л л о.

Се я їй дав: се мій гостінець пер́вий.

Я к г о.

Не знав се́го я, тільки ба́чив ху́стку

Як раз таку́ у Ка́ссія се́годні.

Він бо́роду втира́в. Тепе́р я ба́чу,

Що се та са́ма.

О т е л л о.

О, ко́ли та са́ма...

Я к г о.

Чи та, чи ін́ша, та ко́ли від не́ї,

То проти́в не́ї се но́ва ули́ка.

О т е л л о.

Ко́либ сей раб мав со́рок ті́сяч жи́зней!

Бо одні́ міні́ для по́мети ма́ло.

Тепе́р я ба́чу пра́вду. Глянь же, Якго:

Так я здмухну́в мою́ любо́в, на ві́тер.

Кіне́ць їй. О, вихо́дь же, чо́рна По́мсто,

Ис преиспо́днєго тво́го затво́ру!

Одда́й, Любо́в, віне́ць свій и престо́л свій

В мо́їй душі́ Нена́висті, тира́ну.

Напру́жуйте свої́м запáсом, гру́ди:

Рига́йте га́спедзькими́ язика́ми!

Я к г о.

Спокі́йтесь бо!

О т е л л о.

Крові́, крові́, о, кро́ові!

Я к г о.

Пості́йте, ще й розду́мається, мо́же.

О т е л л о.

Ніко́ли, Якго. Так як Понт хо́лодний

Не знає вороття и безустанно
До Пропонтиди й Геллеспонту ріне.
Мої криваві думки, збунтувавшись,
Не озирну́дця на любів покірну,
Поки́ їх проглинé ширóка помета.

[Ставши на вколішки.

И от, клянусь сим мармуровим небом,
Шануючи мою священну клятву,
Що я сповню обіт!

Я к г о.

Ще не вставайте. [Ставши на вколішки.

И ви, стихії, що кругом обстали!
Свідкуйте всі ви, що прихильний Яко
Присвячує свій ро́зум, ру́ки й серце
На послугу Отелловій обиді.
Нехай звелить, а в мене послухання
За каяттé и милосердє ста́не,
Якé б там ні було криваве діло.

О т е л л о.

Не диками порожніми вітаю
Твою прихильность, ні я за́раз
Ї прийму́ и дам тобі робо́ту.
За сі три дні щоб я почу́в от тебе,
Що Кассія нема́ на світі.

Я к г о.

Мій друг умер. Сказали, и вже сталося.
Ну, а вона нехай живе.

О т е л л о.

Прокляття

Не соромляжій шлюсі! о, прокляття!
Ходімо звіццїля. Я заховуюсь,
Чи не приду́маю, як швичче стратить

Вродливе чортені. Тепер ти, Якго,
Мій наказний.

Якго.

Я ваш увесь на віки.

[Виходять.]

С Ц Ё Н А Ч Е Т В Ё Р Т А.

Т а м ж е.

Виходять Дездемона, Емиля та Дурень.

ДЕЗДЕМОНА. Чи ти, козаче, не знаєш, де Касієва лежа?

ДУРЕНЬ. Не смію сказа́ти, щоб він лежав.

ДЕЗДЕМОНА. Чом не смієш?

ДУРЕНЬ. Він войка, а назва́ти войку ле́жнем все одно́, що проко́лотись.

ДЕЗДЕМОНА. Та го́ді! Де він стоіть?

ДУРЕНЬ. Сказа́ти, де він стоіть, все одно́, що сказа́ти, де він лежи́ть.

ДЕЗДЕМОНА. Що́ ж тут за товк?

ДУРЕНЬ. Я не зна́ю, де він стоіть, и для ме́не ви́думати яку́ ле́жу и сказа́ти, що він лежи́ть тут або́ там, все одно́, що лягти́ само́му.

ДЕЗДЕМОНА. Мо́жеш ти роспи́тати про не́го и дови́датись од і́нших?

ДУРЕНЬ. Я ви́сповідаю ввесь сві́т про не́го, сіри́ч пита́тиму, а вони́ відка́зуватимуть.

ДЕЗДЕМОНА. Зна́йди ж є́го та приведи́ сюди́.

Скажи, що я вблагала за нього мого пана, и вповаю, що все буде гаразд.

Дурень. Зробити се не буде над розум людський, тим я попробую зробити.

[Виходить.

Дездемона.

Де б я могла хустину ту згубити?

Емиля.

Не знаю, люба пані.

Дездемона.

О, лүчче б я калітку загубила,
Крузадами набиту! Се ще добре,
Що благорідний Мурин мій упевнен
И не ревнівий, як злиденні люде:
Атб б взяли ёго недобрі думки.

Емиля.

Він не ревнівий?

Дездемона.

Він? Міні здається,
Що сонце, де на світ він народівся,
Из нього виссало такі химери.

Емиля.

Ось він идє.

Виходить Отелло.

Дездемона.

Тепер не віччеплюся,
Докіль він Кассія до себе не покліче. —
Ну, що, мій пане, як вам?

Отелло.

Так, нічого,

Мой ти добра.

[Стиха: О, як трүдно нищить! —

А ти як, Дездемоно?

Дездемона.

Я здорова.

Отелло.

Дай руку. О, рука ся вохкувата!

Дездемона.

Не знає, старости, ані турботи.

Отелло.

Ні, се що ти плідна и серцем щедра...

Гаряча й вохкувата. Йй би треба

Не заживати так багато волі,

А по́стувати б́льше та мо́литись,

Та истязать себе́ святим гові́ннем:

Бо тут потіє молодé чортятко,

Що звикло бунтува́тись. Гарна ручка...

И щедра.

Дездемона.

Ти се можеш говори́ти:

Вона́ тобі подарувала́ й серце.

Отелло.

О, щедра, так! В старовину́ водило́сь,

Що серце оддава́ло руку; от же

Нова́ геральдика́ уже́ не серце,

А руку́ оддає.

Дездемона.

На се не зна́ю,

Як відказа́ти. Ну, ти ж обіця́вся?

Отелло.

Що́ обіця́вся я, мо́й ти ця́цю?

Дездемона.

А я по Ка́ссія́ уже́ посла́ла,

Що́б до тебе́ прийшо́в погово́рити.

О Т Е Л Л О.

Який у мене нежит! Ке лиш хустки.

Д Е З Д Е М О Н А.

Ось хустка.

О Т Е Л Л О.

Ні, тієї дай, моєї.

Д Е З Д Е М О Н А.

Нема тієї.

О Т Е Л Л О.

А, нема?

Д Е З Д Е М О Н А.

Немає.

О Т Е Л Л О.

Велика шкода се. Бо ту хустину
 Дала ще матері моїй циганка.
 Вона була ворожка, и уміла навіть
 Читати людські мислі, и сказала:
 Поки ти не втерєш сїї хустки,
 Ти не втерєш и над мўжем власти,
 Над сєрцем чоловіка; як же згубиш
 Чи оддасї кому, то око мўжа
 Зненавидить тебе, и в сєрці в него
 Нове якесь кохання обізвєця.
 Вмїраючи, моя покїйна мати
 Міні подарувала ту хустину,
 И наказала, щоб оддав я жінці,
 Коли судилося міні женїтись.
 Так я й зробїв. Храни ж мою хустину
 Мов неоцїнену зїницю ока.
 Згубїти чи оддати, се нещастє
 Такє, що більшого нема й на свїті.

Дездемона.

Чи справді?

О т е л л о.

Вірне слово. В тій тканині
Е чарі. Бо, в проробім иступленні,
Мерéжила її старá сивілла,
Що двісті раз вбачала обхід сонця.
Осв́ячені були́ й шовкові черви,
А шовк фарбовано ропо́ю з мумий,
Що витекла с сердець дівочих чистих.

Дездемона.

Невже? И це все правда?

О т е л л о.

Найправдівша.

Тим вельми оглядно храни сю хустку.

Дездемона.

О лүчче б же міні її й не бачить!

О т е л л о.

Га! чом же се?

Дездемона.

Чого́ се ти говориш так сердито?

О т е л л о.

Згубіла? втратила? кажи, нема вже?

Дездемона.

О небеса́, храни́ть нас!

О т е л л о.

Що ти кажеш?

Дездемона.

Я не згубіла. Ну, а як згубіла б?

О т е л л о.

Як?

Дездемона.

Ні, я не згубіла.

Отелло.

Принесі ж до мене.

Дездемона.

И принесу, та не тепер. Бо, бачу,
Се с хитроців, аби я не просила.
Нехай бо Кассіо у службі буде!

Отелло.

Подай міні її. Я починаю...

Дездемона.

Та годі, годі!

Ти луччого не знайдеш чоловіка.

Отелло.

Дай хустку...

Дездемона.

Ні, перше ми про нього...

Отелло.

Дай хустку...

Дездемона.

Він же всі свої надії

Снував на дружбі, на твоїй любові;
С тобою він ділив и небеспечність...

Отелло.

Дай хустку...

Дездемона.

Ні, се ти його вже кривдиш.

Отелло.

Геть!

[Виходить Отелло.]

Емиля.

Се не ревнівий в вас?

Дездемона.

Не бачила ёго таким ніколи.
В тій хусці справді єсть якийсь чарі.
О, я нещасна, що її згубила!

Емиля.

И в рік и в два не визнаєш чоловіка.
Вони жолудки тільки, ми ж їх пійца.
Вони жеруть нас, и удовольнившись,
Ригають нами...

Ось и Кассіо из Якгом.

Виходять Кассіо та Якго.

Якго.

Ніяким іншим рббом: через неї...
Та ось, на щастє, и вона. Просіте ж.

Дездемона.

Що, добрий Кассіо? що в вас новго?

Кассіо.

До вас, вельможна пані, знов с прошеннем.
Благаю вас, из добрости своєї
Зробіть, щоб я ожив, щоб я був членом
Любови чоловіка, що від серця
И від душі шаную й поважаю.
Не гайтесь: бо коли вже я так винен,
Що ні мої заслуги, ні скорбота,
Ні заслужити в будучім надія
Міні ёго ласкавости не вернуть,
То хоть се знатиму, и то вже блага.
Тоді я вдовольнюся по неволі,
И на якійсь дорозі іншій буду
Хилятись попід віконню в фортуни.

Д Е З Д Е М О Н А.

Ой леле, Кассіо наш благорідний!
 Тепер моє прохання не поможє.
 Мій пан не мій пан більш: я й не впізнала б,
 Колиб його лице, як дух, змінилось.
 Нехай так за мене святії молять,
 Як я за вас його молила щиро,
 И за мольбу втеріла ласку в него.
 Тепер ви мусите терпіння взяти.
 Що буде можна, я зроблю; за вас я
 Зосмілюсь більш, аніж змогла б за себе.
 Сего з вас досить.

К А С С І О.

То гетьман розсердивсь?

Е м и л я.

Він тільки що пійшов, и страшно справді
 Було дивитись на його турботу.

Я к о.

То й він буває гнівен? Я був свідком,
 Як рознесла по воєдуху граната
 Їго ряди и вірвала, мов дівол,
 Из рук у него брата... Він розсердивсь?
 Се щось непевне сталося. Мусу зараз
 Йти до него. Се щось вельми важне,
 Коли розсердивсь.

Д Е З Д Е М О Н А.

Иди будласко. — [Виходить Яго.

Се певно про якісь дознався справи:
 Або з Венеції прийшли с сенату вісті,
 Або и в Кіпрі що недобре склалось,
 Що дух його ясний так возмутився.
 В таких случаях чоловік, з досади,

На щось велике за мале гнівниця.
Да так и есть. Бо заболить в нас палець,
И всі здорові члени наші чують
Сю біль. Та мусимо ж и те ми знати,
Що чоловіки не боги, и хто з них
Таким як той жених обачним, був би!
Полай мене, Емілью: я, мов воїн
Невстрійливий, в душі моїй судила
Їго неласку; а тепер вбачаю,
Що підкупила свідків против нього.

Е м и л я.

Дай Боже, щоб се государні справи
Були, як вам здаецця, а не ревність!

Дездемона.

О день гіркий! я ж не дала причини.

Е м и л я.

Ревниві люде знать сего не хочуть.
Вони ревнують нас не за причину,
А черес те, що удались ревниві.
Бо ревність, се — страшенне чудо-юдо,
Що и зачне само себе, и зробить.

Дездемона.

Не допусти єго д'Отелла, Боже!

Е м и л я.

Аміль, моя госпося дорогенька.

Дездемона.

Пійду єго шукати. Підождіте
Тут, Кассію. Я подивлюсь, чи можна
З ним говорити; то знов зачну благати,
И все зроблю, що тільки буду в силах.

Кассію.

Низенько кланяюсь, вельможна пані.

[Виходять Дездемона та Емілья.]

Виходить Бянка.

Б я н к а.

Здорów був, Кассіо!

К а с с і о.

Куді ти, Бя́нко?

Як пожива́еш, се́рденько, як мо́жеш?

А я, мо́є коха́нне, йшо́в до те́бе.

Б я н к а.

А я до те́бе, Ка́ссіо, до ле́жи.

Що́ се таке? не́ма́ тебе́ вже ти́ждень!

Сім де́нь и сім но́чей те́бе не́має,

Не́ма́ сто ші́сьдесять го́дин и ві́сім;

А як не ба́чиш ми́лого у ві́чі,

Се в сто ші́сьдесять ві́сім раз зда́ецця

Ще до́вше, ніж пока́зує го́динник.

Що́ за нудьга́ лі́чити!

К а с с і о.

Ви́бач, Бя́нко.

Мене́ важкі́, як о́ливо, да́вили ду́мки.

Я оплачу́сь яки́мсь во́льнійшим ча́сом.

Тепе́р же, ми́ла Бя́нко, глянь, ось ху́стка.

[Даючи їй Дездемонину Хустку.]

Здійми́ міні́ як раз таку́ мере́жку.

Б я н к а.

А звідкі́ля се, Ка́ссіо, у те́бе?

Се, пе́вно, па́м'ять од но́вого дру́га?

Не ба́чивши журба́, тепе́р знов и́нша.

От до чо́го дійшло́!

К а с с і о.

Та го́ді, го́ді!

Верни́ свої дога́дки чо́рту в зу́би,

Звідкі́ль ти и взяла́ їх. Ти ревну́єш,

Що се від когось на незабудь дано.
Ні, вірне слово, Бянка.

Бянка.

То чиє ж се?

Кассіо.

Не знаю, серце: я знайшов у себе
В кімнаті, и вподобав сю мережку.
Поки спитають хустку (вже ж бо, певно,
Спитає хтось), хотів би я мережку
Скопирувати. То візьмі та виший,
А на сей час зістав мені самого.

Бянка.

Зіставити тебе? для чого ж?

Кассіо.

Я дожидаюсь тут мого гетьмана,
И се не в лад було б, та я й не хочу,
Щоб він мені тут бабієм побачив.

Бянка.

Чого ж се?

Кассіо.

Не того, що не любів би.

Бянка.

Ні, се того, що вже мені не любиш.
Хоть проведи ж мені извіцці трішки,
Та обіцяй прийти в ночі раненько.

Кассіо.

Хибі що трішки: бо я мушу ждати.
С тобою ж ми побачимося скоро.

Бянка.

Ну, добре ж, добре. Мусимо корітись.

[Виходять.]

АКТ ЧЕТВЕРТИЙ.

СЦЕНА ПЕРВА.

Там же.

Виходять Отелло та Якго.

Якго.

Так думаете ви?

Отелло.

А як же, Якго?

Якго.

Поцілувати тайно!

Отелло.

Се переступ.

Якго.

Абб полéжати наго́ю з дру́гом

З годину там чи й більшенько безгрішно?

Отелло.

Лежа́ть наго́ю, Якго, и безгрішно?

Се лицемі́рство перед Сатано́ю.

Тих, що у свѣтості своїй так чиня́ть,

Скушають чѣрти, а вони — и небо.

Якго.

Коли вони нічого більш не роблять,
То се ще не тяжкий гріх и прощений
А от, як дам я жінці хустку...

Отелло.

То що тогді?

Якго.

Тогді вона її, мій пане; власне ж,
Я думаю, вона й оддати може,
Кому хоті.

Отелло.

И честь її; то може
И честь свою кому хоті оддати?

Якго.

Ні, честь її есенція незрима.
Бо честь буває и в таких частенько,
С когó її нема; а хустка...

Отелло.

Клянуся небом, рад би я забути
Про неї. Ти сказав... О, о, ся хустка
Ширіє так над пам'яттю моєю,
Як ворон над зачумленим будинком,
Віщуючи біду!... Вона у него?

Якго.

То що ж с тогó?

Отелло.

Се певно вже погано.

Якго.

А що, колиб я вам сказав, що бачив,
Чи чув, як він вас нівечив?... Бо в світі
Бувають и такі ледачі люде,

Що, як підгорнуть під себе коханку,
Чи неодступністю свого прохання,
Чи добровільністю її капризу,
То й бовть...

О т е л л о.

А він хибاً казав що небу́дь?

Я к г о.

Казав, та, знаєте й самі, не більше,
Як те, від чо́го відклястися можна.

О т е л л о.

Що́ ж він казав?

Я к г о.

Що він, не знаю, як би...

О т е л л о.

Що́? що́?

Я к г о.

Лежав...

О т е л л о.

Из не́ю?

Я к г о.

З не́ю, чи на ній, як хоче.

О т е л л о. Лежав из не́ю! лежав на ній... О ги-
до́то!... Ху́стка... спові́дь... ху́стка... Допита́тись,
та й на ши́беницю за ё́го пра́цю... Пе́рше на ши-
беницю, а то́гді до́пита́туватись... Я тремчу́, поду-
мавши про се. Приро́да не вдяга́ецця в таке страш-
не стра́діння, без яко́гось віщува́ння. Се не слова́
так струсу́ли мене́.... Пш! Носі́, у́ші и губи...
Чи то рі́ч може́бня?... Спові́дь!... Ху́стка! О чо́рте!
[Падає, б'ючись у землю.]

Я к г о.

Роби́, роби́ своє, отру́то, діло!

Шекспирові Твори, I.

Оттак-то лóвлять легковірних дурнів.
Так осорóбляють и чістих женщин
Невинних й достóйних.

Гов! мій пáне!

Вихóдить Кассіо.

Гетьмáне мій! Отéл...

А, Кассіо!

Кассіо.

Що тут такé?

Якго.

З гетьмáном стáлася падўча бóлість.
Оцé вже дрўгий раз: и вчóра пада́в.

Кассіо.

Потрі ё́му виски́.

Якго.

Ні, не займа́ймо.

Не зупиня́ймо бóлести в дорóзі:
Ато́ у не́го вдáрить пі́на з ро́та,
И за́чне за́раз ди́ко біснóватись.
Диві́сь, він издвигну́всь. Ось одда́вся.
Очу́няе вже за́раз та й уста́не.
Як пі́йде, я до те́бе ма́ю пильне ді́ло. —

[Вихóдять Кассіо.

Як вам, гетьмáне? Мо́же, ви забі́лись?

Отелло.

Смі́ється з ме́не?

Якго.

Я? из вас смі́ятись?

Клянóся не́бом, я хотів би тільки,
Щоб ви, як муж, сво́є терпі́ли го́ре.

О т е л л о.

Рогатий муж — чудовище, звіряка.

Я к г о.

О, скільки ж то чудовищ по столицях!
И багато з них преввічливих чудовищ.

О т е л л о.

А що, признався?

Я к г о.

Па́не мій ласка́вий,

Бувайте му́жним: та́ж на сві́ті ко́жен
Хто ма́є бо́роду, в одні́м из ва́ми
Яре́мці ходи́ть; мно́гі милліо́ни
Ляга́ють спа́ти на чу́жому лі́жку,
Що й присягну́ли б, їх вонó єди́не!
Ви не с послі́дніх: ва́ша лу́чча до́ля.
О, се чортя́ча з нас на́руга злю́ща —
Голу́бити обма́нщицю на ло́жкі
И ду́мати, що се исто́та чи́ста!
Ні, лу́чче зна́ти: бо́ коли́ я зна́ю,
Хто я, то зна́тиму, що́ й з не́ю бу́де.

О т е л л о.

О, ти розу́мен! се рі́ч пе́вна.

Я к г о.

Ось ста́нте на хвили́нку у́збіч,
Да ті́лько мо́вчки слуха́йте, що́ бу́де.
Як вас тут ва́ше го́ре прида́вило
(Не лі́чила б тако́му му́жу сла́бість),
Прихо́див Ка́ссіо. Я ге́ть спрова́див,
И до́бре вкрив, що́ з ва́ми при́клячу́лось,
И попро́сив, щоб він ще на́верну́вся
Погово́рити. Він се оби́цявся.
Схова́йтеся ж та уважа́йте, як він

Морга́тима, всі́ха́тима́вця хі́тро,
И як погóрду на ли́ці ока́же.
Бо я про все знов ви́питаю в не́го,
Де, як, як ча́сто и коли́ й як до́вго
Голу́бив ва́шу па́ні, и коли́ знов
Изля́жуцця. Диві́теся на же́сти,
Да то́лько терпе́ливо, що́б від ме́не
Ви не почу́ли, що ви не мушчи́на,
А то́лько бі́снуба́тий.

О т е л л о.

Чу́еш, Я́кго?

Здиву́ю я тебе́ мо́ім терпінне́м,
Здиву́ю ж (чу́еш?) и крива́вим ді́лом.

Я́кго.

И то незгі́рш, да то́лько все у по́ру.

Иді́те ж зви́дці

[Отелло виходить.]

Я про Бя́нку бу́ду

Бала́кати, про молоді́чку го́жу,
Що заробля́' и хлібе́ць и оде́жу,
Торгу́ючи бажáннями свої́ми.
Вона́ од Ка́ссія нежы́ва ходи́ть.
Така́ гірка́ вже сих моргу́шок до́ля,
Що ду́рить, ду́рить, та й сама́ здурі́є.
Він, чу́ючи про не́ї, знай регóче. —
Та ось и він.

(Верта́ецця Ка́ссю.)

Тепе́р засмі́йся то́лько,

То й скру́тицця Отелло́: бо снові́дна
Їго́ ревни́вість попере́верта́є
И сме́х и же́сти, и саму́ недба́лість
Біда́хи Ка́ссія.

Я́к живе́те ви,

Мій пане наказний?

Кассіо.

Ще гірш віт того,

Що ти менé титулом титулуєш,

Котрий менé вбиває.

Якго.

Деадемону

Проси, и певно допевнийся діла.

Колиб та Бінчина була в цім воля,

Як скóро допевнийся ó!

Кассіо.

Бідолашна!

Отелло стиха.

Дивись, уже й смієцця!

Якго.

Я на віку своїм ище не бачив,

Щоб жéнщина мушчїну так любила.

Кассіо.

Нещасна! и міні такі здаєцця,

Мов би вона менé и справді любить.

Отелло стиха.

Так, він цураєцця, та ще й смієцця.

Якго.

Ось слухай, Кассіе.

Отелло стиха.

Оце ёго він

Притїсне, щоб сказа́в. Так, до́бре, до́бре.

Якго.

Вона́ гово́рить, що жени́тись хóчеш.

Чи справді се на думці в тебé?

Кассіо.

Ха, ха, ха!

ОТЕЛЛО.

Ти насміявся з мене? насміявся?

Кассіо. Я женітись из нею?... ис потаскушкою? Прощу тебе, змілуйся хоть трішки над моім розумом; не думай, що він так занедужав. Ха, ха, ха!

ОТЕЛЛО. [стиха]. Так, так, так, так. Хто вийграв, той смієця.

Якго. Далебі плещуть, що ти з нею оженився...

Кассіо. Прощу тебе, говори по правді.

Якго. Нехай я буду ледящо.

ОТЕЛЛО [стиха]. Ти вже й назначив мене? Добре.

Кассіо. Ся обізіна сама пускає поголоску. Вона певна, що я оженився из нею, тільки не з моєї обіцянки, а с свого закохання та величання.

ОТЕЛЛО. [стиха]. Якго моргає міні: оце він зачинає оповідання.

Кассіо. Була недавно тут. Усюди за мною вганяє. Якось, розмовляю на морському березі з венецянками, аж приходить ся божевільна, та й вішаецця міні на шию...

ОТЕЛЛО [стиха]. Кричучи: „О дорогесенький Кассіе!“ Се видно з його ужимок.

Кассіо. Ощепірилась та давай милувати да плакати, та м'яшкурити, та цупити мене. Ха, ха, ха!

ОТЕЛЛО [стиха]. Се він розказує, як вона тягла його в мою кімнату. О! я бачу твого носа, та не бачу собаки, котрому кину його,

Кассіо. Ні, міні треба вітчепітись від неї.

Якго. Передо мною! Дивись, ось вона йде.

Виходить Бянка.

Кассіо. Се другий тхір, та ще й пахущий. — Чого ти так ганяєся за мною?

Бянка. Нехай за тобою ганяєця чортіка с своєю матіррю! Про що в тебе ся хустка, що ти міні віддав? Я була дурна, що взяла. Щоб міні та вишивати з неї?... Гарна робота, що ти знайшов у своїй хаті, и не знаєш, хто її лишив. Се знак якбось полюбовниці, а міні з нього вишивати? На, оддай ёго своїй куклі. Де б ти ёго ні взяв, я з него не вишиватиму.

Кассіо. Що се, мой люба Бянко? що се ти торочиш?

Отелло [стиха]. Клянусь небом, се певно мой хустіна!

Бянка. Коли хочеш сёгодні в мене вечэрати, прихóдь; а не хочеш, прихóдь, коли тобі заманэця.

[Виходить.

Якго. За нею, за нею!

Кассіо. Далебі мушу; ато лаятимеця серед гулиці.

Якго. Вечэратимеш там?

Кассіо. Та думаю.

Якго. Мòже, й я прийду до тебе: бо міні дуже трéба с тобою побалáкати.

Кассіо. Прихóдь будласко.

Якго. Иди вже, бóде.

[Виходить Кассіо.

Отелло [наближуючись]. Як міні вбíti ёго, Якго?

Якго. Постерегли ви, як він весалився своїм лéдарством?

Отелло. О Якго!

Якго. А ху́стку ба́чили?

Отелло. Се бу́ла моя?

Якго. Ва́ша, клянусь оцією руко́ю. И вба́чати, як він цілу́є безу́мну же́нщину, ва́шу жону́! Вона́ ёму́ дару́є, а він одда́є своїй шлю́сі.

Отелло. Я хоті́в би во́бивати ёго́ де́вять літ... Прегарна́ же́нщина! вродли́ва же́нщина! прелю́ба же́нщина!

Якго. Ні, про се забу́тте.

Отелло. Так, неха́й вона́ згі́не, пропаде́ и прова́лицця в пе́кло се́годні: бо ї́й не живо́тити. Ні, мое́ се́рце зробі́лось ка́менем. Я б'ю́ по не́му, и в ме́не бо́літь рука́. О! на сві́ті не бу́ло кра́шчої лю́дини. Вона́ могла́ б лежа́ти при бо́ку в импе́ратора и задава́ти ёму́ робо́ту.

Якго. Ні, се не ва́ша сте́жка.

Отелло. На ши́беницю її́! я тілько́ кажу́, що́ вона́ е́сть... Який мисте́ць на вишива́ннє!... Предивна́ музикан́тка!... О, вона́ б ви́співала дй-ко́сть и з ведме́дя!... Яко́го висо́кого и ба́гатого ро́зуму, яко́ї вигадли́вости!...

Якго. Черес се́ вона́ тілько́ гірша.

Отелло. О, ти́сячу ти́сяч раз!... И по́тім яко́ї тихо́ї вда́чи!

Якго. Э́ге, на́тто тихо́ї.

Отелло. Так, пе́вно так. А все та́кі жалё́ її́, Якго!... О Якго! як міні́ жалё́ її́, Якго!

Якго. Ко́ли вже ви так закоха́лись у її́ гри́хах, так да́йте ї́й пате́нт на гри́хово́дство. Бо ко́ли воно́ до вас не торка́ецця, то ні́кому до се́го нема́ й діла.

Отелло. Я покришу́ її́ на крише́еники...

Менé та зробíти рогачém!

Якго. О, се в ній гидóта!

Отелло. З моím підóвладком!

Якго. Се ще бiльша.

Отелло. Здобóудь мiнi отру́ти, Якго; ciéi ж нóчи... Не бóду з нею розмовляти, щóб ii тiло й красотá не замути́ли моéi души́ знов... Ciéi ж нóчи, Якго.

Якго. Зробiте се не отру́тою: задуши́те ви ii в постéли, у тii самii постéли, що вона́ обещчéстила.

Отелло. Дóбре, дóбре. Суд над сим мiнi до вподóби. Дóуже дóбре.

Якго. А щó до Кáссiя, залиши́те вже ёго́ мiнi. О пiвночи почóуете бiльш. [Труба з за Сцени.

Отелло. Прегáрно... Щó се за труба́?

Якго.

Се, пéвно, щось из Венéцii вiстóе.

Се Лодовiко. Вiн од дóжа. Гля́нте,

И вáша пáнi йде из нiми вкóпи.

Ввiхóблять Лодовико, Дездемона та Прибiчники.

Лодовико.

Чодóм, достóйний гéтьмане!

Отелло.

Вiтáю

Вiд всéго сёрця, пáне!

Лодовико.

Вас вiтáють

З Венéцii сенаторi из дóжем. [Одаючи ёму Лист.

Отелло.

Цiлюю посередника iх вóли. [Роспечатуе й читае.

ДЕЗДЕМОНА.

Які новини, любий Лодовіко?

Якго.

Я рад вбачати вас, синьоре, в Кіпрі.

Лодовіко.

Спасибі вам. А як живецця в Кіпрі

Тут Кассію, гетьману наказному?

Якго.

Живецця, пане.

ДЕЗДЕМОНА.

Братко, тут міждо ним и мўжем вийшла

Неладна посварка. Ти, певно, зладиш.

ОТЕЛЛО.

Ти певна в тім?

ДЕЗДЕМОНА.

Мій пане?

ОТЕЛЛО, читаючи.

„Зробіте се негайно, як вам любо“...

Лодовіко.

Він не озвався: се він читає з листу.

Так посварка якась між ними сталась?

ДЕЗДЕМОНА.

Пренещаслива, и чого б на світі

Я не зробила, щоб їх помирити!

Я Кассія люблю...

ОТЕЛЛО.

Огонь и сірка!

ДЕЗДЕМОНА.

Мій пане?

ОТЕЛЛО.

Чи ти при собі ще ходиш?

Дездемона.

Він сёрдиця?

Лодовико.

Се, ма́буть, лист ёго россёрдив.

Зда́ецця бо, ёго́ зову́ть до́бму,

А Ка́ссію передаю́ть гетьма́нство.

Дездемона.

Я ра́дуюсь, що так случи́лось.

Отелло.

Спра́вді?

Дездемона.

Як? щò?

Отелло.

Я ра́дуюсь, що ти скрути́лась.

Дездемона.

Як, лю́бий мій Отелло?

Отелло, ударивши її.

О, чорті́це!

Дездемона.

Сёго́ віт те́бе я не заслужи́ла.

Лодовико.

Міні в Вене́ції не піймуть віри,

Мій па́не, як би я ні присяга́вся,

Що я свої́ми се вбача́в очі́ма.

Се вже аж на́тто. Попро́сіть про́щення.

Диві́тесь, пла́че.

Отелло.

О, ти чо́рте, чо́рте!

Коли́б земля́ від же́ньских слі́з роди́ла,

То с ко́жної ми ма́ли б крокоди́ла.

Геть из очей моїх!

Дездемона.

Идѹ, щоб не гнівѣти.

Лодовику.

От праведно покїрна мѹжу панї! —

Благая вашу мїлость, завернїте.

Отелло.

Синьоро!

Дездемона.

Що, мїй пане?

Отелло.

Ви хотїли

Сказати щось, добродїю, до неї?

Лодовико.

Хто, я, гетьмане?

Отелло.

Ви. Се ж ви хотїли,

Щоб я вернѹв. Готова и вернѹтись,

И знов ийти, и знов сюди вернѹтись.

И плакати, добродїю, уміє;

Так, и покїрна, о, покїрна вельми!

Ну, плач ище. Чомѹ ж ище не плачеш?

А що до того, мїй добродїю, до того...

О, як вона намалювала чѹвство!

Мїні велять додому...

Геть извїццї!

Пришлю по тебе зараз...

То мандату,

Добродїю, я покоряюсь, и додому

В Венецію вернѹсь...

Ишчезни, зникни!

[Виходить Дездемона.]

А Кассїю гетьманство. Ну... мїй пане,

Прошу вас, повечеряємо вку́пі.
Вітаю вас, добродію, у Кипрі. —
Козлі та обізя́ни!

[Виходить.

Лодовико.

Чи се той сла́вний, благо́родний Му́рин,
Що ввесь сенат вважа́є соверше́нством? ...
Се та приро́да ви́шча, благо́родна,
Котро́ї страсть не потрясе́ ні жо́дна?
Се доброді́тель та, що ні приго́ди,
Ані случа́ї вразити не змо́жуть?

Якго.

Переміни́вся ду́же.

Лодовико.

При собі́ він?

Чи зду́жає лише́нь у не́го мізо́к?

Якго.

Він те, що́ єсть. Не нам ё́го суди́ти.
Ко́ли ж він не та́кий, як тре́ба бу́ти,
Неха́й пошле́ Госпо́дь, щоб бу́в та́ківським.

Лодовико.

Як! би́ти жі́нку?

Якго.

Се не так-то до́бре.

Та, ох! ко́либ не ста́лось що́ и гі́рше!

Лодовико.

Чи він та́кий всегда́, чи се листом́ він
Так огорчи́вся, що́ кров гніво́м загра́ла?

Якго.

Міні́ не че́сть про те опові́дати,
Що́ ба́чив я и знав. Самі́ вважа́йте:
Він сам себе́ пока́же перед ва́ми,
Хоть я й мовча́тиму. Ось приміча́йте,

Який він буде далій.

Лодовико.

Жалкую, що на нім так помилився.

[Виходить.]

СЦЕНА ДРУГА.

Світлиця на Замку.

Виходить Отелло та Емиля.

Отелло.

То ти не бачила нічого?

Емиля.

Ані чувала, ні підозривала.

Отелло.

А бачила їх с Кассієм укупі?

Емиля.

Да в тім нічого злого, й кожне слово,
Якє вони між себе промовляли,
Я чула.

Отелло.

И ніколи не шептались?

Емиля.

Ніколи, милостивий пане.

Отелло.

Тебє ж не висіляли?

Емиля.

Ні, мій пане.

Отелло.

По віер, по перчатки, чи по маску?

Емиля.

Ніко́ли, па́не мій, ніко́ли.

О т е л л о.

Дивно!

Емиля.

Вельмо́жний па́не, смію вам руча́тись
За честь її, и ду́шу заложі́ти.
О, проже́ніть від се́бе іншу думку!
Вона́ обма́нує вам се́рце. Се леда́що
Яке́сь вам нашепта́ло. Дай же, Бо́же,
Щоб той був про́клят прокля́ттем гадю́ки
Споку́сниці! Коли́ й вона́ не че́сна,
Не чи́ста и не ві́рна вам, то вже нема́є
Щаслі́вого й на сві́ті чоло́віка.
Тогді́ и найчи́сті́йша жі́нка бу́де
Гидка́, як клеветá.

О т е л л о.

Позви́ її до ме́не. —

[Виходить Емиля.]

Гара́зд гово́рить. Та яка́ ж би зві́дня
Не гово́рила так? Се хі́тра шлю́ха,
Замо́к и ключ паску́дних їх секре́тів,
А мо́лицця на вко́лішках, я ба́чив.

Верта́єця Емиля з Дездемо́ною.

Дездемо́на.

Чого́ зво́літь мій пан?

О т е л л о.

А йди́ де ме́не,

Ці́пляточко.

Дездемо́на.

Яке́ бажа́нне ва́ше?

ОТЕЛЛО.

А покажі лице.

ДЕЗДЕМОНА.

Се щось страшённо!

ОТЕЛЛО до Емилі.

А ви, синьоро, до своєї слўжби.

Зіста́вте ла́сик та дверей пи́льну́йте.

Як хто надійде, кашля́ніть, чи кри́кніть.

Боржій, боржій до ва́шого ремёства. [Виходить Емилі.]

ДЕЗДЕМОНА.

На вко́лішках блага́ю: що́ се зна́чить?

В тво́їх слова́х я чу́ю ди́ку я́рість.

Та слів са́мих не розу́мію.

ОТЕЛЛО.

Хто ти така́?

ДЕЗДЕМОНА.

Тво́я жо́на, мій па́не,

И ві́рна, лю́бляча дру́жій...

ОТЕЛЛО.

Кля́ніся ж,

Одда́й себе́ са́ма чорта́ці в пе́кло:

Ато́ зляка́ецця те́бе вхо́піти,

Що́ ти так схóжа на исто́т неба́сних,

Одда́йся чо́рту дві́йчі: покля́ніся,

Ти че́сна?

ДЕЗДЕМОНА.

Бог во і́стину се зна́є.

ОТЕЛЛО.

Во і́стину він зна́є, що́ ти лжи́ва,

Як ад.

ДЕЗДЕМОНА.

Проти́в ко́го ж, мій па́не, лжи́ва?

С ким накладала я? когó сфалши́ла?

О т е л л о.

О Дездемо́но! геть від мене, геть, геть!

Дездемона.

Який страшенний день!... Чогó ти пла́чеш?

Не вже то́му мо́й вина́, мій па́не?

Ко́ли мо́го оцця́ підозрі́ваєш,

Що́ через не́го ти в Вене́цію відозван,

То не клади́ у тім вини́ на мене.

Втерів е́си єго́, и я втері́ла.

О т е л л о.

Неха́й би́ небеса́м бу́ло уго́дно

Тяжкі́ми бі́дами мене́ ску́сити:

Ко́либ на мене́ задо́щило го́рем

И соро́мом и вбо́жством страше́нним,

И впа́в би́ я в нево́лю безнаді́йну;

То ще́ б знайшла́сь хоть у ку́точку в се́рці

У мене́ капелі́ночка терпі́ння;

А що́б зробі́ть мене́ ні́мим бо́лва́ном,

Що́б на мене́ важка́ рука́ знева́ги

Пока́зувала тиходві́жним па́льцем...

Та ще́ б и се́ я перене́, и ле́гко, ле́гко!

Ні, там, де приховав́ я щі́ре се́рце,

Де му́шу жити́ або́ не жи́ти зо́всім;

Ко́ли крини́ця, звідки виті́кає

Живі́й поті́ок мій, чи де він исся́кне,

Доста́лась іншо́му, чи ста́лась грі́ззю,

Калю́жею для жа́б'ячого плі́ду, —

Пере́мінісь в ли́ці, терпі́нне ті́хе,

Ти молоді́й, рум'я́ний херуви́ме,

И подиві́сь, мов лю́те пе́кло, скрива́!

Дездемона.

И певно благорóдний пан мій мислить,
Що перед ним я непорóчна, чиста.

Отелло.

О, так! як літом по різни́цях му́хи,
Що, наплóдившись, з́араз інших плóдять.
Ти гáрне зі́мле и так гáрно па́хнешь,
Що одурма́нюеш міні всі чу́вства.
О, лóчче ó ти ні́ко́ли не роді́лось!

Дездемона.

Ой лéле! в чім же я з незна́ння грі́шна?

Отелло.

Невже папір сей, гáрна кн́ига,
На те и е́сть, щóб написáти „кúрва“?
В чім грі́шна?... О, ти займанщи́но спі́льня!
Я ó оберну́в собі́ лицé на гóрен,
И спопелів би в по́пел соромли́вість,
Заговори́вши про тво́ї учі́нки.
В чім грі́шна? Не́бо зати́кає но́са,
А місяць одверта́ецця, и ві́тер,
Бессти́дний ві́тер, що усе́ ці́лує,
Щó ні спі́ткає, ба и він уткне́ця
В підзе́мну я́му, щóб про те не чу́ти.
В чім грі́шна? О, бес соромá блудни́це!

Дездемона.

Клянóся Бóгом, стра́шно мене кривдиш.

Отелло.

Ти не блудни́ця?

Дездемона.

Як я христия́нка.

Ко́ли храни́ть сосóд для мого па́на
Від доторка́ння скве́рного, сти́дкого,

Коли се в тебе блуд, я не блудниця.

О т е л л о.

Як! ти не...

Дездемона.

Ні! клянусь моім спасінням.

О т е л л о.

Чи се ж можебня річ?

Дездемона.

О Бóже милосёрдий!

О т е л л о.

Ну, так не сёрдся:

Я пёвен був, що ти венецька кúрва,

Та й вийшла за Отелла.

Ти, синьóро,

(Вертається Емиля.)

Що слóжбу іншу, ніж Петрóва, слóжиш,

Сиди́ш коло воріт пекельних... ти, ти, ти!

Скінчили ми робóту. На за пра́цю!

Верни́ ключём, та нічичірк про спра́ву. [Виходить.

Емиля.

Ой леле! щó се він про вас подóмав?

Щó з ва́ми, па́ні? щó ви, лю́ба па́ні?

Дездемона.

Я, да́лебі, мов полусóнна.

Емиля.

О до́бра па́ні! щó з ним приключи́лось?

Дездемона.

Ис ким?

Емиля.

Из на́шим па́ном?

Дездемона.

Хто ж се пан твій?

Е м и л я.

Він той, що й ваш, мой госпóсю.

Дездемона.

Нема́ у мене па́на. Не роспиту́й.

Не мо́жу пла́кати, а відказа́ти

Змогла́ б я, тільки вся водо́ю взй́вшись.

Прошу́ тебе́, сієї но́чи су́кну

Міні вінча́льною положи́ на лі́жко.

Не забува́й же, та поклі́чеш Я́кго.

Е м и л я.

От пере́міна! от, так спра́вді!

[Вихо́дять.

Дездемона.

Так изо мно́ю й тре́ба... так и тре́ба.

Яка́ була́ я, щоб ёму́ хоть крі́хту

Узя́ти в ду́мку про мене́ худо́го?

Верта́єця Емиля з Я́кгом.

Я́кго.

Що́ зволите́, синьо́ро? що́ се з ва́ми?

Дездемона.

Не мо́жу говорі́ть. Діте́й стихе́нька

Навча́ють, и уро́ками легкі́ми.

Так и ёму́ б мене́: бо я, і́й Бо́гу,

Ище́ дити́на.

Я́кго.

Що́ ж там ста́лось, па́ні?

Е м и л я.

О Я́кго! пан і́ї так обешче́стив,

Таки́ми ви́лаяв і́ї слова́ми,

Що́ че́сне се́рце ви́нести не змо́же.

Дездемона.

Невже́ ж я, Я́кго, те?

Якго.

Що те, синьоро?

Дездемона.

Такá, як, пан мій... каже... лаяв?

Емиля.

Він курвою її назвав. И старець
П'яний не ляпне на свою так бабу.

Якго.

За що ж се так?

Дездемона.

Не знаю. Знаю тільки, хто я й що я.

Якго.

Не плачте, годі. От денечок випав!

Емиля.

Чи для того вона від значних партій
И від оцця й від роду відреклася,
Щоб звали курвою? та ще й не плачте!

Дездемона.

Такá моя вже доля.

Якго.

Будь він проклят

За се! И як ёму такé приснилося?

Дездемона.

Одін Господь се знає.

Емиля.

Щоб я повисла, коли се не злюка
Якийсь пекельний очернів вас пану,
Якийсь ехидний, демонський підліза,
Якийсь паскудний раб, аби доскочить
Чи служби вищої, чи...

Якго.

Фи! де такого знайдеш? річ не можлива.

Дездемона.

А знайдеця, прости ёму, мій Бóже!

Емilia.

Нехай ёго прощає кат, а чéрті
Щоб и кістки ёго пообгризали!
Ш чогó її та кúрвою назвати?
Хто дúже чáсто гостював у неї?
Де и коли́, яким се рóбом стáлось?
Ані подóбини! Се Му́рин дáвся
В омáну підлому якóмусь плúту,
Паскúдникові зна́ному, злодýзі...
О Бóже! чом ти їх не обнажаєш
Таких пали́вод? чом бичá не влóжиш
У кóжну чéсну рúку, щоб їх гна́ли
По світу гóлих од востóк до за́пад!

Якго.

Та не кричи́! й на гу́лиці вже чу́ти.

Емilia.

О, будь він прóклят! Се такий же, ма́буть,
Як той, що був тебе́ иссúнув з злу́зду,
Що нашепта́в, тобі про мене з Ма́вром.

Якго.

Ти ду́ра. Го́ді вже!

Дездемона.

О до́брий Якго!

Як підойти́ міні́ під ла́ску му́жу?
При́телю, иди́ до не́го. Бóже!
Ти сві́док, я не зна́ю, як ёго я
Втеря́ла. Глянь, на вко́лішках клянýся:
Коли́ я проти́в не́го провини́ла
В розмо́ві, в ми́слях, чи в яких учи́нках,
Очи́ма, слúхом, яким не́будь чу́вством,

Коли́ до іншого прина́дно оберну́лась,
Коли́ я не люблю́ ёго́, як пе́рше
И як люби́ти бу́ду по́ки жи́ва,
Хоть би́ мене́ він ви́пхав и розво́дом, —
Неха́й на віки я лишу́сь утіхи!
В доса́ді чолові́к бага́то зроби́ть,
В доса́ді мо́же він мене́ и во́йти,
Та не вменши́ть прихи́льности моєї́.
Міні и ви́мовити гідко „ку́рва“.
Я й тим терза́юсь, що таке сказа́ла.
Зроби́ти ж те, за що́ ним награжда́ють,
Не схочу́ й за всі світові прина́ди.

Якго.

Спокі́йтеся, прошу́ вас. Се доса́да
На госуда́рні спра́ви. Се згана́нє
На вас він ті́лько се́рце.

Дездемона.

О, коли́б-то!

Якго.

Руча́юсь вам, що так воно́ и бу́де. [Труби
О! чу́єте? Се тру́би до вечє́рі.
Послі́ венє́цькі ждуть до сто́лу па́нство.
Иді́ть, не пла́чте вже. Все пі́йде ла́дно. —

[Виходять Дездемона та Емиля.

(*Вихо́дить* Родрикго.)

Ну, що́, Родри́кго?

Родрикго. Та що́? не ба́чу я, щоб ти ходи́в
че́сним ро́бом коло ме́не.

Якго. В чи́м же нече́сним?

Родрикго. Що́-дня ти мене́ во́диш ново́ю
ви́гадкою, Якго, и здає́ця міні́, що більш одда́люєш
від ме́не вся́ку виго́ду, ніж подає́ш міні́ хоть най-

мѣншу надію. Далебі довше не стерплю, та ще не знаю, чи розійтись ладом и за те, що по дурному втерпів.

Якго. Хочеш вислухати мене, Родрикго?

Родрикго. Аж натто доволі вже слухав: бо твої слова зовсім не родичі з ділами.

Якго. Винуватиш мене дуже неправедно.

Родрикго. Ні, дуже праведно. Процвіндри́в я вже все моє добро. Тимі́ клейно́тами, що перебра́в есі́ в мене́ для́ Де́здемони́, спокусі́в би́ й черни́цю. Ти́ ж міні́ ка́зав, що́ вона́ прийня́ла, и прино́сив міні́ споді́ванки и наді́ї ско́рої ла́ски и наго́роди; а я нічо́го не ба́чу.

Якго. Добре. Далій. Дуже добре.

Родрикго. Дуже добре! Далій! Міні́, чолові́че, нікуди́ йти́ далі́й, и дуже́ добро́го нема́ тут нічо́го. Клянусь оці́єю руко́ю и ка́жущо́му то́бі, що́ се дуже́ пога́но, и почина́ю ду́мати, що́ мене́ в ці́м ошу́кано.

Якго. Дуже добре.

Родрикго. Кажу́ то́бі, що́ воно́ не дуже́ добре. Я сам о́бъявлю́сь Де́здемони́. Ко́ли ве́рне мо́ї клейно́ти, то́ покину́ сво́є до́певня́ння и пока́юсь у́ беззако́нному проха́нню. Ко́ли ж ні́, бу́дь пе́вен, шука́тиму на то́бі са́тисфа́кції.

Якго. Тепер ти все сказа́в.

Родрикго. Усе́, и не сказа́в нічо́го тако́го, чо́го́ б не ду́мав попе́рти ді́лом.

Якго. Ну, тепер я ба́чу, що́ ти со́бі не безза́віття вда́вся, и с се́го́ часу́ бу́ду про те́бе ду́мати лу́чче, ніж пе́рше. Да́й ру́ку, Родрикго. Ти на мене́ по́ всій пра́вді ро́ссердиве́сь; от же ка́жущо́му то́бі, я в тво́їй спра́ві ході́в найче́снийшим ро́бом.

Родрикго. Сёго не відно.

Якго. Правда, що не відно, и ти не без ума и россудку підозрівав мене. От же, Родрикго, коли в тебе справді єсть те, що я тепер вбачаю більш, ніж інколи, — я розумію: одвага, смілость и хоробрість, — докажи сієї ж ночі, и коли на ту ніч не поласуєся Дездемоною, то жжені мене с сёго світу зрадою, придумуй які хоч западни на мою жизнь.

Родрикго. Добре. Що ж там? Чи вонó розумно, чи єсть возмога доказати ёго?

Якго. Добродію, из Венеції прийшов наказ посадити Кассія на Отеллово місце.

Родрикго. Чи справді? То Отелло з Дездемоною вернеця в Венецію?

Якго. О, ні! він іде в Муринщину и берє с собою гарну Дездемону, коли не загаяця тут через який випадок; а нічим так не можна ёго загаяти, як спровадивши Кассія.

Родрикго. Як же по твоєму ёго спровадити?

Якго. Зробивши нездіоним до Отеллового місця, проваливши ёму черепа.

Родрикго. И ти хочеш, щоб се зробив я?

Якго. А вже ж, коли смієш допевнитись и своєї вигоди й права. Сёгодні він вечеряє в однієї шляхи, и я прийду туди до него. Він ще не знає про своє гонорове щастє. Коли чигатимеш на него, як ийтиме звітти (а я вже так зроблю, що се буде між дванаццятим и первим), ти захопиш ёго до своєї вподоби. Я буду близько, щоб допомогти твоєму нападові; він упаде проміж нас. Ну, не стій лиш, зумляючись сему, а ходімо зо мною. Я покажу тобі, як нам треба смєрти ёго. Ти вважатимеш дов-

гом своїм ёго стратити. Вже давнó порá вечéрати,
а ніч не загаєця на робóту.

Родрикго. Хотів би я послухати резóну на се.

Якго. И я задовольню тебé. [Виходять.

СЦЕНА ТРЁЙТЯ.

Друга Світлиця на Замку.

Виходять Отелло, Лодовико, Дездемона, Емиля *та*
Прибічники.

Лодовико.

Благаю вас не турбуватись дáльше.

Отелло.

О, ні! для мéне дóбре проходíтись.

Лодовико.

Синьóро, на добраніч и подяка.

Дездемона.

Вітаем вáшу честь.

Отелло.

Ходімо ж, пáне. —

О!... Дездемо́но!

Дездемона.

Щò, мій пáне?

Отелло. Ляга́й за́раз спáти. Я не забáром
верну́сь. Одпусти́ свою прислужницю. Гляди́ ж,
щоб се зробíла.

Дездемона. Зроблю́, мій пáне.

[Виходять Отелло, Лодовико та Прибічники.

Емиля.

Що ж, як воно? Здається, він помікшав.

Дездемона.

Сказав, що вернеця додому зараз.

Звелів міні лягати зараз спати

И відпустить тебе.

Емиля.

Щоб відпустити!

Дездемона.

Так він звелів. Тепер, Емілю люба,

Подай ночну одяжу, більш нічого.

Не треба нам тепер його гнівити.

Емиля.

Колиб його не бачили ви з роду!

Дездемона.

А я, я — ні! Міні такий він любий,

Що й гнів його и гримання й досада...

Одшпіль будласко... все якесь принадне.

Емиля.

Я склала на постіль щоб ви звелили.

Дездемона.

Ну, добре... Боже мій! які ми дурі!...

Коли я перше вмиру, то ти одягнеш

Мене в цю сукню.

Емиля.

Годі бо вже, годі!

Дездемона.

В моєї матері була Варвара

Служівка. Закохалась и любила

Такого, що її покинув з дурю.

Вона співала пісню знай про йву.

Старінна дуже пісня, та про неї

Ненáче злòжена : и вмерла з нею.
Ся пісня цілий вéчiр сей від мене
Не хóче відойти. От, так и хóчу,
Схиливши гóлову, її співа́ти,
Як бідна дівчина бувáло рóбити.
Иди́ будла́ско вже.

Еми́ля.

А спáльну сукню?

Дездемона.

Не трéба. Тут одшпи́ль. Сей Лодови́ко
При́ятний чоло́вік.

Еми́ля.

Вродли́вий дуже.

Дездемона. Говóрить га́рно.

Еми́ля. Я зна́ю в Вене́ції одну́ па́ні, що
сходи́ла б у Пале́стину́ босóнiж, аби́ хоть раз до-
торкну́тись до ёго́ га́рних губ.

Дездемона співає.

Сиді́ла неба́га під йовим дре́вом,
Співа́йте, співа́йте про йву́ зеле́ну,
И ру́ки зложы́ла й голо́вку схили́ла,
Співа́йте про йву́, про йву́, про йву́.
Вода́ протекáла, з нею розмовля́ла...
Співа́йте про йву́, про йву́, про йву́,
А ви, слéзи, ринте, ка́мiнне м'ягчи́те...

Ту́т положи́.

Співа́йте про йву́, про йву́, про йву́.

Иди́ собі будла́ско : за́раз при́йде.

Співа́йте, співа́йте, вінóк мій звива́йте.

Ёго́ ж не вини́те, мене́ осуди́те.

Ні, се навро́слі. Чу́єш? Хто б се сту́кав?

Емиля.

Се вітер.

Дездемона.

Невірним назвала, а він міні каже,

Співайте про йву, про йву, про йву :

„Коли я до дру́гих, любіи собі любіих“.

Иди́ ж уже́. Добрáніч. Очі в мене́

Чогось сверблять. Се бу́ду ма́буть пла́кати?

Емиля.

Ні, так сверблять. Воно́ ні против чо́го.

Дездемона.

Я чу́ла так... Мушчїни, о, мушчїни!...

Скажи́ міні, Емилю, як ти мїслиш :

Невже́ такі бува́ють же́ни в світі,

Що так обманюють мужів паску́дно?

Емиля.

О, певно єсть такі, що́ й говори́ти!

Дездемона.

Чи ти б зроби́ла так за всю вселє́нну?

Емиля.

А ви хиба́ зроби́ли б?

Дездемона.

Ні! кляну́ся

Небе́сним світом.

Емиля.

Я не зроби́ла б

Тако́ж перед ясни́м небе́сним світом :

Се мо́жна б и в но́чі зроби́ти.

Дездемона.

То ти зроби́ла б так за всю вселє́нну?

Емиля.

Вселє́нна річ вели́ка. Се вже́ на́тто

За гріх маленький.

Дездемона.

Ні, се ти шуткуєш.

Емиля. Далебі, міні здаєця, зробила б, та й поправила б зробивши. Вже ж пак не зробила б такого за який небудь переник, за кілька там локот матері, ні за сукні, ні за спідниці, ні за шляпки, ні за яку пусту виставу; а за цілу вселенну... Не знаю, хтоб не зробив свого мужа рогачем, аби ёго зробити монархом. Я одважилась би за се и на чистилище.

Дездемона. Оддаю себе в пекло, колиб я зробила таку пакість и за весь світ.

Емиля. Та ся ж пакість тільки й есть пакість у світі, а одержите світ за вашу працю, то вам би можна було се й надолужити.

Дездемона.

Не думаю, що й е така на світі.

Емиля.

И дужина, и більше, — стільки,
Щоб залюднити світ, що річ про нього.
Да тільки думаю, що не самих їх,
А чоловіків мусим винуватить.
Вони не дбають про свій довг великий,
И тринькають своє добро по інших,
Абб, ревнючи, гукують та бувають,
А нас тіснить абб и бьють, мовляли,
Абб ж обрізують розходи наші.
И в нас же на щось жовч. Хоть ми й прощаєм,
Та часом над ними и пометимось.
Нехай же чоловіки памятають,
Що в їх жінок такі ж самі чутства.

Жінки очіма бачать, носом чують
И мають смак в солóдкому й гіркóму.
Щò рóблять чоловіки, промінявши
На інших нас? Се ж забавка, та й годі?
А вже ж! И се хибá не слáбість рóбить?
А вже ж що так! Хибá ж ми бешчувствéнні,
Не хочем забавки, и слáбости не маем?
Нехай до нас бувають справедливіші,
Атó ми грішимó, на них глядівши.

Дездемона.

Добраніч. Бóже! дай міні не пеіти,
А бáчивши зопеі́нне, праведніти.

[Виходить.

АКТ ПЯТИЙ.

СЦЕНА ПЕРВА.

Гулиця.

Вийходять Якго та Родрикго.

Якго.

Стань за оцім стовпѣм. Він за́раз бу́де.
Вийма́й мечá, згада́й, що ти мушчѣна.
Боржѣй, боржѣй, не бѣйся: я тут бу́ду.
Тут а́бѣ пан, а́бѣ пропáв: то знай же,
Нава́житись ти му́сиш найтве́рдѣйше.

Родрикго.

Ти ж не відхо́дь, щоб я не вхѣ́бив.

Якго.

Тут, під руко́ю. Смі́ло, та доде́ржуй.

[Відхо́дить не́далечко.]

Родрикго.

Не вѣ́elmi-то впо́добав я се дѣ́ло;
Та він міні́ резѣ́ни дав хоро́ші.
Ну, що́ ж? одні́м и бу́де тѣ́лько ме́нше.

Виходь же, мечу мій! Нехай він гине.

[Становиця на своє Місце.

Якго.

Рошчухав я болячку до живого:

Аж розтяривсь. Тепер міні однако,
Хто з них когось уб'є; хоть и обидва
Нехай один одного повбивають.

Користь моя. Як би убив Родрикго,
То вимагав би й гроші и клейноти,
Що повиманював я в него
На вгонобляння Дездемони.

А се не лад. Коли ж убив би Кассій,
Вся жизнь його була б щоденним цвітом,
Котрий мене гидким робив би. Мурин
Такб ж мене розніхав би, а се опасно.
Ні, він умре... Се, чую, він надходить.

Виходить Кассіо.

Родрикго.

Я познаю його ходу; він самий. —

Ледящо, ти умиреши. [Виходячи и кидаючись на Кассія.

Кассіо.

И певно вмер би,

Колиб мій панцер був не так затішен.

А дай поспробувать свого. [Виймає меч и ранить Родрикго.

Родрикго.

Я мертвий.

[Якго ранить Кассія ззаду и втекає.

Кассіо.

Скалічено мене на віки... Світла!

Гей! кгвалт! кгвалт!

[Падає

Виходить Отелло оддалік.

О т е л л о.

Се неначе крікнув Кассій.

Справдів, що обіцявся, Якго.

Родрикго.

Ледарь,

О, ледарь я поганій!

О т е л л о.

Правда, ледарь.

К а с с і о.

Рятуйте! світла! гов! хирурга клічте!

О т е л л о.

Се він... О чесний, справедливий Якго!

Почув ти благородно кривду друга.

Навчаш и мене. Ну, люба ціцю,

Коханець твій лежить, и ти поляжеш.

Идү, паскүднице! Я вірвав с серця

Твої відємські очі, и те ліжко,

Що сплямувала ласуванням скверним,

Твоєю ласою сплямую кровью. [Виходить Отелло.]

Виходять Лодовико та Кграціано оддалік.

К а с с і о.

Що ж се? ні чати, ні людей! Гов! пробі!

К г р а ц і а н о.

Тут склалось щось лихе. Се крик страшенний.

К а с с і о.

Рятуйте!

Л о д о в и к о.

Чуеш?

Р о д р и к г о.

О ледящо підле!

Лодовико.

Тут два чи трое... Ніч, хоть око виткни.
Чи не засада се? Нам тут опасно
Ийти на крик одним. Зождімо.

Родрикго.

Ніхто не йде? Умру, истікши кровью.

Ввійходить Якго с Світлом.

Лодовико.

Чи чуєш?

Краціяно.

Се хтось в сорощі с світлом и ору́жжєм.

Якго.

Хто тут? Хто тут кричав „ряту́йте про́бі“?

Лодовико.

Не зна́ю, хто.

Якго.

Хиба́ не чу́ли кри́ку?

Кассіо.

Сюди́ сюди́! Рятуйте́ Бо́га ра́ди!

Якго.

Що́ тут таке́?

Кграціяно.

Зда́ецця, се хору́нжий?

Лодовико.

Він, він. Се чоловік хороб́рий ве́льми.

Якго.

Хто ви? Чого́ гука́єте так стра́шно?

Кассіо.

Се Якго? О, тут на мене́ напали,
Пора́нили... о, допоможі́ як небу́дь!

Якго.

Ой пане наказний! Хто ж се ледάщо?

Кассіо.

Я дūмаю, одїн тут недалєко.

Вїн не влизне.

Якго.

О зраднику ледάчий! —

Ви хто такі? Идїте, помагáйте.

[До Лодовика та Кграціана.

Родрикго.

О, допоможіть міні!

Кассіо.

Се з них котрійся.

Якго.

О харцизáко рáбе! о ледάщо! [Якго заколює Родрикга.

Родрикго.

Проклáтий Якго! О нелюдзъка псино!

Якго.

Вбивáти в тёмряві!... Де ж ті кривáві

Злодюги? де?... А гóрод náче вїмер!

Гов! кгвалт! розбїй! розбїй!...

Ви хто такіі?

Чи дóбрї, чи лихі? Зовї, як знáєш.

Лодовико.

Якго.

Синьóр Лодóвико?

Лодовико.

Вїн, він, добрóдію.

Якго.

Пробáчте. Тут на Кассіа напáли.

Лодовико.

На Кассіа?

Я к го.

Що, братаіку? що ста́лось?

К а с с і о.

Та но́гу перетя́то.

Я к го.

Крий нас, Бо́же!...

Світі́ть, панове. Я хоть не соробчки
Моє́ї перевя́зку...

Вєіхóдить Бянка.

Б я н к а.

Що́ тут ста́лось?

Хто́ тут крича́в?

Я к го.

Хто́ тут крича́в „ряту́йте“?

Б я н к а.

О мій коха́ний Кассіо! о мійий!

О Кассіо! о Кассіо! о Кассіо!

Я к го.

О зна́на шлю́хо!

Кассіо, скажі́те,

Хто́ б се та́кий вас так скалі́чив стра́шно?

К а с с і о.

Не зна́ю.

К г р а ц і я н о.

Як гі́рко ба́чити вас! А я шука́в вас...

Я к го.

Позичте підв'язки. Так. Ще́ б носі́лки,
Пере́нести́ єго́ впокі́йно зві́дці.

Б я н к а.

Він ма́ле, Кассіо! о Кассіоо!

Я к го.

Панове, я так думаю: беш шлюхи
Не обійшлося се криваве діло. —
Постійте трощки, Кассіо. А дайте
Сюди лихтар. Чи не впізнаєм, хто він.
О Боже! се приятель и земляк мій
Родрікго? Ні!... Ні, так. Родрікго! Боже!

К граціяно.

Як! из Венеції?

Я к го.

Він, він, добродію. Він вам знакомий?

К граціяно.

Знакомий? чом же?

Я к го.

Синьор Кграціяно?

Не, осудіте. Сей slučaj кривавий
Оправдує мою на вас байдужість.

К граціяно.

Я рад вас бачити.

Я к го.

Що, Кассіо, як?

Як вам?

Носилки! о, носилки!

К граціяно.

Родрікго!

Я к го.

Він, він, се він.

[Приносять Носилки.]

Ну, слава Богу.

Несіть же ви ёго злегенька віцці,
А я біжۇ по лікаря.

Синьоро,

[До Бянки.]

Обійдемоь без вас.

А сей убійтий,
Мій любий Кассіо, се мій приятель.
За щò й про щò ви з ним не помирили?

К а с с і о.

Ні за щò в світі. Я й не знав сіпаки.

Я к г о.

А щò, поблідла?

О, несіть бо скорше,

Несіть с під вітру!

[Кассія та Родрикга виносять.]

Підождіть, панове. —

Поблідли ви, синьоро? Глянте, глянте,

Як діко, страшно повертає очі!

Ну, скоро ми довідаємся й більше.

Вважайте, я прошу вас, подивітесь.

Панове бачите? Нечиста совість

Говорить и без язика виразно.

Виходить Емиля.

Е м и л я.

Ой леле! щò тут сталося? щò, мій мұжу?

Я к г о.

Напали тут на Кассію Родриго

Та ще якесь у темряві козацтво.

Наш Кассій при смерти, Родрикго мертвий.

Е м и л я.

Ой леле! Кассіо наш, любий пане!

Я к г о.

От овоці курівства! Йди, Емілю,

Спитай у Кассія, де він вечеряв. —

Щò, затремтіла ти від сёго?

Б я н к а.

Вечеряв він у мене, а тремчу я

Не від сєго...

Якго.

А, в тебе! йди ж за мною.

Емиля.

О! ти паскўдна шлюхо!

Бянка.

Я не шлюха:

Такá ж я чєсна, як и ти, лаюхо!

Емиля.

Як я? Ах, ти паскўднице паскўдна!

Якго.

Ходім подівимось, панóве любі,

Як перевяжуть Кáссія.

Ходімо,

Голубко; ти в нас інше заговориш. —

Емілью, побіжи боржій до замку,

Скажи гетьману й пані, щò тут склалося. —

Ходім, панóве любі.

Сєі нóчи

[Стиха.

Абó я пан, абó пропáв на віки.

[Виходять.

С Ц Ё Н А Д Р У Ѓ А.

Опочивальня.

Дездемона на Постелі спить. Горить Світло.

Виходить Отелло.

О т е л л о.

Оце ж, оце, душе́ мой, причі́на...

Та не скажѹ вам, о пречисті збрі!...
 Оце причіна... Та не закріваваю
 И не вдряпну ї ніжного тіла,
 Гладенького, як монументний м'армур.
 А вмерти мусить: бо ще многих зрадить.
 Згашу перш світло, и тогді вже... Світло?
 Згашу тебе, поломяний мій слўго,
 Та й воскресу изнов твоє сийннє,
 Коли одумаюсь. А ти як згаснеш,
 Ти, дїво дївне дївної природи,
 Не знатиму, де йскра Прометєя,
 Що знов би запалила твій світільник.
 Зірву твою я квітку, та й не зможу
 Вернути їй живу, ростїючу силу.
 Вона завїне. О, пахні ж на мене,
 Поки не зірвана!

[Цілує її.

О благовонне.

Диханнє! ти змогло б и правосуддє
 Впросїти, щоб мечá переломїло!...
 Ще раз, ще раз... Бувай такою вмерши, —
 Я вбью тебе, щоб потім полюбити.
 Ще раз, и вже в останнє... Ще ніколи
 Цілунок не бував такий солідкий
 И пагубний. Заплакати я мўшу,
 Та се жорстокі слєзи. Я печалюсь
 Печаллю нєба: там вонó карáє,
 Де любить... Вже прокинулася.

Дездемона.

Хто тут?

Отелло?

Отелло.

Я, я Дездемоно.

Дездемона.

Ти хочеш, пане мій, лягати спати?

Отелло.

Чи ти сю ніч молилась, Дездемоно?

Дездемона.

Молилась, пане мій.

Отелло.

Коли згадаєш

Який переступ, непростений в Бога,
Боржій благай-молися.

Дездемона.

Ой леле, пане мій! що се ти кажеш?

Отелло.

Молись, та коротко. Я походжу тут.
Не хочу ввійти дух твій неготовий.
Храни Господь твою вбивати душу.

Дездемона.

Ти про убійство кажеш?

Отелло.

Так, про вбійство.

Дездемона.

То змілуйся ж ти надо мною, небо!

Отелло.

Аміль від серця!

Дездемона.

Коли так кажеш, то мене не вбьєш ти.

Отелло.

Гумф!

Дездемона.

А я такі боюсь: бо ти судьобвий,
Як вивернеш так очі. Я не знаю,
Чого міні боїтись: бо не знаю

Ніякої вини; а все боюся...

О т е л л о.

Подумай про свої гріхи.

Д е з д е м о н а.

У мене

Нема гріхів, опріч любові до тебе.

О т е л л о.

За неї ж ти и вмиш.

Д е з д е м о н а.

Смерть за любов противприродне діло...

Ой леле! що ж ти так кусаєш губу?

Якась кривава страсть тобою тріснить.

Се ж вісники... та я вповати буду,

Що не про мене се...

О т е л л о.

Мовчи, ні слова!

Д е з д е м о н а.

Мовчатиму. Та що ж се значить?

О т е л л о.

Ту хустку, що я так любив, котору

Оддав тобі, ти Кассію подарувала?

Д е з д е м о н а.

Ні, ні! клянуся життям и душею.

Пошли за ним спитай...

О т е л л о.

Моє кохання,

Остерігайся клятви: ти вмираєш.

Д е з д е м о н а.

Вмираю, та не зараз?

О т е л л о.

Зараз, зараз.

То сповідайсь в твоїм гріху від серця.

Бо хоть клястимесся про ко́жне сло́во,
Не зру́шиш, не схитне́ш, не перемі́ниш
Страшного́ віроку, що ним бо́лю.
Умре́ш.

Дездемона.

То зми́луйсь на́до мно́ю, Бо́же!

О т е л л о.

Кажу́, амінь.

Дездемона.

То й ти ж изми́лосе́рдся.

Не скри́вдила тебе́ ні́чим я в жи́зні.

И Ка́ссія я не люби́ла, тілько

Тако́ю спі́льнє́ю для всіх люби́втью,

Котро́ю не́бо нам ве́літь люби́ти.

Нія́кого и зна́ку не дава́ла.

О т е л л о.

Кляну́сь, я ху́стку ту у не́го ба́чив.

О же́нщино клятвопресту́пна! се́рце

Моє́ ти ка́мнем ро́биш, учи́ш зва́ти

Уби́йством за́дум, що за же́ртву

Вважа́в я. Ху́стку ба́чив сам я в не́го.

Дездемона.

То він знайшо́в її. Бо я ні́коли

Їму́ не оддава́ла... Сам всю пра́вду

Неха́й він ска́же. Повели́ кликну́ти.

О т е л л о.

Уже́ сказа́в, призна́вся.

Дездемона.

В чи́м, мій па́не?

О т е л л о.

Що знавсь с тобо́ю.

ДЕЗДЕМОНА.

Зна́вся? незако́нно?

ОТЕЛЛО.

Так.

ДЕЗДЕМОНА.

Ні, сёго не ска́же він.

ОТЕЛЛО.

Не ска́же :

Заціпило ёму́ вже. Че́сний Якго

Вже постара́всь про те.

ДЕЗДЕМОНА.

Тепе́р я зна́ю,

Звідкі́ль мій страх. Як! вже він ме́ртвий?

ОТЕЛЛО.

Будь ко́жна волосі́на в не́го жи́зню,

Мо́я вели́ка по́мста все побі́ла о́.

ДЕЗДЕМОНА.

Ой ле́ле, ле́ле ! се ж хто́сь зра́див !

Тепе́р пропа́ла я.

ОТЕЛЛО.

Фи, потаску́хо !

Ще ти по нім передо мно́ю й ту́жиш ?

ДЕЗДЕМОНА.

О, проже́ні менé, мій па́не, ті́лько

Не убіва́й :

ОТЕЛЛО.

Убо́ю, сме́рть потаску́сі !

ДЕЗДЕМОНА.

Убо́й хоть за́втра ; дай сю ні́ч прожи́ти.

ОТЕЛЛО.

Ко́ли пруча́тимеся ...

Дездемона.

Півгодини!

О т е л л о.

Суд ставсь, кінєць!

Дездемона.

Хоть покіль помолюся!

О т е л л о.

Шкодá, вже пізно.

[Душить її.

Дездемона.

О Бóже! Бóже! Бóже!

Емиля з за Сцени.

Мій пáне! пáне! гов!... Синьóре! пáне!

О т е л л о.

Щò се за гук?... Нежива! ще не вмёрла?

Жорстокосёрдий я, та й милосёрден;

Не хóчу, щòб ти мучилася довго...

От як! оттáк!

Емиля з за Сцени.

Чи чýете? синьóре! пáне!

О т е л л о.

Емиля з за Сцени

О дóбрий пáне! тільки на словéчко!

О т е л л о.

А, се Емиля... Зáраз... Вже умёрла.

Се, пéвно, вість, щò Кáссія убито.

Гукáла вéльми... Га! ані здвигне́ця?

Мовчíть, як домовíна... И впу́стити?...

Чи се ж бу́ло ó гара́зд? Мов зворухну́лась...

Ні, ні... Щò лóчче? Як увíйде, зáраз

Озвéцця до жонí... Жонí моéї!

Яко́ї се жонí?... Нема́ у ме́не...

О тяжкая, страшéнная го́дино!

Тепер, здається, мусило б настати
Затміння сонця й місяця, и с страху
Роспається вселенній.

Емиля з за Сцени.

Благаю вас, міні негайна справа
Велить поговорити з ва́ми, па́не!

Отелло.

А я й забув про тебе. О! ввійхось же,
Ввійхось Емілю... Тіхше... Ось я зараз
Закрию полог... Де ти?... Що вам треба?

[Відмикає Двері.

Ввійходить Емиля.

Емиля.

О добрий па́не мій! гидке уби́йство
У місті...

Отелло.

Як! тепер?

Емиля.

Ось зараз, па́не!

Отелло.

Се місяць винуват: набліживсь дуже
Він до землі, и люде показились.

Емиля.

Наш Кассію, мій па́не, вбив Родрікга
З Венеції, синьора молодого.

Отелло.

Родрікга вбито? й Кассія убито?

Емиля.

Ні, Кассія не вбито.

Отелло.

Ні! не вбито?

О, так убійство збійлося не такту,
И без ладу солідка мечь рикає.

Дездемона.

О, неповинно, неповинно вбито!

Емиля.

Ой леле! хто ж се стогне?

Отелло.

Тут? О, що ж се?

Емиля.

Ой горе, горе! се ж синьорин голос!

Рятуйте! прббі! О, промовте, пані!

Кохана Дездемоно! озовіся!

Дездемона.

Безвинною вмираю смертю.

Емиля.

Хто ж се?

О, хто?

Дездемона.

Ніхто, сама; прощайте.

Вклонісь моїй дружині добрій... О, про... [Умирає.

Отелло.

И хто ж би се її убив?

Емиля.

Хто знає!

Отелло.

Самá ти чула, що не я, від неї.

Емиля.

Вона сказала так. Я мушу правду...

Отелло.

И, брешучи, в палюще пекло впала.

Я вбив її.

Емиля.

Тим більш вона ще ангел,
А ти віт того ще чорніший диявол.

Отелло.

Вона була сновідниця и кърва.

Емиля.

Ти брешеш на її: бо ти чортяка.

Отелло.

Вона була, мов та вода, невірна.

Емиля.

А ти безумен, як огонь, щоб звати
І невірною. О! так як небо
Була вона правдива й вірна.

Отелло.

Спозналась с Кассієм. Спитай у мѹжа.
О! я б стирчав в безодні пекла,
Колиб такє страшне зробив неслўшно.
Твій чоловік про все тобі розкаже.

Емиля.

Мій чоловік?

Отелло.

Твій чоловік.

Емиля.

Він знає, що вона була невірна?

Отелло.

Так, с Кассієм. О, будь вона безгрішна, —
Нехай би Бог создав нову вселенну
Из одного ясного хризолита,
Я б не оддав за неї Дездемони!

Емиля.

Мій чоловік?

О т е л л о.

Від нього перву звістку
Я мав. Душа правдива, він не любить
Грязі, що до гидких учинків ліпше.

Емиля.

Мій чоловік?

О т е л л о.

Та годі вже питати!
Кажу тобі, твій чоловік все знає.

Емиля.

О пані, пані! як же насміялось
З любови ледарство! Мій муж говорить,
Що ваша пані та була невірна?

О т е л л о.

Він. Я тобі кажу, твій муж. Не чуєш?
Мій друг, твій муж, мій чесний, чесний Яко.

Емиля.

Коли він се сказав, нехай згниває
Їго гидка душа що-дня на зерно!
Збрехав він из безодні серця. Бідна
Любила натто свій паскудний вибір.

О т е л л о.

Га! що?

Емиля.

Роби що хоч, а твій учінок
Так стоїть неба, як її ти стоїш.

О т е л л о.

Мовчи, то се для тебе буде лучче...

Емиля.

Нема на терзанне у тебе сили
И в пів того, що в мене на терпінне.
О дурню, блуху ти необачний

И сквѣрний! ти зробив такий учинок...
Міні байдуже меч твій... Я з'ясу́ю,
Хоть би втер'яла й двадцять жизней. Пробі!
Рятуйте! Му́рин па́ні вбив! Рятуйте!

Виходять Монтано, Кґраціяно та Якго.

Монтано.

Що тут таке? Гетьма́не, що тут ста́лось?

Еми́ля.

О! й ти тут, Якго? Га́рна ти лю́дина,
Що зва́люють на те́бе душогу́бства!

Кґраціяно.

Що тут таке?

Еми́ля.

Коли́ ти муж, заткни́ ледя́чу пе́льку.
Він ка́же, ти сказа́в, що па́ні блу́дня.
Я зна́ю, що не ти: ти не та́ківський.
Кажі́: бо се́рце в ме́не по́вне.

Якго.

Сказа́в я те, що ду́мав, та и сам він
Тако́ї ж ду́мки бу́в, що се може́бне.

Еми́ля.

Дак ти ё́му сказа́в, що па́ні блу́дня?

Якго.

Сказа́в.

Еми́ля.

Збреха́в еси́, о! ти збреха́в пекельно.
Кляну́сь душе́ю, лжа бу́ла паску́дна.
Вона́ не Ка́ссієм! Сказа́в ти с Ка́сс'єм?

Якго.

Не Ка́ссієм, синьо́ро. Ци́ть лиш, го́ді!

Е м и л я.

Ні, б́уду говорити! м́ушу, м́ушу!
Мой синь́ора тут лежить убит́а.

У с л.

О Бóже, бороні́!

Е м и л я.

И ти своїми ра́дами се вко́їв.

О т е л л о.

Так. Що ви поні́мили? Щі́ра пра́вда.

К г р а ц і я н о.

Чудна́ се пра́вда.

М о н т а н о.

Се зві́річе ді́ло!

Е м и л я.

Се ле́дарство, о, ле́дарство леда́че!
Поду́мавши... прига́дую... о пі́длость!
Я й ду́маю... О, я уби́ю себе́ с печа́ли!
О пі́длость, пі́длость!

Я к г о.

Чи ти скрути́лась? Геть собі́ додо́му!
Велю́ тобі́.

Е м и л я.

Панóве любі́, да́йте все сказа́ти.
Корі́тись м́ушу, ті́льки не тепе́ра.
Вже, Якго, я й не б́уду, мо́же, до́ма.

О т е л л о, упавши на Лі́жко.

О! о! о!

Е м и л я.

Так, па́дай и реві́, згубі́вши ду́шу,
Безви́нну й чи́сту перед ми́лим Бо́гом.

О т е л л о, встаючи́.

О, ні! вона́ була́ нечи́ста. —

Я ма́ло зна́ю, ді́дє, вас. От ва́ша
Лежы́ть небо́га, и сими́ рука́ми
Я зупини́в її диха́ннє й зна́ю,
Яким зда́ецця ді́ло се крива́ве.

К г р а ц і я н о.

Неща́сна Дездемо́но! рад я ве́льми,
Що твій оте́ць уме́р. Не перене́с він
Твого́ замі́жжя. А коли́б не вме́р ще,
Сей вид пове́ргнув би є́го в роспу́ку.
Він оді́гнав би а́нгела від се́бе
И погу́бив свою́ на ві́ки ду́шу.

О т е л л о.

Гі́ркє се ді́ло; тілько́ ж Я́кго зна́є,
Що с Ка́ссієм вона́ стидкє́ робі́ла, —
Не раз, не два, и Ка́ссію призна́вся.
Вона́ ж є́го за перелю́бне ді́ло
Мо́ім гості́нцем пе́рвим награді́ла,
Зало́гом пе́рвої лю́бви мо́єї.
Я ба́чив сам є́го в рука́х у не́го, —
Ту мате́риньску ху́стку доро́гую,
Котра́ з давє́н...

Е м и л я.

О Бо́же! о небе́сні си́ли!

Я к г о.

Мовчи́, кажу́!

Е м и л я.

Тепе́р усе́, усе́ розкри́лось!

Мі́ні, добро́дію, мовча́ти? Ні, ні!

Я вільно́ говорі́тиму, як ві́тер.

Неха́й и не́бо й лю́де й че́рті кри́кнуть

„Мовчи́“! я говорі́тиму, що́ зна́ю.

Якго.

Ой, схаменісь! иді, иді...

Емиля.

Не хóчу. [Якго наміряєця на Жінку.

Кграціяно.

Фи, фи! на жéнщину с кинджáлом?

Емиля.

О Мúрине безúмний! я ту хúстку
Знайшла и оддала моéму мúжу:
Бо чáсто він мене блага́в, та й пíльно,
Щоб я укрáла. Я ж бо й дивувáлась,
Про щó ёму́ такé пустé здалóся!

Якго.

Паскúдна кúр...!

Емиля.

Вона́ б то Кáссієві!

Ні, лéле! я — знайшóвши, чоловіку...

Якго.

Ти брéшеш, па́плюго!

Емиля.

Клянúся нéбом,

Я прáвду, прáвду говорю́, панóве.

Розбійнику дурний! Та щó такóму

Безúмному бу́ло й робíть на світі

С тако́ю дóброю людíною! [Якго, заколовши Емилю, втекає.

О т е л л о.

Не вже ж се

У Бóга грíм на те, абí грíміти?

О знаменíтий óпусте!

Кграціяно.

Небóга хiлицця; се, пéвно, злю́ка

Убíв свою́ жонú.

Емиля.

Так, так. О, положіте
Менé коло моєї пані!

Кграціяно.

Утік ледáчий,

А жінка мёртва.

Монтано.

Се страшнé ледáщо.

Возьміть сёго мечá — вхопів ёго я

У Мурина — и стережіте двéрі.

Не выпускайте, хоть и вб'ить прийшло́сь би.

Я ж нагонцем біжу́ за сим ладáчим :

Бо се проклáтий раб. [Виходить Монтано та Кграціяно.

Отелло.

Я й не хорóбер бiльш. Хапа́е в мене

Мечá из рук хлопя́тко худорля́ве.

Та й на́ що б честь пережива́ла че́сність?

Поги́бни все !

Емиля.

Так от щò віщувáла

Тво́я оста́ння пісня, лю́ба пані!

Чи ти менé почу́еш? Я, мов ле́бідь,

Умру́, співа́ючи про йву, йву, йву. —

Вона́ була́ пренепоро́чна, Ма́вре;

Вона́ тебе́ люби́ла, харцизя́ко!

Пошли́ міні́ Госпо́дь душі́ спасе́нне

Так ві́рно, як слова́ сі промовля́ю.

Говоря́чи, щò дума́ю, вмира́ю.

[Умирає.

Отелло.

У мене́ ще є меч у тій кімна́ті.

То шпа́нський меч, зака́лу ле́дового.

О! ось він. Діда́є, му́шу вийти.

К Г р а ц і я н о з за Сцени.

Покұсися, то дóрого заплáтиш,
Ти не ввору́жен; покорі́ся дóлі.

О т е л л о.

Спогля́нь на ме́не та перегово́рим:
Ато́ й невзбро́ений я нападú на те́бе.

Верта́ецця К Г р а ц і я н о.

К Г р а ц і я н о.

Що́ там таке́?

О т е л л о.

Диві́сь, е в ме́не збро́я.

Ніко́ли лу́ччий меч не був при бо́ці
У во́іна. Було́ ко́лісь... бува́ло,
Що́ ся рука́ и меч сей до́брый
Міні́ дорóгу и крі́з два́ццять бі́льших
Пе́репин прокла́дали, ні́ж ти змо́жеш...
Та ма́рна похва́льба! Хто́ проти́в до́лі?
Тепе́р не те... Не бі́йсь мо́єї збро́ї.
Мій пу́ть скінчи́вся тут. Доплі́в до кра́ю.
Чо́го вжахну́всь? Не́ма́ чо́го ляка́тись.
Наста́в очере́тїну нави́проти́в Отелла́,
И він усту́пить. Ні́куди Отеллу́ йти́ вже. —
Ох, як же ти тепе́р пере́мїни́лась!
О ча́до ві́р лихі́х зло-ві́щувáтих!
Ти побі́ліло, як тво́я сорóчка!
Як з'я́вимо́сь удво́х на Бо́жїм су́ді,
Тво́й ви́д оце́й мене́ низри́не з не́ба,
И де́мони мо́ю підхо́плять ду́шу.
Холо́дна, о, холо́дна ти, дити́но,
Як чи́стота́ тво́я була́ холо́дна!...
Прокля́тий раб!... Бичу́йте, че́ртї, злю́ку,

Женіть од сёго а́нгельского віду!
Крутіть у віхрях и варіте в сірці!
Укіньте сторч в поломяну́ безодню!
О Дездемо́но! Ме́ртва ти? О! о! о!

Віхоб́дять Лодовико, Монтано, Кассю та Отамани
з Якгом за *Сторожею*.

Лодовико.

Де сей безу́мний горopáха? де він?

Отелло.

Ось той, що був ко́лись Отел́лом, ось я!

Лодовико.

А де ехі́дна? підведі́те б́лижче.

Отелло.

Я на ё́го дивлю́ся но́ги, — ка́зка!

Ко́ли ти чо́рт, міні́ тебе́ не вбі́ти.

[Отелло ранить Янга.

Лодовико.

Вхо́піть мечá у не́го.

Якго.

Ті́лько ра́на.

Отелло.

И не жалку́ю. О, живі́ на сві́ті!

Про ме́не, вме́рти, се ве́лике ща́стьє.

Лодовико.

Ой ти Отел́ло! був е́си предба́рим

Ко́лись, и се, прокля́тому раба́ві

Підда́вся. Що́ ж то́бі ми ска́жем?

Отелло.

Що́ хо́чете. Скажі́ть, що́ я був че́сний

Розба́йник: не з нена́висти бо́, ш́ че́сти

Я все робі́в.

Л о д о в и к о.

Сей злю́ка вже призна́вся.

Чи ви змовля́лись Ка́ссія уби́ти?

О т е л л о.

Змовля́лись.

К а с с і о.

Мій дорогий гетьма́не, я ніко́ли

Вам не дава́в причи́ни.

О т е л л о.

Вірю, вірю,

И кла́няюсь, простіть. Спита́йте в чо́рта,

Про що́ мою́ він ду́шу й ті́ло спу́тав?

Я к г о.

Більш не пита́йте. Вже нічо́го

Вам не скажу́. Що́ зна́єте, те зна́йте.

Л о д о в и к о.

И на моли́тві?

К г р а ц і я н о.

Й на торту́рах?

О т е л л о.

До́бре,

Найлу́чче так.

Л о д о в и к о.

Добро́дію, узнáйте,

Що́ скла́лось, по́тай вас, я ми́слю.

Ось лист. Знайшли́ в уби́того Родри́нга.

А ось и дру́гий. У в одні́м из листі́в

Смерть Ка́ссія на се́бе взяв Родри́кго.

О т е л л о.

Леда́що!

К а с с і о.

Найпога́нше и найгру́біше.

Л о д о в и к о.

У дру́гому листі, в кишéні в нёго,
Він докоряє дۇже, и здаєцця,
Хотів ёго послати до плутяги,
Та, вıдно, Якго сам прийшов до нёго
И вдовольнив ёго.

О т е л л о.

О пıдла пси́но!

Ну, звıдкі ж, Кассіо, у тебе хустка
Жонї моєї?

К а с с і о.

Я знайшов у себе

В кімнаті, и він сам тепер призна́вся,
Що підметну́в.

О т е л л о.

О дۇрню, дۇрню, дۇрню!

К а с с і о.

В листі Родрі́кга ще ми прочита́ли,
Як Якго вговорів ёго напа́сти.
На мене́ серед ча́ти. С сёго вийшло,
Що ски́нено мене́. Та ще пробо́вкнув,
Зда́вавшись до́вго ме́ртвим, що се Якго
И ви́ставив ёго й проткну́в кинджало́м.

Л о д о в и к о.

Тепер ході́мо звıцці; йдіть за на́ми.
Ви бі́льш не ма́єте вже са́ну й вла́сти;
А Кассіо над Кі́пром гетьману́є.
Сей раб, — ёму́ готу́ецця найгі́рша,
Найдóвша, найлю́тїйша ка́ра й му́ка.
Ви ті́сно бу́дете оберега́тись,
Аж до́кіль ми вене́цькому сенату́
Нату́ру ва́шої вини зя́сую́ем. —

Ходімо. Одведіть ёго за нами.

ОТЕЛЛО.

Дозвольте слово ще, чи два сказа́ти.
Сенаторі мої заслуги знають,
Та не про те, а от про що́ благаю.
В своїй реляції про сю нещасну справу
Пишіте про мене́, який я справді,
Нічого не біліте, ні чорніте:
Що я любів не му́дро, та аж на́тто;
Що я с при́роди не ревни́вий, тільки
Приревнува́вши, ревнува́в до краю;
Що я, мов той пога́ний Жид, відки́нув
Доро́шше над усе́ Жиді́вство пе́рло;
Що я, хоть не приви́к рони́ти слёзи,
Та в ме́не так гіркі з очей ли́лися,
Як из дері́в Ора́вських кгу́ма млéцця.
Се все ви пропиші́те и доба́вте,
Що, ба́чивши в Але́пно раз, як Ту́рчин
Вене́цького тира́нив чоло́віка,
А посполі́ту рі́ч олжи́в слова́ми,
Вхопи́в я обріза́нця за ши́яку,
Та й зако́лов — отта́к.

[Заколюєця.]

ЛОДОВИКО.

О лю́те закінча́ння!

КГРАЦІАНО.

Шко́да й пра́ці.

ОТЕЛЛО, падаючи на Дездемону.

Я цілува́в тебе́ пе́ред уби́йством кля́тим;
Цілу́ючи тебе́ пови́нен и вми́рати.

КАССИО.

Сёго́ й бо́явсь я, тільки ж ду́мав,
Що він без збро́ї. О вели́ке се́рце!

Д о д о в и к о до Янга.

Спартанський псе, лютийший од помору,
Од голоду и моря! подивися,
Як важко пригнітив ти сю постелю. —
Ви, Кграційно, будете на замку,
И, як наслідник Муріна, худобу
Їго осягнете.

А вам, гетьмане,

Зостаблю суд над дьявольским ледащом:
И время й місце и тортюри... о, найгірші!...
Я путь в Венецію верстати зараз мушу,
Важкою звісткою важку здавивши душу.
